

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ναυτική Επιθεώρηση

Τεύχος 805

Τόμος 177ος

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

D-DAY

Μάρτος - Απρίλιος - Μάιος 2013

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ
ΕΛΤΑ
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ
ΕΛΤΑ
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ
ΕΛΤΑ

Ναυτική Επιθεώρηση

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΕΝ/ΔΕΔΗΣ

Εκδηλώσεις - φωτογραφίες	4	Ιστορικά Παραλειπόμενα	70
Ευάγγελος Εκατομμάτης, Αντιπλοίαρχος ΠΝ Το Υφιστάμενο και Εξελισσόμενο Νομικό Καθεστώς Έρευνας Εκμετάλλευσης και Ναυσιπλοΐας στο Βόρειο Πόλο. Κλιματική Αλλαγή Περιβάλλον και Γεωπολιτικός Ανταγωνισμός	18	Αναμνήσεις από την Ζωή στο ΠΝ	77
Τζιμ Κλέιβεν, Τιμώντας την Ελληνική Καρδιά της Καλλιπόλης ... Λήμνος 1915	36	Ιωάννης Σ. Θεοδωράτος Ειδήσεις από το περισκόπιο	84
Δημήτριος Γεωργαντάς, Υποναύαρχος (Ο) ΠΝ ε.α. Άγχος, Κατάθλιψη, και Ποιότητα Ζωής Αποστράτων του Πολεμικού Ναυτικού (ΠΝ)	60	Δελτίο Ενημέρωσης	90

ΕΤΟΣ 96ο - ΤΕΥΧΟΣ 603 ΤΟΜΟΣ 178ος
Μάρτιος-Απρίλιος-Μάιος 2018

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού

Μαρκόνι 20 Βοτανικός - Αθήνα 10447

ΤΗΛ: 210-3484 233 • ΤΗΛ./ΦΑΞ: 210-3484 234

e-mail: yin_nafter@navy.mil.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού

Δ/ΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ:

Αρχιπλοίαρχος Λ. Τσιαντούλας ΠΝ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΤΑΞΗΣ:

Αρχιπλοίαρχος Λ. Τσιαντούλας ΠΝ

Αντιπλοίαρχος Ι. Σαμοθράκης ΠΝ

Αντιπλοίαρχος Κ. Κυριακίδης ΠΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ:

Υποπλοίαρχος (Ο) Α. Παπαδημητρώπουλος ΠΝ

Υποπλοίαρχος (Ο) Π. Γέροντας ΠΝ

Υποπλοίαρχος (Ε) Σ. Φοίφα ΠΝ

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:

Υποπλοίαρχος (Ε) Σ. Φοίφα ΠΝ

Σημαιοφόρος (Ε) Ι. Κορακάκης ΠΝ

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ:

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α. Σ. Τσιαντούλας ΠΝ

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: ΤΗΛ. 210-3484 243
Σημαιοφόρος (Ε) Ι. Κορακάκης ΠΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: Τηλ. 210-3484 136

Ανθυπασπιστής (ΔΙΑΧ) Α. Μανανά

Ετήσια Στρατ. Προσωπικού ε.ε. και ε.α., και Πολιτικού Προσωπικού (Πολεμικού Ναυτικού):	10€
Ετήσια Ιδιωτών, Νομικών Προσώπων	12€
Ετήσια Εξωτερικού	40\$ ΗΠΑ
Τιμή Τεύχους:	3€

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ: Οι απόψεις που εκφράζονται στη «Ν.Ε.»,
είναι προσωπικές και δεν δεσμεύουν το Γενικό Επιτελείο
Ναυτικού, ούτε και ερμηνεύουν την πολιτική ή τις αποφά
σεις του.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Άποψη των πλοίων αποβάσεων και της
ακτής της Νορμανδίας το ξημέρωμα της 6ης Ιουνίου 1944
φωτογραφημένα από την γέφυρα της κορβέτας «ΚΡΙΕΖΗΣ».

ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟ: Ο Σημαιοφόρος Γεώργιος Βαζάκας στην
γέφυρα της κορβέτας «ΚΡΙΕΖΗΣ» παρακολουθώντας την
εξέλιξη της απόβασης και αποσπάσματα ημερολογίου του Α/Τ
«ΤΟΜΠΑΖΗΣ» κατά την ίδια ημέρα

Σύνθεση εξωφύλλου - οπισθοφύλλου:

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) Γ. Μαστρογεωργίου ΠΝ

ΕΚΤΥΠΩΣΗ:

PressiousArvanitidis ABEE

Αγαπητοί συνάδελφοι, αγαπητοί αναγνώστες,

Όπως ήδη θα διαπιστώσατε, το παρόν τεύχος συνοδεύεται από ένα σημαντικό ένθετο. Πρόκειται για την επανέκδοση του βιβλίου των Αντιναυάρχων ε.α. ΠΝ Κ. Δημητριάδη και Γ. Δεμέστιχα «Ίδρυση του Κυπριακού Ναυτικού 1964-1966». Το βιβλίο πραγματεύεται την δημιουργία του Κυπριακού Ναυτικού, παραθέτοντας πολλά σπάνια ντοκουμέντα. Είμαστε σίγουροι ότι σε αυτό πολλοί από τους αναγνώστες μας θα ανακαλύψουν άγνωστες στο ευρύ κοινό πτυχές της νεώτερης ιστορίας του ΠΝ, θα αποτελέσει δε πολύτιμο συμπλήρωμα για κάθε ναυτική βιβλιοθήκη.

Στο τεύχος περιλαμβάνονται:

Μελέτη του Αντιπλοιάρχου Ευάγγελου Εκατομμάτη, που απέσπασε το τρίτο χρηματικό βραβείο διαγωνισμού μελετών Ναυτικής Επιθεώρησης και μας εισάγει σε έναν όχι τόσο γνωστό γεωπολιτικό χώρο: τον Βόρειο Πόλο. Όλοι γνωρίζουμε ότι η Μέση Ανατολή είναι μία περιοχή όπου πραγματοποιούνται συνεχείς γεωπολιτικές συγκρούσεις. Λίγο όμως είναι γνωστό ότι ο Βόρειος Πόλος είναι ένα νέο και συνεχώς εξελισσόμενο πεδίο έρευνας, εκμετάλλευσης, ναυσιπλοΐας και γεωπολιτικών ανταγωνισμών, σε συνάρτηση και με την κλιματική αλλαγή.

Κείμενο του ιστορικού Τζιμ Κλείβεν, μεταφρασμένο από την Ελεάννα Μιχέλη, το οποίο μας ταξιδεύει στην Καλλίπολη το 1915, όπου με την αποτυχημένη απόπειρα απόβασης των Συμμάχων της Αντάντ και την θυσία πολλών Αυστραλών στρατιωτών, των ANZAK όπως ονομάζονταν, γεννήθηκε συνειδησιακά το έθνος της Αυστραλίας. Μια άγνωστη πτυχή αυτής της εκστρατείας ήταν η πολύπλευρη ελληνική υποστήριξη της εκστρατείας, παρ' όλο που η Ελλάδα ήταν ουδέτερη, καθώς και η ύπαρξη γενναίων Ελλήνων ANZAK, απόγονων ελληνικών οικογενειών που είχαν βρεθεί στην Αυστραλία προς εύρεση καλύτερης τύχης.

Άρθρο του Υποναυάρχου (Ο) ε.α Δημητρίου Γεωργαντά ΠΝ, που αναφέρεται στις ψυχολογικές επιπτώσεις της μετάβασης των στελεχών των ΕΔ στην αποστρατεία. Η ζωή στις Ένοπλες Δυνάμεις καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του στελέχους, με αποτέλεσμα όταν η σταδιοδρομία ολοκληρώνεται να συμβαίνει μία μεγάλη αλλαγή στην ζωή του ατόμου. Αυτή είναι λογικό και επό-

μενο να προκαλεί σημαντικές ψυχολογικές διαταραχές, με συνθησιμένη απόληξη την μελαγχολία ή την κατάθλιψη.

Το τεύχος ολοκληρώνεται με τις μόνιμές μας στήλες Ιστορικά Παραλειπόμενα, Ιστορίες από την ζωή στο ΠΝ, Ειδήσεις από το περισκόπιο και φυσικά πλούσιο φωτογραφικό και ενημερωτικό υλικό για τις δραστηριότητες του ΠΝ.

Τέλος, θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι με αυτό το τεύχος ολοκληρώνεται η θητεία της παρούσας Επιτροπής Σύνταξης μετά από περίοδο 2,5 ετών. Ελπίζουμε το έργο μας να ικανοποίησε το αναγνωστικό κοινό, το οποίο ευχαριστούμε για την στήριξη του αυτό το διάστημα. Ευχόμαστε στην νέα επιτροπή να ευοδωθούν όλες οι προσπάθειές της, για συνεχή βελτίωση του ιστορικού αυτού περιοδικού, ώστε να συνεχίσει να αποτελεί τον έντυπο συνδετικό κρίκο της οικογένειας του Πολεμικού Ναυτικού.

Η Επιτροπή Σύνταξης

Ακολουθείστε μας στο facebook για να ενημερώνεστε έγκαιρα για τις δραστηριότητες και τις εκδηλώσεις της ΥΙΝ

Εκδηλώσεις

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Συνεδρίαση Νεοσυσταθέντος ΑΝΣ στο Θ/Κ «ΑΒΕΡΩΦ»

Την Τρίτη 06 Μαρτίου 2018, πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνεδρίαση του Ανώτατου Ναυτικού Συμβουλίου (ΑΝΣ) υπό τη νέα του σύνθεση, επί του Θ/Κ «ΑΒΕΡΩΦ».

Η νέα σύνθεση του Ανώτατου Ναυτικού Συμβουλίου είναι η ακόλουθη:

Αντιναύαρχος Νικόλαος Τσούνης ΠΝ, Αρχηγός ΓΕΝ

Αντιναύαρχος Ιωάννης Παυλόπουλος ΠΝ, Αρχηγός Στόλου

Αντιναύαρχος Αλέξανδρος Διακόπουλος ΠΝ, Διοικητής ΣΕΘΑ

Αντιναύαρχος (Μ) Νικόλαος Καφέτσος ΠΝ, Διοικητής ΔΔΜΝ

Υποναύαρχος Ιωάννης Κορακάκης ΠΝ, ΓΕΕΘΑ

Υποναύαρχος Ευθύμιος Μικρός ΠΝ, Διοικητής ΔΝΕ

Υποναύαρχος Γεώργιος Πελεκανάκης ΠΝ, Διοικητής ΣΝΔ

Υποναύαρχος Στυλιανός Πετράκης ΠΝ, ΓΕΕΘΑ

Υποναύαρχος Σταύρος Μπάνος ΠΝ, ΓΕΕΘΑ

Υποναύαρχος Ιωάννης Παξιβανάκης ΠΝ, Υπαρχηγός ΓΕΝ

Υποναύαρχος Παναγιώτης Λυμπέρης ΠΝ, Υπαρχηγός ΑΣ

Υποναύαρχος (Μ) Αριστείδης Αλεξόπουλος ΠΝ, Διευθυντής Διεύθυνσης Εξοπλισμών ΓΕΝ

Υποναύαρχος (Μ) Γεώργιος Μπαμπλένης ΠΝ, Γενικός Επιθεωρητής ΠΝ

Υποναύαρχος (ΥΙ) Αναστάσιος Σπανός ΠΝ, Διευθυντής Διεύθυνσης Υγειονομικού ΓΕΝ

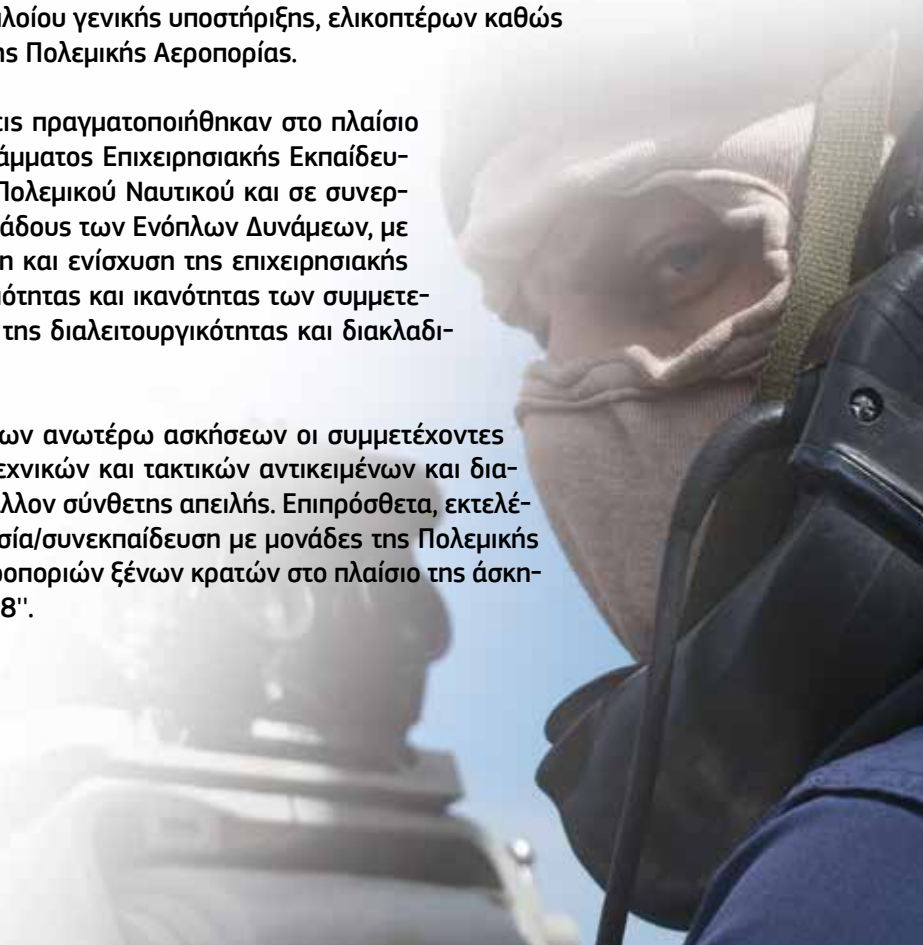
Υποναύαρχος (Ο) Νικόλαος Χριστόπουλος ΠΝ, Διευθυντής Διεύθυνσης ΟΙΚ-ΟΕΠΝ ΓΕΝ

Τη Δευτέρα 19 έως την Τετάρτη 21 Μαρτίου 2018 διεξήχθησαν οι προγραμματισμένες εθνικές τεχνικές ασκήσεις "ΑΣΤΡΑΠΗ 3/18" και "ΟΡΜΗ 2/18", στη θαλάσσια περιοχή του Μυρτώου Πελάγους, με τη συμμετοχή φρεγατών, πυραυλακάτων, υποβρυχίων, πλοίου γενικής υποστήριξης, ελικοπτέρων καθώς και αεροσκαφών της Πολεμικής Αεροπορίας.

Οι εν λόγω ασκήσεις πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ετήσιου προγράμματος Επιχειρησιακής Εκπαίδευσης μονάδων του Πολεμικού Ναυτικού και σε συνεργασία με άλλους κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων, με σκοπό τη διατήρηση και ενίσχυση της επιχειρησιακής και μαχητικής ετοιμότητας και ικανότητας των συμμεχόντων καθώς και της διαλειτουργικότητας και διακλαδικότητας.

Κατά τη διάρκεια των ανωτέρω ασκήσεων οι συμμετέχοντες εξασκήθηκαν επί τεχνικών και τακτικών αντικειμένων και διαδικασιών σε περιβάλλον σύνθετης απειλής. Επιπρόσθετα, εκτελέσθηκε και συνεργασία/συνεκπαίδευση με μονάδες της Πολεμικής Αεροπορίας και Αεροποριών ξένων κρατών στο πλαίσιο της άσκησης "ΗΝΙΟΧΟΣ 2018".

Την Πέμπτη 1 Μαρτίου 2018, πραγματοποιήθηκε εθελοντική αιμοδοσία των στελεχών του Αρχηγείου Στόλου επί της Φρεγάτας «ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ», από την κινητή μονάδα αιμοδοσίας του Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών (Ν.Ν.Α.), στο πλαίσιο της προσφοράς του προσωπικού του Πολεμικού Ναυτικού στο κοινωνικό σύνολο.

Αντίστοιχα την Πέμπτη 3 Μαΐου 2018 πραγματοποιήθηκε στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων (ΣΝΔ) εθελοντική αιμοδοσία από κινητή μονάδα του Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών, στο πλαίσιο της προσφοράς του Πολεμικού Ναυτικού στο κοινωνικό σύνολο.

Στην εν λόγω αιμοδοσία συμμετείχε στρατιωτικό και πολιτικό προσωπικό της ΣΝΔ, καθώς και 57 Ναυτικοί Δόκιμοι επί συνόλου 62 αιμοδοτών.

Την Κυριακή 25 Μαρτίου 2018, ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Νικόλαος Τσουνής ΠΝ συμμετείχε στις εορταστικές εκδηλώσεις για την Εθνική Επέτειο 25ης Μαρτίου 1821, στη νήσο Ψαρά.

Στο πλαίσιο των εορταστικών εκδηλώσεων κατέπλευσε στη νήσο Ψαρά η φρεγάτα «ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ», ενώ αποδόθηκαν τιμές από την Μπάντα του Πολεμικού Ναυτικού και ένοπλο άγημα του πλοίου.

Τις εορταστικές εκδηλώσεις τίμησε με την παρουσία του ο Πρωθυπουργός κ. Αλέξης Τσίπρας, ο οποίος επισκέφθηκε τη φρεγάτα «ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ» και απύθυνε χαιρετισμό στο πλήρωμα του πλοίου.

Την Τετάρτη 28 Μαρτίου 201, η ΑΕ Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Προκόπης Παυλόπουλος, ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας κ. Πάνος Καμμένος, ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ Ναύαρχος Ευάγγελος Αποστολάκης ΠΝ και ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Νικόλαος Τσούνης ΠΝ επισκέφθηκαν το Αρχηγείο Στόλου, στο Ναύσταθμο Σαλαμίνας.

Το Σάββατο 31 Μαρτίου έως την Κυριακή 01 Απριλίου 2018, ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Νικόλαος Τσουνής ΠΝ συμμετείχε, ως εκπρόσωπος του Αρχηγού ΓΕΕΘΑ Ναύαρχου Ευάγγελου Αποστολάκη ΠΝ, στις εκδηλώσεις Εορτασμού της 192ης Επετείου της Ηρωικής Εξόδου των Ελεύθερων Πολιορκημένων, στο Μεσολόγγι.

Τις εορταστικές εκδηλώσεις τίμησε με την παρουσία του η Α. Ε. ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Προκόπιος Παυλόπουλος.

Τη Μ. Τετάρτη 04 Απριλίου 2018, ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Νικόλαος Τσουνής ΠΝ επισκέφθηκε τη ν. Χίο όπου, με την ευκαιρία των Αγίων Ημερών του Πάσχα, αντάλλαξε ευχές με το προσωπικό του Ναυτικού Παρατηρητηρίου ν. Χίου (ΧΙ21Ν).

Στην συνέχεια, ο Αρχηγός ΓΕΝ επέβη στη φρεγάτα «ΛΗΜΝΟΣ», που έπλεε στη θαλάσσια περιοχή του κεντρικού Αιγαίου Πελάγους, στο πλαίσιο αποστολής "πλοίου Φυλακής Σκοπούντος", όπου υποδέχθηκε τον Αναπληρωτή Υπουργό Εθνικής Άμυνας κ. Φώτη Κουβέλη και τον Αρχηγό ΓΕΕΘΑ Ναύαρχο Ευάγγελο Αποστολάκη ΠΝ, προκειμένου να ανταλλάξουν ευχές με το πλήρωμα του πλοίου.

Την Παρασκευή 20 Απριλίου 2018, ο Αρχηγός Στόλου, Αντιναύαρχος Ιωάννης Γ. Παυλόπουλος ΠΝ, παρέστη στις εκδηλώσεις μνήμης, που πραγματοποιήθηκαν στη νήσο Λήμνο για τα 103 χρόνια από την απόβαση των συμμαχικών στρατευμάτων στη χερσόνησο της Καλλιπόλης, κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στις εκδηλώσεις παρευρέθηκαν ο Υφυπουργός Ναυτιλίας κος Νεκτάριος Σαντορινιός, Βουλευτές, η Περιφερειάρχης Βορείου Αιγαίου, η Πρέσβης της Αυστραλίας στην Ελλάδα, εκπρόσωποι των Πρεσβειών του Καναδά, της Γαλλίας και της Νέας Ζηλανδίας και ο Διοικητής ΑΣΔΕΝ Αντιστράτηγος Νικόλαος Μανωλάκος.

Την Τρίτη 20 Μαρτίου 2018, ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Νικόλαος Τσουνής ΠΝ επισκέφθηκε τις εγκαταστάσεις του Ναυτικού Οχυρού Αράξου. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του, ο Αρχηγός ΓΕΝ ενημερώθηκε για θέματα που αφορούν στο σύνολο των εγκαταστάσεων/ δραστηριοτήτων και επικοινωνήσε με το προσωπικό του Πολεμικού Ναυτικού, που υπηρετεί στη Ναυτική Διοίκηση Ιονίου και στο Ναυτικό Οχυρό Αράξου.

Από την Υδρογραφική Υπηρεσία (ΥΥ) του ΠΝ ανακοινώνεται ότι επιβεβαιώθηκε με οπτικά μέσα η ακριβής θέση του ιστορικού ναυαγίου του Υ/Β «ΚΑΤΣΩΝΗΣ», σε απόσταση 6 ν.μ. βορειοδυτικά της ν. Σκιάθου και σε βάθος 253 μέτρα.

Το ναυάγιο είχε εντοπισθεί από το υδρογραφικό-ωκεανογραφικό πλοίο «ΝΑΥΤΙΛΟΣ» της ΥΥ την 29η Ιανουαρίου 2018, με τη χρήση ηχοβολιστικών πολλαπλής δέσμης και πλευρικής σάρωσης, (multibeam sonar, sidescan sonar).

Η ταυτοποίηση του έγινε από το ίδιο πλοίο από 4 έως 6 Μαΐου 2018, με χρήση υποβρύχιων ρομποτικών καμερών (ROVs), από το καταδυτικό συνεργείο του Κ. Θωκταρίδη.

Στην επιχείρηση αναγνώρισης συμμετείχε και η εταιρία κινηματογραφήσεων FAOS tv, με κατάλληλο εξοπλισμό.

Την Κυριακή 06 Μαΐου 2018, πραγματοποιήθηκε η τελετή απονομής επάθλων στους νικητές του αγώνα ιστιοδρομιών, με την επωνυμία «ΠΑΣΤΡΙΚΑΚΕΙΑ 2018», στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων (ΣΝΔ). Στην τελετή απονομής παρέστησαν ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Νικόλαος Τσουνής ΠΝ, μέλη του Ανώτατου Ναυτικού Συμβουλίου, ο Ακόλουθος Άρμυνας της Αιγύπτου Πλοίαρχος Hany Khalil, καθώς και πλήθος φίλων της ιστιοπλοΐας.

Επιπρόσθετα, στην εν λόγω διοργάνωση συμμετείχαν για πρώτη φορά και δέκα (10) Ναυτικοί Δόκιμοι της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων της Αιγύπτου, μετά συνοδού Αξιωματικού, στο πλαίσιο της συνεργασίας των δύο Ναυτικών.

Η ονομασία «ΠΑΣΤΡΙΚΑΚΕΙΑ» δόθηκε στους αγώνες, σε ένδειξη τιμής, στη μνήμη του πρώτου πεσόντα Ναυτικού Δοκίμου Ιωάννη Παστρικάκη, ο οποίος την 17 Νοεμβρίου 1912, σε ηλικία 18 ετών, έπεσε ηρωικά κατά την απελευθέρωση της Χίου, εκτελών χρέη Αξιωματικού αποβατικού αγήματος.

Η Α.Β.Υ. Πρίγκιπας της Ουαλίας Κάρολος, στο πλαίσιο της επίσημης επίσκεψης που πραγματοποιεί στην Ελλάδα, επισκέφθηκε την τριήρη «ΟΛΥΜΠΙΑΣ» και το Θ/Κ «ΑΒΕΡΩΦ».

Τον συνόδευαν ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας Πάνος Καμμένος, ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ Ναύαρχος Ευάγγελος Αποστολάκης ΠΝ και ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Νικόλαος Τσουνής ΠΝ.

Την Κυριακή 13 Μαΐου 2018, τελέσθηκε από τον Ελληνικό Σύνδεσμο Υποβρυχίων αρχιερατικό μνημόσυνο στο μνημείο των Υποβρυχίων, στο πάρκο Φλοίσβου Παλαιού Φαλήρου, υπέρ των μελών των πληρωμάτων των Υποβρυχίων, που απωλέσθηκαν κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Στην τελετή κατέθεσε στεφάνι εκ μέρους του Πολεμικού Ναυτικού ο Υποναύαρχος (Μ) Α. Αλεξόπουλος ΠΝ, ενώ παρευρέθησαν Επίτιμοι Αρχηγοί Στόλου, διατελέσαντες Διοικητές Υποβρυχίων, ο Διοικητής της Διοίκησης Υποβρυχίων, οι Κυβερνήτες του συνόλου των Υποβρυχίων του Στόλου, καθώς και μέλη εν ενεργεία και εν αποστρατεία πληρωμάτων των Υποβρυχίων.

Το Υφιστάμενο και Εξελισσόμενο Νομικό Καθεστώς Έρευνας Εκμετάλλευσης και Ναυσιπλοΐας στο Βόρειο Πόλο. Κλιματική Αλλαγή Περιβάλλον και Γεωπολιτικός Ανταγωνισμός

Του **Ευάγγελου Εκατομμάτη**, Αντιπλοίαρχου ΠΝ.

Γ' χρηματικό βραβείο ετήσιου διαγωνισμού μελετών Ναυτικής Επιθεώρησης έτους 2016.

Κεφάλαιο 1: Σύντομη Γεωγραφική Ανάλυση της Αρκτικής

1.1 Γεωγραφική Τοποθέτηση

Η Αρκτική¹ είναι μια μεγάλη περιοχή με έκταση 13.980.000 τ.χλμ. (4,7 φορές περίπου το μέγεθος της Μεσογείου) γύρω από τον Βόρειο Πόλο, στον αντίποδα της Ανταρκτικής. Περιλαμβάνει βόρεια τμήματα των ΗΠΑ (Αλάσκα), του Καναδά, της Ρωσίας, της Νορβηγίας, της Σουηδίας, της Φινλανδίας, την Ισλανδία, την Γροιλανδία, καθώς και όλο τον θαλάσσιο χώρο τον λεγόμενο Αρκτικό Ωκεανό ή Βόρειο Παγωμένο Ωκεανό. Όλες οι παραπάνω Χώρες καλούνται και Αρκτικές Χώρες.

Το μεγαλύτερο μέρος της Αρκτικής είναι θάλασσα καλυμμένη από πάγους η οποία περιβάλλεται από παγωμένο έδαφος χωρίς δέντρα. Ο πληθυσμός όλων των Κρατών που ζουν στον

Αρκτικό Κύκλο ανέρχεται συνολικά σε 4.238.000 άνθρωποι².

1.2 Η δυναμική του περιβάλλοντος της Αρκτικής

Σχεδόν μέχρι και το τελευταίο τέταρτο του 20ου αιώνα το σύνολο του θαλασσιού χώρου της Αρκτικής ήταν καλυμμένο από χονδρό στρώμα πάγου ενώ οι καιρικές συνθήκες ήταν ακραίες για να φιλοξενηθεί και να αναπτυχθεί οποιαδήποτε μορφή ανθρώπινης δραστηριότητας. Οι συνθήκες όμως άρχισαν να αλλάζουν από το τέλος του 20ου αιώνα και μάλιστα ραγδαία. Το στρώμα πάγου στην περιοχή της Αρκτικής άρχισε να λιώνει και μάλιστα με πολύ ταχύτερους ρυθμούς από αυτούς που είχαν προβλεφθεί, με ορισμένους επιστήμονες να κάνουν λόγο για ολοκληρωτική απομείωση του μέχρι το καλοκαίρι του 2040. Η παραπάνω κλιματική αλλαγή θα επιφέρει τρομακτικές ανακατατά-

¹ Ιστοσελίδα <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE> (Τελευταία επίσκεψη 25 Σεπ 2015)

² http://www.earctic.org/media/857300/arctic_eng.pdf (Τελευταία επίσκεψη Οκτ 2015)

ξεις στο παγκόσμιο γίνεσθαι δεδομένου ότι στην Αρκτική κρύβονται τεράστιοι αναξιοποίητοι πόροι: από νέες εμπορικές θαλάσσιες γραμμές και αλιευτικά πεδία έως τουριστικά αξιοθέατα, ενώ στο υπέδαφος της υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι βρίσκονται τα μεγαλύτερα εναπομείναντα κοιτάσματα υδρογονανθράκων.

Σε ότι αφορά τις εμπορικές θαλάσσιες γραμμές ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η απόσταση από το Τόκυο στο Αμβούργο πηγαίνοντας από τη διώρυγα του Σουέζ είναι 13950 ναυτικά μίλια ενώ μέσω του Βορείου Περάσματος η απόσταση αυτή μειώνεται δραματικά κατά 40% περίπου στα 8080 ναυτικά μίλια. Η μεταφορά μεγάλου μέρους του παγκόσμιου εμπορείου στην Αρκτική θα αποτελέσει τη σημαντικότερη αλλαγή στη διεθνή ναυσιπλοΐα από το 1869, όταν άνοιξε η διώρυγα του Σουέζ. Για να κατανοήσουμε το μέγεθος της αλλαγής που θα συντελεστεί αρκεί να αναφέρουμε τις πολεμικές αναμετρήσεις που πυροδότησε τότε η διώρυγα του Σουέζ. Η προσπάθεια ελέγχου της διώρυγας του Σουέζ επηρέασε το μέλλον εκατομμυρίων ανθρώπων καθώς οι μεγαλύτερες δυνάμεις κάθε εποχής επεδίωξαν να εξασφαλίσουν πρόσβαση για τα πλοία τους. Αποκορύφωμα των συγκρούσεων αποτέλεσε φυσικά η λεγόμενη κρίση του Σουέζ η οποία αποτέλεσε ουσιαστικά και το οριστικό τέλος της Βρετανικής αυτοκρατορίας και την επικράτηση των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ ως των δυο σημαντικότερων πυλώνων της διεθνούς αρχιτεκτονικής ισχύος. Με βάση τα παραπάνω μπορούμε εύκολα να συμπεράνουμε ότι το μέλλον διαγράφεται ιδιαίτερα θερμό στους πάγους της Αρκτικής.

Η περιοχή έχει όμως τεράστιο ενδιαφέρον και λόγω των πλούσιων υπεράκτιων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων που κρύβει ο παγωμένος βυθός, την οριοθέτηση των οποίων σε ζώνες οικονομικής εκμετάλλευσης (χωρικά ύδατα, ΑΟΖ) κερπίζονται οι χώρες με ακτές σε αυτόν τον ωκεανό. Οι πολυεθνικοί ενεργειακοί κολοσσοί έχουν ήδη πατήσει πόδι στην Αρκτική ξεκινώντας τις προκαταρκτικές διαδικασίες για την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων της, ενώ οι δραστηριότητές τους αναμένεται να εντατικοποιηθούν.

1.3 Ορισμοί

Στις σελίδες που ακολουθούν θα αναλυθεί το υφιστάμενο και εξελισσόμενο νομικό καθεστώς έρευ-

νας εκμετάλλευσης και ναυσιπλοΐας στο Βόρειο Πόλο. Πριν όμως προχωρήσουμε, στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να παρατεθούν κάποιοι σημαντικοί ορισμοί και βασικές έννοιες, οι οποίοι θα μας βοηθήσουν στη συνέχεια να κατανοήσουμε καλύτερα τις διεκδικήσεις των Κρατών στην περιοχή.

1.3.1 United Nations Convention on the Law of the Sea

Η Σύμβαση UNCLOS³ (United Nations Convention on the Law of the Sea) κατατέθηκε για υπογραφή στις 10 Δεκεμβρίου 1982 στο Montego Bay της Τζαμάικα, και τέθηκε σε ισχύ σύμφωνα με το άρθρο 308 της, στις 16 Νοεμβρίου 1994, 12 μήνες μετά την ημερομηνία κατάθεσης του εξηκοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης. Σήμερα, είναι το παγκοσμίως αναγνωρισμένο καθεστώς που ασχολείται με όλα τα θέματα που αφορούν το δίκαιο της θάλασσας. Έχει κυρωθεί από 154 κράτη και την Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό για τα Ελληνικά συμφέροντα όπως θα αναλύσουμε παρακάτω. Η Ελλάδα επικύρωσε⁴ τη σύμβαση στις 21/7/1995.

Σύμφωνα με αυτή προβάλλεται η ειρηνική χρήση των θαλασσών και των ωκεανών, καταγράφεται το νομικό καθεστώς αυτών και των γεωφυσιογνωμιών που ευρίσκονται εκεί, αποκρυσταλλώνεται το νομικό καθεστώς της ανοικτής θάλασσας και των θαλασσιών περιοχών εθνικής δικαιοδοσίας, ρυθμίζεται η εκμετάλλευση των θαλάσσιων και υποθαλάσσιων πόρων, αποτυπώνεται ο σεβασμός στη θεμελιώδη αρχή της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας, και τέλος δημιουργούνται και νέοι μηχανισμοί επιλύσεως των διαφορών μεταξύ κρατών για όλες τις υποθέσεις που αφορούν τη θάλασσα.

1.3.2 Ορισμοί για την οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών

Φυσική Ακτογραμμή (ΦΑ)⁵ είναι η νοπή γραμμή που παρακολουθεί τη γενική κατεύθυνση των ακτών, κατά τη χαμηλότερη ρηχία στην άμπωτη.

Ευθείες Γραμμές Βάσεως (ΕΓΒ)⁵ είναι τα ευθύ-

3 http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm

4 Ν.2321/1995(ΦΕΚ 136Α/ 23-6-1995)

5 Εγκύκλιο Διεθνούς Δικαίου (Εκδοση Γενικού Επιτελείου Ναυτικού)

γραμμα τμήματα που εφαρμόζονται από τα Κράτη για να κλείνουν εξωτερικά:

α. Τους γεωφυσικούς σχηματισμούς (νησιά, βράχους, σκοπέλους) που ευρίσκονται σε άμεση γειτνίαση με τις ακτές τους ως φραγμός ή περιδέραιο αυτών.

β. Τις πολυεγκολπικές ή πολυσιχιδείς ακτές τους.

γ. Τα λιμάνια, τις λιμενικές εγκαταστάσεις, λιμενοβραχίονες, προβλήτες, σημαντήρες και όσα άλλα έργα εξυπηρετούν τα λιμάνια.

δ. Τις εκβολές των ποταμών, και τα δέλτα αυτών ανεξαρτήτως του μήκους τους.

Εσωτερικά ύδατα (ΕΥ)⁵ είναι τα ύδατα που ευρίσκονται προς την πλευρά της ξηράς εφαρμόζοντας είτε τη ΦΑ είτε τις ΕΓΒ. Τα ΕΥ των Κρατών δεν αποτελούν θαλάσσια ζώνη. Νομικά εξομοιώνονται με το έδαφος του Κράτους τους.

Χωρική Θάλασσα (ΧΘ)⁵ μιας χώρας, η σύμβαση ορίζει ότι αυτή εκτείνεται μέχρι τα 12 ναυτικά μίλια από τη ΦΑ της ή τις ΕΓΒ και ορίζεται μονομερώς με νόμο του κάθε κράτους. όπως σαφώς αναφέρεται στο άρθρο 3 της συνθήκης ενώ στην περίπτωση που τα θαλάσσια σύνορα δύο γειτονικών Κρατών απέχουν λιγότερο των 24 μιλίων, τότε τα χωρικά ύδατα κάθε Κράτους ορίζονται από τη μέση γραμμή μεταξύ των θαλασσιών συνόρων σύμφωνα με το άρθρο 15. Η κυριαρχία του Κράτους στη ΧΘ εκτείνεται σε νοτιή στήλη που σχηματίζεται με στίγμα το εξωτερικό όριο της ΧΘ και περιλαμβάνει καθ' ύψος τον Εθνικό Εναέριο Χώρο του Κράτους έως το ανώτατο ύψος των 50 χλμ από την επιφάνεια της θάλασσας, τη θαλάσσια μάζα, το βυθό και το υποθαλάσσιο έδαφος. Κάθε χώρα έχει πλήρη δικαιοδοσία και ασκεί πλήρη κυριαρχικά δικαιώματα στα χωρικά της ύδατα.

Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ)⁵ είναι η θαλάσσια περιοχή έξω από το όριο της ΧΘ, στην οποία το παράκτιο Κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα (μόνο εφόσον εξαγγελθεί και οριοθετηθεί) με σκοπό την εξερεύνηση, εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων, ζωντανών ή μη, των υπερκειμένων υδάτων στον πυθμένα της θάλασσας και του βυθού της θάλασσας και του υπεδάφους του, και σε σχέση με άλλες δραστηριότητες για την οικονομική εκμετάλλευση και εξερεύνηση της ζώνης, όπως η παραγωγή ενέργειας από τα ύδατα, τα ρεύματα και τους ανέμους. Η

Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη εκτείνεται μέχρι και τα 200 ναυτικά μίλια από τις ακτές του Κράτους.

Η Υφαλοκρηπίδα (Continental shelf)⁵ σύμφωνα με το άρθρο 76 της συνθήκης αποτελείται από τη θαλάσσια λεκάνη και το υπέδαφος αυτής η οποία ξεκινάει από το τέλος των χωρικών υδάτων και εκτείνεται μέχρι το τέλος του ηπειρωτικού ορίου ή το όριο των 200 ναυτικών μιλίων από τις ευθείες γραμμές βάσης του παράκτιου Κράτους, όπου το τέλος του ηπειρωτικού ορίου είναι μικρότερο. Η υφαλοκρηπίδα είναι δυνατόν να εκτείνεται και πέραν των 200 μιλίων όταν το τέλος του ηπειρωτικού ορίου ξεπερνά τα 200 ναυτικά μίλια αλλά σε κάθε περίπτωση τα σταθερά σημεία που περιλαμβάνουν τη γραμμή των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας στο βυθό της θάλασσας, είτε δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα 350 ναυτικά μίλια από τις ευθείες γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας ή δεν θα υπερβαίνουν τα 100 ναυτικά μίλια από την ισοβαθή καμπύλη των 2.500 μέτρων (Εικόνα 1). Το παράκτιο κράτος ασκεί στην υφαλοκρηπίδα κυριαρχικά δικαιώματα για το σκοπό της εξερεύνησης και της εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων της.

Ανοικτή Θάλασσα (ΑΘ)⁵ είναι η θαλάσσια έκταση έξω από το όριο της ΧΘ αλλά όταν έχει οριοθετηθεί ΑΟΖ έξω από το όριο αυτής. Στην Ανοικτή Θάλασσα όλα τα Κράτη πέραν των δικαιωμάτων της ελεύθερης ναυσιπλοΐας και της υπερπητήσεως απολαμβάνουν και των ελευθεριών της αλιείας, της τοποθέτησεως υποβρυχίων καλωδίων, επιστημονικής έρευνας και εγκαταστάσεως Τεχνικών Νήσων.

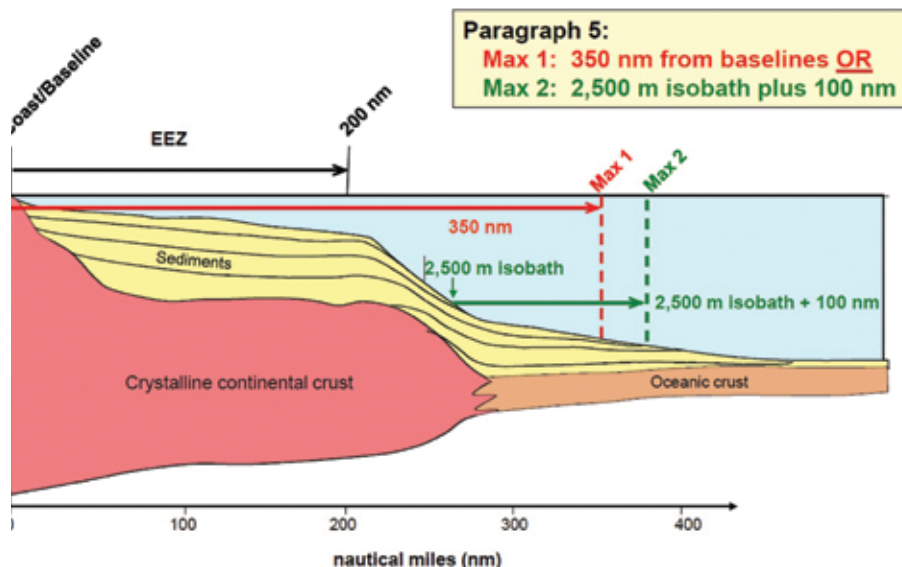
1.3.3 Επιτροπή για τα όρια της Υφαλοκρηπίδας του ΟΗΕ (CLCS). (Commission of the Limits of the Continental Shelf).

Ο σκοπός της Επιτροπής για τα όρια της υφαλοκρηπίδας⁶ ή (CLCS), είναι να διευκολύνει την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας σε σχέση με την καθιέρωση των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας. Σύμφωνα με τη σύμβαση, το

6 http://www.un.org/depts/los/clcs_new/commission_purpose.htm#Purpose

Article 76: Paragraph 5

Constraints to the ECS Limit: Two Options

Εικόνα 1: Σχηματική επεξήγηση του άρθρου 76 της συνθήκης UNCLOS.

παράκτιο κράτος καθορίζει τα εξωτερικά όρια της υφαλοκρηπίδας του, όταν επεκτείνεται πέρα από τα 200 ναυτικά μίλια, με βάση τη σύσταση της Επιτροπής. Η Επιτροπή προβαίνει σε συστάσεις προς τα παράκτια κράτη σε θέματα που σχετίζονται με την εγκατάσταση των εν λόγω ορίων. Οι προτάσεις και οι δράσεις της δεν θίγουν θέματα σχετικά με την οριοθέτηση των συνόρων μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές. Το Παράρτημα II της σύμβασης UNCLOS περιέχει τις διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία της Επιτροπής.

1.3.4 Το Αρκτικό Συμβούλιο (The Arctic Council)

Το Αρκτικό Συμβούλιο⁷ είναι το κορυφαίο διακυβερνητικό φόρουμ προώθησης της συνεργασίας, του συντονισμού και της αλληλεπίδρασης μεταξύ των κρατών της Αρκτικής και των αυτοχθόνων κοινοτήτων της Αρκτικής σχετικά με τα θέματα της Αρκτικής, και ιδιαίτερα στα θέματα της αειφόρου ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Η Διακήρυξη της Οττάβα του 1996⁸ παραθέτει

τις ακόλουθες χώρες ως μέλη του Συμβουλίου της Αρκτικής: τον Καναδά, τη Δανία, τη Φινλανδία, την Ισλανδία, τη Νορβηγία, τη Ρωσική Ομοσπονδία, τη Σουηδία και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Επιπλέον, έξι οργανώσεις που εκπροσωπούν αυτόχθονες πληθυσμούς της Αρκτικής έχουν ιδιότητα του μόνιμου μέλους.

Οι εργασίες του Συμβουλίου πραγματοποιούνται κυρίως σε έξι ομάδες εργασίας.

- Το Πρόγραμμα Δράσης της Αρκτικής ενάντια στις ρυπογόνες ουσίες (Arctic Contaminants Action Program (ACAP)).
- Το πρόγραμμα αξιολόγησης και παρακολούθησης της Αρκτικής (Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP)).
- Η ομάδα εργασίας για τη διατήρηση της Αρκτικής Χλωρίδας και Πανίδας.
- Η Ομάδα έκτακτης πρόληψης, προετοιμασίας και ανταπόκρισης (Emergency Prevention, Preparedness and Response (EPPR)).
- Η Ομάδα Εργασίας προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Αρκτικής (Protection of the Arctic Marine Environment (PAME)).

7 <http://www.arctic-council.org/index.php/en/about-us>

8 <http://www.international.gc.ca/arctic-arctique/ottdec-decott>

Εικόνα 2: Όρια της ΑΟΖ όλων των Κρατών της Αρκτικής με βάση το Διεθνές Δίκαιο.

- Η Ομάδα εργασίας για την αειφόρο ανάπτυξη (Sustainable Development Working Group (SDWG)).

Η προεδρία του Συμβουλίου της Αρκτικής αλλάζει κάθε δύο έτη μεταξύ των κρατών της Αρκτικής. Τέλος η συμφωνία ίδρυσης του Αρκτικού Συμβουλίου, αποκλείει ρητώς τη στρατιωτική ασφάλεια.

Κεφάλαιο 2: Ανάλυση του υφιστάμενου νομικού καθεστώτος κυριαρχικών δικαιωμάτων, έρευνας και εκμετάλλευσης των πλουτοπαραγωγικών πηγών της Αρκτικής Θάλασσας από τις χώρες που έχουν συμφέροντα στην περιοχή με βάση το διεθνές δίκαιο.

Με βάση τους παραπάνω ορισμούς μπορούμε τώρα να προχωρήσουμε στην ανάλυση για το νομικό καθεστώς κυριαρχικών δικαιωμάτων και

εκμετάλλευσης των πλουτοπαραγωγικών πηγών της Αρκτικής.

Οι χώρες που φιλοδοξούν να μοιράσουν το πλούτο της και που αναφέραμε παραπάνω είναι: η Ρωσία (μέσω της Σιβηρίας), ο Καναδάς, η Δανία (μέσω της Γροιλανδίας), η Νορβηγία, η Η.Π.Α. (μέσω της Αλάσκας) και η Ισλανδία.

Σύμφωνα με τη συνθήκη UNCLOS τα πέντε Κράτη που βρέχονται από τον Αρκτικό Ωκεανό έχουν το δικαίωμα να οριοθετήσουν ΑΟΖ. Στην εικόνα 2 εμφανίζονται χαραγμένα τα όρια της ΑΟΖ όλων των Κρατών με βάση το Διεθνές Δίκαιο. Από την εικόνα αυτή γίνεται φανερό ότι υπάρχει μια πολύ μεγάλη περιοχή η οποία αποτελεί διεθνή ύδατα. Επίσης σύμφωνα με τη συνθήκη UNCLOS και τα πέντε Κράτη που βρέχονται από τον Αρκτικό Ωκεανό έχουν το δικαίωμα της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας. Τα Κράτη μπορούν να ορίσουν υφαλοκρηπίδα και πέραν των 200 ναυτικών μιλί-

ων αρκεί να πληρούν τα κριτήρια του άρθρου 76 της συνθήκης UNCLOS που αναφέραμε παραπάνω. Στην εικόνα 3 εμφανίζονται όλες οι διεκδικήσεις των Κρατών στον Βόρειο Πόλο με βάση το διεθνές δίκαιο. Απαιτείται ωστόσο να διευκρινιστεί ότι το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας ορίζεται σε σχέση με τη γεωλογία και τη γεωμορφολογία του υφαλοπρανούς και ο βυθός του Αρκτικού Ωκεανού μέχρι σήμερα δεν έχει ερευνηθεί επαρκώς. Τα παράκτια Κράτη της Αρκτικής στις μέρες μας διεξάγουν υδρογραφικές και γεωφυσικές έρευνες του Αρκτικού Ωκεανού, προκειμένου να προσδιορίσουν τα εξωτερικά όρια της υφαλοκρηπίδας τους με ακρίβεια αλλά ορισμένα μόνο από τα στοιχεία που αποκτώνται γίνονται διαθέσιμα στο κοινό.

Παρακάτω θα αναλύσουμε τις νομικές διεκδικήσεις για κάθε Κράτος ξεχωριστά όπως αυτές έχουν υποτυπωθεί μέχρι σήμερα.

2.1 Νομικές διεκδικήσεις Αμερικής – Καναδά
Στην εικόνα 3 εμφανίζονται με πράσινη ανοιχτή διαγράμμιση οι πιθανές περιοχές της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ναυτικών μιλίων για τον Καναδά και με πράσινη σκουρόχρωμη για τις ΗΠΑ υπό την προϋπόθεση ότι κανένα από τα κράτη δεν διεκδικεί υφαλοκρηπίδα πέραν των μέσων γραμμών με τις γειτονικές χώρες όπου τα θαλάσσια σύνορα δεν έχουν συμφωνηθεί.

Ο Καναδάς υπέβαλε προκαταρκτικές πληροφορίες σχετικά με το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας του στον Αρκτικό Ωκεανό, στην αρμόδια Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα όρια της (CLCS) τον Δεκέμβριο του 2013⁹. Στο έγγραφο περιγράφεται το όριο της υφαλοκρηπίδας του Καναδά στον Αρκτικό Ωκεανό ως «μέρος μιας συνεχούς μορφολογικά υφαλοκρηπίδας γύρω από τη Λεκάνη του Καναδά και κατά μήκος της Λεκάνης Amundsen. Περιλαμβάνει μια σειρά από εξάρσεις του βυθού (κορυφογραμμή Lomonosov και Alpha) και αποτελεί τη βυθισμένη προέκταση της χερσαίας μάζας του Καναδά. Συνολικά τα όρια της υφαλοκρηπίδας εκτείνονται πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις ευθείες γραμμές βάσης του Καναδά και στις κορυφογραμμές Lomonosov και Alpha, πέραν του περιορισμού των 350 ναυτικών μιλίων κάτι που τον φέρνει σε αντιπαράθεση με τις Ρωσικές διεκδικήσεις στην

περιοχή.

Σε ότι αφορά τα νερά του αρχιπελάγους της Αρκτικής ο Καναδάς υποστηρίζει ότι είναι ιστορικά εσωτερικά ύδατα, και τα έχει κλείσει σε ένα σύστημα ευθειών γραμμών βάσεως. Υπό κανονικές συνθήκες δεν υπάρχει κανένα αυτόματο δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης μέσω των εσωτερικών υδάτων για ξένα πλοία. Ωστόσο, άλλες χώρες και κυρίως οι ΗΠΑ υποστηρίζουν ότι τα κανάλια του αρχιπελάγους αποτελούν μέρος του «Βορειοδυτικού Περάσματος» μέσω της Αρκτικής και μπορούν να χαρακτηριστούν ως στενά που χρησιμοποιούνται για τη διεθνή ναυσιπλοΐα σύμφωνα με το Μέρος III της συνθήκης UNCLOS και ότι υπάρχει ως εκ τούτου, το δικαίωμα διέλευσης από τα Στενά των ξένων πλοίων. Σε ότι αφορά τη θάλασσα του Beaufort που βρίσκεται στα όρια μεταξύ Καναδά και Αλάσκας (ΗΠΑ) ο Καναδάς υποστηρίζει ότι τα θαλάσσια σύνορα οριοθετήθηκαν στη συμφωνία του 1825 μεταξύ της Μεγάλης Βρετανίας και της Ρωσίας ορίζοντας σαν όριο μεταξύ Αλάσκας και του Γιούκον τον 141° Δυτικό Μεσημβρινό μέχρι τον παγωμένο ωκεανό. Οι ΗΠΑ υποστηρίζουν ότι δεν έχουν ακόμη καθοριστεί θαλάσσια σύνορα και ότι τα όρια θα πρέπει να ακολουθήσουν τη μέση γραμμή μεταξύ των δύο ακτογραμμών.

Σε ότι αφορά τις ΗΠΑ παρά το γεγονός ότι διαθέτουν Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη 200 ναυτικών μιλίων αλλά και εν δυνάμει υφαλοκρηπίδα πέραν των 200 ναυτικών μιλίων όπως εμφανίζεται στην εικόνα 3, δεν έχουν κυρώσει ακόμη τη συνθήκη UNCLOS, και επομένως δεν μπορούν να υποστηρίξουν τις θέσεις τους στην αρμόδια επιτροπή CLCS μέχρι να επικυρώσουν τη σύμβαση.

2.2 Νομικές διεκδικήσεις Δανίας – Νορβηγίας – ΙΣΛΑΝΔΙΑΣ

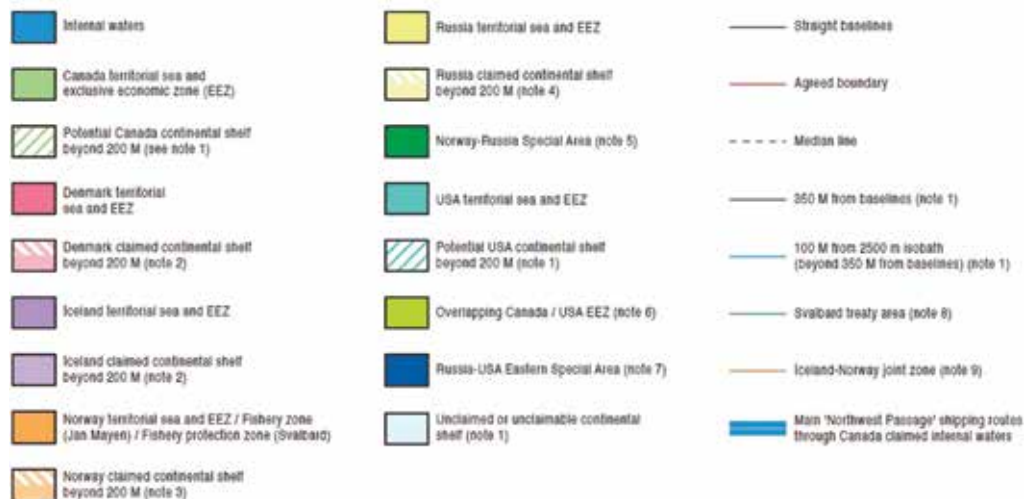
Η Δανία έκανε μια μερική υποβολή στην επιτροπή CLCS σχετικά με το εξωτερικό όριο της Βορειοανατολικής Υφαλοκρηπίδας της Γροιλανδίας στις 26 Νοεμβρίου 2013¹⁰ όπως εμφανίζεται με τη ροζ διαγράμμιση στην εικόνα 3. Το προτεινόμενο όριο δημιουργεί μια επικάλυψη με την υφαλοκρηπίδα της Νορβηγίας, όπως αυτή προτάθηκε από την επιτροπή CLCS της τάξεως των 140 τετραγων-

9 <https://www.dur.ac.uk/ibru/resources/arctic/>.

10 www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk68_13/DNK2013_ES.pdf.

Εικόνα 3 : Θαλάσσια σύνορα στον Αρκτικό Ωκεανό.

Επεξηγήσεις στην εικόνα 3 των θαλασσιών συνόρων στον Αρκτικό Ωκεανό.

νικών ναυτικών μιλίων περίπου. Η Δανία έκανε μια δεύτερη μερική υποβολή στην επιτροπή CLCS σχετικά με το εξωτερικό όριο της Βορειοανατολικής Υφαλοκρηπίδας της Γροιλανδίας στις 15 του Δεκέμβρη 2014¹¹. Η υποβολή υποστηρίζει ότι η κορυφογραμμή Lomposon, η οποία διασχίζει τον κεντρικό Αρκτικό Ωκεανό, είναι «Τόσο μορφολογικά όσο και Γεωλογικά αναπόσπαστο μέρος του Βορείου ορίου της υφαλοκρηπίδας της Γροιλανδίας». Σε αυτή τη βάση, η Δανία και η Γροιλανδία έχουν ορίσει ένα όριο της υφαλοκρηπίδας το οποίο επικάθεται της κορυφογραμμής η οποία εκτείνεται μέχρι του εξωτερικού ορίου της Ρωσικής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, περισσότερο από χίλια ναυτικά μίλια από το πλησιέστερο σημείο της ακτής της Γροιλανδίας. Η περιοχή της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις ευθείες γραμμές βάσεως της Γροιλανδίας που ορίζονται στην υποβολή, είναι περίπου 261.000 τετραγωνικά ναυτικά μίλια. Η υφαλοκρηπίδα που ορίζεται από την υποβολή της Δανίας και της Γροιλανδίας επικαλύπτει την υφαλοκρηπίδα πέραν των 200 ναυτικών μιλίων που υποβλήθηκε στην επιτροπή CLCS και από τη Νορβηγία και τη Ρωσία. Η υποβολή σημειώνει επίσης ότι η υφαλοκρηπίδα της Γροιλανδίας, ενδέχεται να επικαλύπτεται με μια μελλοντική υποβολή υφαλοκρηπίδας από τον Καναδά, και από τις ΗΠΑ. Η περίληψη της έκθεσης σημειώνει ότι η Δανία είχε διαβουλεύσεις με όλους τους γείτονές της όσον αφορά την υποβολή της, και αναφέρεται σε συμφωνίες μη αντίρρησης με τη Νορβηγία και τη Ρωσία που επιτρέπουν στην επιτροπή CLCS να θεωρήσει ότι η Δανέζικη υποβολή δεν θίγει τη μελλοντική οριοθέτηση των περιοχών που θα υποβληθούν από τα άλλα Κράτη.

Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ναυτικών μιλίων στο Βορειοανατολικό Ατλαντικό παρατίθεται στα συμφωνηθέντα πρακτικά σχετικά με την Οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ναυτικών μιλίων μεταξύ των Νήσων Φερόε (κατοχή Δανίας) της Ισλανδίας και της Νορβηγίας στο Νότιο Μέρος της περιοχής Banana Hole του βορειοανατολικού Ατλαντικού, στις 20 Σεπτεμβρίου 2006. Τα δικαιώματα της Δανίας και της Νορβηγίας στην περιοχή αυτή έχουν επιβεβαι-

ωθεί από την επιτροπή CLCS¹².

Σε ότι αφορά το Αρχιπέλαγος Svalbard, σύμφωνα με τη συνθήκη που υπογράφηκε τον Φεβρουάριο του 1920 η Νορβηγία έχει την κυριαρχία σε όλο το Αρχιπέλαγος και σε όλα τα νησιά μεταξύ των γεωγραφικών πλατών 74° και 81° βόρεια και γεωγραφικών μηκών 10° και 35° ανατολικά. Ωστόσο, οι πολίτες και οι επιχειρήσεις από όλα τα Έθνη της συνθήκης απολαμβάνουν το ίδιο δικαίωμα της πρόσβασης και της παραμονής στο Svalbard. Δικαίωμα να ψαρεύουν, να κυνηγούν ή να δραστηριοποιούνται σε κάθε είδους θαλάσσιες, βιομηχανικές, μεταλλευτικές ή εμπορικές δραστηριότητες χορηγούνται σε όλους επί ίσους όρους. Όλη η δραστηριότητα υπόκειται στη νομοθεσία που υιοθετείται από τις Νορβηγικές αρχές, αλλά δεν μπορεί να υπάρχει προνομιακή μεταχείριση με βάση την εθνικότητα.

Τέλος σύμφωνα με τη συμφωνία οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του 1981 μεταξύ Ισλανδίας και Νορβηγίας, κάθε χώρα έχει μερίδιο του ποσοστού 25%, των πετρελαϊκών δραστηριοτήτων στην υφαλοκρηπίδα της άλλης μέσα σε μια έκταση 45.470 τετραγωνικά χιλιόμετρα μεταξύ των γεωγραφικών πλατών 68° Β και 70 35' Β και γεωγραφικών μηκών 6° 30' Δ και 10° 30' Δ Η ιδέα μιας κοινής ζώνης ανάπτυξης με αλληλεπικαλυπτόμενα όρια προτάθηκε από μία Επιτροπή συμβιβασμού, όταν δεν ήταν σε θέση να καταλήξουν σε διευθέτηση μέσω διαπραγματεύσεων. Το υφαλοκρηπίδικό όριο βρίσκεται 200 ναυτικά μίλια από τις ακτές της Ισλανδίας, αλλά λιγότερο από 100 ναυτικά μίλια από το Αρχιπέλαγος Svalbard, αντανακλώντας τη σημαντική ανισότητα των μηκών των σχετικών παράκτιων περιοχών. (πάνω από 18: 1 υπέρ της Ισλανδίας).

2.3 Νομικές διεκδικήσεις Νορβηγίας - Ρωσίας

Τα δύο Κράτη συμφώνησαν τα θαλάσσια σύνορα τους στην περιοχή του Varangerfjord το 1957, αλλά για πολλά χρόνια δεν μπόρεσαν να συμφωνήσουν για τα θαλάσσια σύνορα τους στη Θάλασσα του Barents. Η Νορβηγία υποστήριζε τα όρια θα πρέπει να ακολουθούν την μέση γραμμή, ενώ η Ρωσία ζήτησε όρια «τομέων» που εκτείνονται

11 www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk76_14/dnk2014_es.pdf.

12 www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk28_09/.

προς βορρά (αλλά να αποκλίνουν γύρω από την περιοχή του Αρχιπελάγους του Svalbard τα όρια του οποίου συμφωνήθηκαν με συνθήκη το 1920). Τον Ιούλιο του 2007, τα όρια του Varangerfjord επεκτάθηκαν κατά 73 χιλιόμετρα μέσα στην επίμαχη περιοχή, και τον Σεπτέμβριο του 2010 υπογράφηκε τελικά μια συμφωνία επεκτείνοντας τα όρια βόρεια μέσα από τη Θάλασσα του Barents προς το εξωτερικό όριο των δύο χωρών επικαλύπτοντας υφαλοκρηπιδικά δικαιώματα στον Αρκτικό Ωκεανό. Στην περιοχή των ανατολικών συνόρων η οποία βρίσκεται εντός των 200 ναυτικών μιλίων από τη Νορβηγική ηπειρωτική χώρα, αλλά περισσότερα από 200 ναυτικά μίλια από το έδαφος της Ρωσίας, η συμφωνία παρέχει στη Ρωσία τα δικαιώματα ΑΟΖ που θα μπορούσαν αλλιώς να περιέλθουν στη Νορβηγία (αυτή η "Ειδική Περιοχή" είναι παρόμοια με εκείνες που συμφωνήθηκαν το 1990 μεταξύ Ρωσίας και Αμερικής στην περιοχή των θαλάσσιων συνόρων τους).

2.4 Νομικές διεκδικήσεις Ρωσίας – Δανίας – Καναδά

Μετά την εξέταση της πρώτης υποβολής της Ρωσίας η οποία διατυπώθηκε το 2001¹³, η επιτροπή CLCS ζήτησε από τη Ρωσία να αναθεωρήσει την άποψή της σχετικά με την υφαλοκρηπίδα της στον Αρκτικό Ωκεανό. Μια μερικώς αναθεωρημένη υποβολή έγινε στις 3 Αυγούστου 2015¹⁴. Η περιοχή που καλύπτεται από την αρχική υποβολή της ήταν περίπου 386.000 τετραγωνικά ναυτικά μίλια, και με την υποβολή του 2015 προστέθηκαν επιπλέον 30.000 τετραγωνικά ναυτικά μίλια. Η υποβολή του 2015 δείχνει ότι η γεωλογική και γεωφυσική έρευνα που έγινε από το 2005 έως το 2014 επιβεβαίωσε τη ρωσική άποψη ότι η Κορυφογραμμή Lomonosov, το ύψωμα Mendeleev, το ύψωμα Chukchi και η λεκάνες Rodvodnikov και Chukchi που τα διαχωρίζουν, αποτελούν ένα ενιαίο ενοποιημένο συγκρότημα του ηπειρωτικού φλοιού που είναι ένα συστατικό της υφαλοκρηπίδας του Αρκτικού Ωκεανού και αποτελεί μία φυσική προέκταση της υφαλοκρηπίδας της Ευρασίας.

Σε ότι αφορά την "ειδική περιοχή που εμφανί-

ζεται με μπλε χρώμα στην εικόνα 3 μεταξύ Αμερικής και Ρωσίας έχουν συμφωνηθεί τα εξής: Η Περιοχή αυτή βρίσκεται περισσότερο από 200 ναυτικά μίλια από τις ευθείες γραμμές βάσεως των ΗΠΑ αλλά λιγότερο από 200 ναυτικά μίλια από τις ευθείες γραμμές βάσεως της Ρωσίας. Στο πλαίσιο της συμφωνίας συνόρων τον Ιούνιο του 1990 μεταξύ των δύο Κρατών η τότε Σοβιετική Ένωση συμφώνησε ότι οι ΗΠΑ θα πρέπει να ασκούν δικαιοδοσία ΑΟΖ στην περιοχή αυτή. Μια δεύτερη Ειδική Ανατολική και Δυτική Περιοχή καθορίστηκαν συνεχόμενα στο όριο νοτίως των 60° Βόρεια. Η συμφωνία δεν έχει ακόμη επικυρωθεί από τη Ρωσικό Κοινοβούλιο, αλλά οι διατάξεις της έχουν εφαρμοστεί από το 1990, μέσω ανταλλαγής διπλωματικών διακοινώσεων.

Οι συμφωνίες που έχουν επιτευχθεί για την οριοθέτηση των συνόρων των Κρατών ενδιαφέροντος έχουν όπως παρακάτω:

1. **Καναδάς - Δανία (Γροιλανδία):** Ορισμός ορίων υφαλοκρηπίδας με τη συμφωνία της 17ης Δεκεμβρίου του 1973.
2. **Δανία (Γροιλανδία) - Ισλανδία:** Ορισμός ορίων υφαλοκρηπίδας και αλιείας με τη συμφωνία της 11ης Νοεμβρίου του 1997.
3. **Δανία (Γροιλανδία) - Νορβηγία (Jan Mayen):** Ορισμός ορίων υφαλοκρηπίδας και αλιείας με τη συμφωνία της 18ης Δεκεμβρίου του 1995 μετά από εκδίκαση της διαφοράς από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης.
4. **Δανία (Γροιλανδία) - Ισλανδία - Νορβηγία (Jan Mayen):** Διασυνοριακή συμφωνία και των τριών χωρών στις 11 Νοέμβρη 1997.
5. **Δανία (Γροιλανδία) - Νορβηγία (Svalbard):** Ορισμός ορίων υφαλοκρηπίδας και αλιείας με τη συμφωνία της 20ης Φεβρουαρίου του 2006.
6. **Ισλανδία - Νορβηγία (Jan Mayen):** Συμφωνία συνόρων για αλιεία η οποία ακολούθησε το όριο των 200 ναυτικών μιλίων της ΑΟΖ της Ισλανδίας μετά τη συμφωνία της 28ης Μαΐου, του 1980. Όρια υφαλοκρηπίδας και κοινής ζώνης συμφωνήθηκαν στις 22 Οκτώβρη του 1981.
7. **Νορβηγία - Ρωσία:** Τα θαλάσσια σύνορα στην περιοχή του Varangerfjord οριοθετήθηκαν μερικώς στις 15 Φεβρουαρίου 1957 και επεκτάθηκαν στις 11 Ιουλίου 2007. Συμφωνία για τα θαλάσσια σύνορα στη Θάλασσα του Μπάρεντς και τον Αρκτικό Ωκεανό υπογράφηκε στις 15 Σεπτεμβρίου

13 www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/submission_rus.htm.

14 www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/submission_rus_rev1.htm.

2010 και τέθηκε σε ισχύ στις 7 Ιουλίου 2011.

8. Ρωσία - ΗΠΑ: Ορισμός θαλασσιών συνόρων με τη συμφωνία της 1ης Ιουνίου του 1990

Κεφάλαιο 3: Γεωπολιτικά Δεδομένα και Συσχετισμοί στην Περιοχή της Αρκτικής

Από τις αρχές του 2000 όλα τα παράκτια Κράτη της Αρκτικής που κατάλαβαν την σημασία της αλλά και τις αλλαγές που έρχονται εξαιτίας της τήξης των πάγων άρχισαν να διαμορφώνουν τη στρατηγική που θα ακολουθήσουν για την Αρκτική.

3.1 Η Πολιτική του Καναδά για την Αρκτική

Το όραμα του Καναδά για την Αρκτική¹⁵ σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα του καναδικού Υπουργείου Εξωτερικών είναι μια σταθερή και βασισμένη σε κανόνες περιοχή με σαφώς καθορισμένα όρια η οποία θα χαρακτηρίζεται από δυναμική οικονομική ανάπτυξη, αναπτυσσόμενο εμπόριο, ζωντανές κοινότητες και υγιή και παραγωγικά οικοσυστήματα.

Η κυβέρνηση του Καναδά έχει ξεκινήσει μια φιλόδοξη στρατηγική για να ανταποκριθεί σε αυτές τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις. Η Βόρεια Στρατηγική του Καναδά παραθέτει τέσσερις τομείς στους οποίους ο Καναδάς αναλαμβάνει δράση για να προωθήσει τα συμφέροντά του τόσο σε εσωτερικό όσο και σε διεθνές επίπεδο¹⁶: *την άσκηση της Εθνικής κυριαρχίας, την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, την προστασία της περιβαλλοντικής του κληρονομιάς και τέλος τη βελτίωση και αποκέντρωση της βόρειας διακυβέρνησης.* Κατά την επιδίωξη για κάθε ένα από αυτούς τους τομείς στην εξωτερική του πολιτική για την Αρκτική, ο Καναδάς δεσμεύεται να ασκήσει σε πλήρη έκταση τα κυριαρχικά του δικαιώματα στην περιοχή.

Από το 2007, η κυβέρνηση του Καναδά ανακοίνωσε μια σειρά πρωτοβουλιών για την ενίσχυση των ικανοτήτων της χώρας στην Αρκτική και την άσκηση, των κυριαρχικών της δικαιωμάτων εκεί. Μέσα στην επόμενη δεκαετία, ο Καναδάς θα κατασκευάσει ένα νέο παγοθραυστικό. Η αμυντική στρατηγική του Καναδά θα δώσει στις Καναδικές

Ένοπλες Δυνάμεις τα εργαλεία που χρειάζονται για να παρέχουν μια αυξημένη παρουσία στην Αρκτική. Μέσα από αυτή τη στρατηγική, Ο Καναδάς θα επενδύσει σε νέα περιπολικά σκάφη αλλά και σε μια εγκατάσταση ελλιμενισμού και ανεφοδιασμού στο Nanisivik.

Ο Καναδάς επεκτείνει επίσης το μέγεθος και τις δυνατότητες των καναδικών Ρέιντζερς, που αποτελούν τα «μάτια και τα αυτιά» του Καναδά σε απομακρυσμένες περιοχές. Ένα νέο Κέντρο Εκπαίδευσης αρκτικών δυνάμεων έχει επίσης ήδη εγκατασταθεί και λειτουργεί στην περιοχή.

Αν και υπάρχει μια διαφωνία με τις ΗΠΑ σε ότι αφορά τα στενά διεθνούς ναυσιπλοΐας όπως αναλύθηκε στο δεύτερο κεφάλαιο, ο Καναδάς και οι ΗΠΑ εργάζονται από κοινού για την καλύτερη παρακολούθηση και τον έλεγχο του εναέριου χώρου του μέσω της συνεργασίας των δύο Χωρών στη NORAD, (North American Aerospace Defense Command).

3.2 Η Πολιτική των ΗΠΑ για την Αρκτική

Η πολιτική των ΗΠΑ για την Αρκτική αντικατοπτρίζεται στην από το 2009 Προεδρική Οδηγία Εθνικής Ασφάλειας με αριθμό 66. Αυτή η οδηγία εστιάζεται στην προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη, με ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο των αυτοχθόνων πληθυσμών και των άλλων κατοίκων της Αρκτικής ως ενδιαφερόμενα μέρη στην Αρκτική. Η πολιτική των ΗΠΑ στην Αρκτική στηρίζεται στους εξής κύριους στόχους:

- ▶ Κάλυψη των αναγκών για την εθνική ασφάλεια των ΗΠΑ.
- ▶ Προστασία του περιβάλλοντος της Αρκτικής και της διατήρησης των έμβιων πόρων της.
- ▶ Εξασφάλιση μιας βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων με σεβασμό στο περιβάλλον και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.
- ▶ Ενίσχυση των θεσμικών οργάνων για τη συνεργασία μεταξύ των εθνών τα οποία περιβάλλουν την Αρκτική.
- ▶ Συμμετοχή των ιθαγενών κοινοτήτων της Αρκτικής στη λήψη αποφάσεων που τους αφορούν.
- ▶ Ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας και παρακολούθησης σε τοπικά, περιφερειακά, και παγκόσμια περιβαλλοντικά ζητήματα.

15 <http://www.northernstrategy.gc.ca/sov/index-eng.asp>.

16 http://www.international.gc.ca/arctic-arctique/arctic_policy-canada-politique_arctique.aspx?lang=eng.

Η από το 2013 Εθνική Στρατηγική των ΗΠΑ¹⁷ για την περιοχή της Αρκτικής εφαρμόζει την πολιτική για την Αρκτική του 2009 δίνοντας έμφαση σε τρεις άξονες προτεραιότητας για την περιοχή:

- ▶ Προστασία των εθνικών συμφερόντων των ΗΠΑ.

- ▶ Προώθηση της υπεύθυνης διαχείρισης

- ▶ Προώθηση της διεθνούς συνεργασίας

Η κυβέρνηση των ΗΠΑ ειδικά για αυτούς τους σκοπούς έχει βάλει ως στόχο τα ακόλουθα:

- ▶ Ανάπτυξη και εξέλιξη των υποδομών και των στρατηγικών της ικανοτήτων.

- ▶ Βελτίωση της Ενημέρωσης στην Αρκτική Επικράτεια

- ▶ Διατήρηση της ελευθερίας των θαλασσών στην Αρκτική.

- ▶ Πρόβλεψη της μελλοντικής ενεργειακής ασφάλειας των ΗΠΑ

3.3 Η Πολιτική της Νορβηγίας για την Αρκτική

Η πολιτική της Νορβηγίας αναλύεται όπως παρακάτω¹⁸. Η Νορβηγία έχει μια θέση κλειδί στην Αρκτική. Η κυβέρνηση θα επιδιώξει να αναπτύξει περαιτέρω τη Βόρεια Νορβηγία, έτσι ώστε να γίνει μια από τις κορυφαίες περιοχές της χώρας όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη και τη βιωσιμότητα. Για αυτό θα δώσει προτεραιότητα στους ακόλουθους πέντε τομείς: τη διεθνή συνεργασία, την ανάπτυξη του επιχειρηματικού τομέα της γνώσης, την ανάπτυξη των υποδομών, την ετοιμότητα ανταπόκρισης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και την προστασία του περιβάλλοντος. Οι εργασίες για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι είναι ήδη σε εξέλιξη.

Η Νορβηγία έχει μεγάλη ευθύνη για να εξασφαλιστεί η βιώσιμη διαχείριση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων της περιοχής. Γι' αυτό η Κυβέρνηση θα ενισχύσει το διάλογο σχετικά με την Αρκτική με μια σειρά από χώρες, και θα προωθήσει την επιχειρηματική συνεργασία, μέσω του Αρκτικού Συμβουλίου.

Η Παρουσία της Νορβηγίας στο Βορρά συμβάλλει στην ασφάλεια, τη σταθερότητα και την

προβλεπτικότητα στην περιοχή. Η στρατιωτική παρουσία της Νορβηγίας, σε συνδυασμό με εκείνη των συμμάχων της, είναι απαραίτητη σε αυτό το πλαίσιο. Η κυβέρνηση θα λάβει μέτρα για να εξασφαλίσει ότι οι Νορβηγικές Ένοπλες Δυνάμεις έχουν μια πλήρη κατανόηση της κατάστασης στην Αρκτική και υψηλό επίπεδο επιχειρησιακής ικανότητας.

Τέλος η Κυβέρνηση θα προωθήσει τη συνεργασία μεταξύ των ερευνητικών κοινοτήτων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Νέες άδειες εξερεύνησης θα χορηγηθούν σε περιοχές στις οποίες λειτουργούν δραστηριότητες εξόρυξης πετρελαίου. Το έργο της χαρτογράφησης των ορυκτών πόρων στη βόρεια Νορβηγία θα συνεχιστεί.

3.4 Η Πολιτική της Ρωσίας για την Αρκτική

Η Ρωσία έχει αναγνωρίσει την Αρκτική τόσο ως στρατηγική προτεραιότητα όσο και ως μια βασική πηγή εσόδων για το 21ο αιώνα. Με φόντο τις προσδοκίες σχετικά με τις ευκαιρίες που είναι διαθέσιμες στην Αρκτική, η Ρωσία επιδιώκει πρωτίστως μια πολιτική που είναι επικεντρωμένη στην ενίσχυση της εθνικής της κυριαρχίας στην περιοχή.

Σύμφωνα με το ρωσικό υπουργείο Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, οι πόροι στη ρωσική Αρκτική υφαλοκρηπίδα εκτιμάται ότι ισοδυναμούν με 83 δισεκατομμύρια τόνους πετρελαίου, το 80% εκ των οποίων βρίσκονται στις θάλασσες του Barents και του Kara. Η Ρωσική Αρκτική υφαλοκρηπίδα περιέχει μεταξύ 5 και 9% των υγρών υδρογονανθράκων της Ρωσίας και μέχρι 12,5% των πόρων του φυσικού αερίου. Επιπλέον τα αποθέματα φυσικού αερίου της χερσονήσου Yamal στη ξηρά μόνο είναι 505.569 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα, και πετρελαϊκών πόρων είναι 4.144 εκατομμύρια τόνοι.

Δεδομένου ότι η Ρωσία έχει σημαντικές χερσαίες πηγές ενέργειας, έργα εξόρυξης από υπεράκτιες πηγές δεν ήταν προτεραιότητα για την ενεργειακή πολιτική της στη δεκαετία του 1990 μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 2000. Στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 2000, λόγω των υψηλών τιμών του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, της μείωσης των πόρων σε περιοχές παραδοσιακής παραγωγής στη Δυτική Σιβηρία αλλά και των γεωπολιτικών συνθηκών, - είχε ήδη αρ-

17 https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/at_arctic_strategy.pdf (NATIONAL STRATEGY FOR THE ARCTIC REGION MAY 2013).

18 https://www.regjering.no/en/dokumenter/report_summary/id2076191/.

χίσει ο ανταγωνισμός στην Αρκτική με την τήξη των πάγων - οι ρωσικές αρχές έθεσαν ως κύριο στρατηγικό στόχο της κρατικής πολιτικής για την Αρκτική την ανάπτυξη των πόρων του φυσικού αερίου και του πετρελαίου στην Αρκτική.

Οι τρέχουσες στρατιωτικές πολιτικές της Μόσχας προσπαθούν να επιτύχουν τρεις βασικούς στόχους: να διεκδικήσουν τη Ρωσική κυριαρχία στην περιοχή, να προστατεύσουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ρωσίας στο απώτατο Βορρά και να αποδείξουν ότι η Ρωσία παραμένει μια χώρα μεγάλη ισχύος με παγκόσμιας κλάσας στρατιωτικές δυνατότητες.

Η στρατηγική ανάπτυξης της Ρωσικής Αρκτικής ζώνης για την περίοδο μέχρι το 2020 υπεγράφη στις 20 του Φλεβάρη του 2013 από τον Πρόεδρο της Ρωσικής Ομοσπονδίας Βλαντιμίρ Πούτιν¹⁹.

Η στρατηγική περιλαμβάνει ένα πλαίσιο ενεργειών οι οποίες συνοψίζονται στις ακόλουθες:

- ▶ Γενική θεώρηση και πρόβλεψη για το μέλλον.
- ▶ Εντοπισμός των κυριότερων κινδύνων και απειλών.
- ▶ Αναπτυξιακές προτεραιότητες και βασικές δραστηριότητες.
- ▶ Μηχανισμοί για την εφαρμογή της στρατηγικής.
- ▶ Στάδια υλοποίησης.
- ▶ Κύρια χαρακτηριστικά της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης της Αρκτικής.
- ▶ Παρακολούθηση της εφαρμογής της στρατηγικής.

3.5 Η Πολιτική της Δανίας για την Αρκτική

Η στρατηγική του Βασιλείου της Δανίας για την Αρκτική 2011-2020 εγκρίθηκε από την κυβέρνηση της Δανίας, και η εφαρμογή της ξεκίνησε από το Υπουργείο Εξωτερικών της Δανίας, τον Αύγουστο του 2011²⁰.

Το σχέδιο στρατηγικής, περιέχει μια σειρά από πολιτικούς στόχους, οι οποίοι σε γενικές γραμμές χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: πρώτον, στην υποστήριξη και ενίσχυση της πορείας της Γροιλανδίας προς μεγαλύτερη αυτονομία και αυτοδιοίκηση, και

το δεύτερο, τη διατήρηση της Δανίας ως ένας σημαντικό παράγοντας στην περιοχή της Αρκτικής. Η στρατηγική που θα αναπτύξει η Δανία θα είναι πρώτα από όλα μια στρατηγική που θα ωφελεί τους κατοίκους της Αρκτικής.

Τα τέσσερα κεφάλαια της στρατηγικής, περιέχουν καθήκοντα και ρόλους των Νήσων Φερόε και ιδιαίτερα της Γροιλανδίας, ως το βορειότερο τμήμα της Δανέζικης Επικράτειας. Στο πρώτο κεφάλαιο, περιγράφονται οι εξής τρεις στόχοι: η επίλυση των διαφορών των θαλάσσιων συνόρων, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, η ενίσχυση της θαλάσσιας ασφάλειας και η επιβολή της κυριαρχίας και ανάληψη της εποπτείας της περιοχής.

Στο δεύτερο κεφάλαιο υπάρχει ένας μακρύς κατάλογος εργασιών ο οποίος περιλαμβάνει την εκμετάλλευση των ορυκτών πόρων, την αύξηση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συγκομιδή πόρων διαβίωσης με τρόπους ώστε να υποστηρίξουν την αιεφόρο ανάπτυξη και αξιοποίηση νέων οικονομικών ευκαιριών.

Το τρίτο κεφάλαιο, ενισχύει την επιδίωξη της γνώσης σχετικά με την αλλαγή του κλίματος και τις παγκόσμιες και περιφερειακές επιπτώσεις της. Η έρευνα πρέπει να ενισχυθεί και η διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος της Αρκτικής, θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις καλύτερες επιστημονικές γνώσεις και πρότυπα.

Τα κύρια καθήκοντα που αναφέρονται στο τελευταίο κεφάλαιο, περιλαμβάνουν την ιεράρχηση της παγκόσμιας συνεργασίας στους σχετικούς τομείς, ιδίως τις κλιματικές αλλαγές, την προστασία του περιβάλλοντος, την ασφάλεια στη θάλασσα και τα δικαιώματα των αυτοχθόνων λαών με την ενίσχυση της συνεργασίας στο Αρκτικό Συμβούλιο, και την ΕΕ.

Κεφάλαιο 4: Ο Ρόλος του NATO και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Αρκτική

4.1 Ο ρόλος του NATO στην Αρκτική

Από το 2008 το NATO προσπάθησε να επαναπροσδιορίσει τη θέση του στη διεθνή συνεργασία για την Αρκτική και να επεκτείνει τη δραστηριότητά του σε ολόκληρο τον απώτατο Βορρά. Μια σειρά από δηλώσεις σχετικά με την Αρκτική έχουν γίνει από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της συμμαχίας. Σε συναντήσεις και σεμινάρια εμπειρογνομημόνων έχουν εντοπιστεί τα βασικά ζητή-

19 http://www.star.nesdis.noaa.gov/star/documents/meetings/Ice2013/dayOne/Sokolov_Russian.pdf.

20 http://usa.um.dk/en/-/media/USA/Washington/Arctic_strategy.pdf (Kingdom of Denmark Strategy for the Arctic 2011-2020).

ματα. Το NATO έχει σαφώς καθορίσει τις προτεραιότητές του στην περιοχή στη διάσχεση για τις προοπτικές ασφάλειας στο απώτατο Βορρά που πραγματοποιήθηκε στο Reykjavik, στο τέλος του Ιανουαρίου του 2009. Βάσει αυτών το NATO θα επικεντρωθεί στις οικολογικές συνέπειες της υπερθέρμανσης του πλανήτη και της ανθρώπινης δραστηριότητας στην περιοχή της Αρκτικής, τους κινδύνους των οικολογικών και ανθρωπογενών καταστροφών, και ούτω καθεξής. Αυτή η εστίαση δεν αποκλείει, ωστόσο, μια αμιγώς στρατιωτική συνιστώσα της πολιτικής του NATO, όπως αντικατοπτρίζεται σε μια σειρά ασκήσεων που διεξάγονται υπό την αιγίδα της συμμαχίας.

Στην πραγματικότητα, το NATO έχει δηλώσει μια νέα περιοχή προτεραιότητας και ενδιαφέροντος²¹ η οποία είναι ο παγκόσμιος ανταγωνισμός για πόρους. Οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν το στρατιωτικό δυναμικό της συμμαχίας και την ανάπτυξη του είναι οι πολιτικές συνθήκες στην παγκόσμια κοινότητα, η επιχειρησιακή και στρατηγική κατάσταση, καθώς και τα αποθεματικά των ενεργειακών πόρων και η κατανομή τους σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτή η άποψη επιβεβαιώνεται από δηλώσεις του πρώην Γενικού Γραμματέα του NATO Γιάν ντε Χουπ Σέφερ σύμφωνα με την οποία «στο NATO έχει οριστεί το καθήκον της εδραίωσης της επιρροής του γύρω από τις περιοχές που περιέχουν υπάρχοντα και μελλοντικά αποθέματα ενεργειακών πόρων και στις οδούς μεταφοράς τους». Σε αυτό το πλαίσιο, το NATO έχει στρατηγικό συμφέρον στην Αρκτική.

4.2 Ευρωπαϊκή Ένωση και Αρκτική

Στο παίγνιο διεκδίκησης των αποθεμάτων του Αρκτικού Ωκεανού όπως έχουμε ήδη αναφέρει συμμετέχουν δύο Κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Δανία & η Νορβηγία (συνεργαζόμενη με Ε.Ε. χώρα). Επιπλέον και σε ότι αφορά στην Νότιο-Ανατολική Μεσόγειο, το κείμενο του Ευρωπαϊκού Ενεργειακού Οδικού Χάρτη 2050 –το οποίο εισηγήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Νίκη Τζαβέλλα– συνδέει ιδιαίτερα την

Μείωση των πάγων στην Αρκτική.

ασφάλεια εφοδιασμού της Ευρώπης με τις προοπτικές ανακαλύψεων κοιτασμάτων στη Μεσόγειο Θάλασσα και την Αρκτική.

Κατά τη συνεδρίαση της 14ης Μαΐου 2014²² του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αποφασίστηκε μια κοινή πολιτική σε ότι αφορά την Αρκτική η οποία συνοψίζεται στα ακόλουθα:

► Η ταχεία αλλαγή κλίματος, και οι θεμελιώδεις αλλαγές στην Αρκτική, σε συνδυασμό με τις αυξημένες προοπτικές για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής προσκαλούν την ΕΕ να συμμετάσχει ενεργά με εταίρους της Αρκτικής να βοηθήσει στην εγκαθίδρυση μιας βιώσιμης ανάπτυξης με ένα συνετό και υπεύθυνο τρόπο.

► Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαιώνει ότι η ΕΕ θα πρέπει να ενισχύσει τη συμβολή της στην Αρκτική συνεργασία, σύμφωνα με τις διεθνείς συνθήκες και ιδίως τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας.

► Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής και του Υπουργού Εκπροσώπου για την εντατικοποίηση του διαλόγου στα προβλήματα της Αρκτικής με όλους τους εταίρους της ΕΕ που έχουν συμφέροντα στην Αρκτική.

► Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνωρίζει το Αρκτικό Συμβούλιο ως το βασικό όργανο της συνεργασίας στην Αρκτική. Το Συμβούλιο επαναλαμβάνει τη συμφωνία του και την ισχυρή υποστήριξη του για το καθεστώς παρατηρητή της ΕΕ στο Αρκτικό

21 http://www.uarctic.org/media/857300/arctic_eng.pdf.

22 2014 Council conclusions on developing a European Union Policy towards the Arctic Region.

Παγοθραυστικό στην Αρκτική.

Συμβούλιο, και επισημαίνει ότι η ΕΕ είναι αποφασισμένη να εργαστεί ενεργά ως παρατηρητής του Αρκτικού Συμβουλίου και να συμβάλλει στις δραστηριότητες του.

► Το Ευρωκοινοβούλιο παροτρύνει την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους με στόχο την ταχεία επίτευξη συμφωνίας στο πλαίσιο του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού για την υποχρεωτική εφαρμογή του Polar Code.

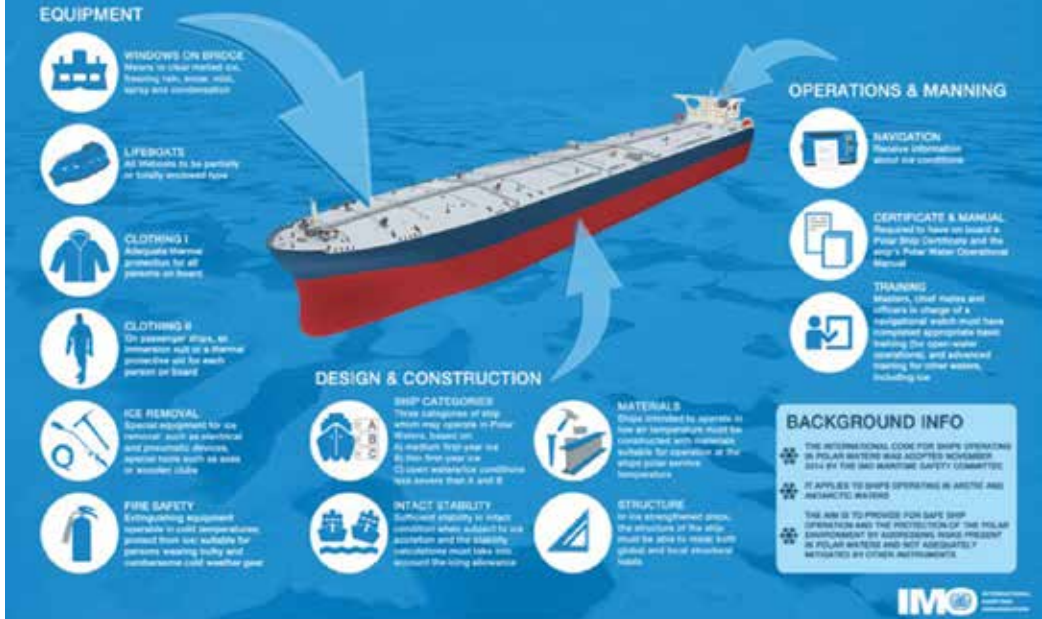
Από τα παραπάνω καθίσταται πλέον ολοφάνερο ότι και η Ευρωπαϊκή Ένωση ενδιαφέρεται άμεσα για την Αρκτική διότι σε αυτή προσβλέπει στη μελλοντική ενεργειακή της επάρκεια μέσα από τα κοιτάσματα των Κρατών – Μελών της τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν στο άμεσο μέλλον. Επισημαίνεται δε η θέση του Ευρωκοινοβουλίου για συμβολή και συνεργασία σε όλους τους τομείς σύμφωνα με τις διεθνείς συνθήκες και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Και αυτό έχει μεγάλη σημασία για την Ελλάδα αφού λόγω προβλημάτων με την Τουρκία δεν έχει κηρύξει ακόμη ΑΟΖ και δεν μπορεί να εκμεταλλευτεί τον υποθαλάσσιο ορυκτό της πλούτο.

Κεφάλαιο 5: Το νομικό καθεστώς σε ότι αφορά την εκτέλεση ασφαλούς ναυσιπλοΐας από τις επερχόμενες δραστηριότητες στην περιοχή (Ναυσιπλοΐα, αλιεία),(Polar code).

Τα πλοία τα οποία δραστηριοποιούνται στο σκληρό περιβάλλον της Αρκτικής και της Ανταρκτικής είναι εκτεθειμένα σε μια σειρά από μοναδικούς κινδύνους. Οι κακές καιρικές συνθήκες, η σχετική έλλειψη καλών χαρτών και συστημάτων επικοινωνίας και άλλων βοηθημάτων πλοήγησης θέτουν προκλήσεις για τους ναυτικούς. Η απομόνωση των περιοχών αυτών καθιστά δύσκολη και δαπανηρή κάθε επιχείρηση διάσωσης ή και καθαρισμού των υδάτων. Οι χαμηλές θερμοκρασίες μπορεί να μειώσουν την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας πολλών μηχανημάτων του πλοίου, όπως μηχανήματα καταστρώματος, εξοπλισμού έκτακτης ανάγκης και αναρρόφησης. Όταν υπάρχει πάγος, μπορεί να επιβάλει πρόσθετα φορτία στο κύτος, στο σύστημα πρόωσης και στα βοηθητικά μηχανήματα.

Η κίνηση του IMO να αναπτύξει ένα υποχρεωτικό Κώδικα, ακολουθεί την έγκριση της Συνέλευσης του IMO το 2009, (Ψήφισμα A.1024 (26))

WHAT DOES THE POLAR CODE MEAN FOR SHIP SAFETY?

Παρεμβάσεις του Polar Code.

και αφορά στις κατευθυντήριες γραμμές για τα πλοία που δραστηριοποιούνται σε πολικά ύδατα, οι οποίες προορίζονται για την ανάδειξη αυτών των συμπληρωματικών διατάξεων που κρίνονται απαραίτητες για την συμπλήρωση των υφιστάμενων απαιτήσεων των συμβάσεων SOLAS και MARPOL προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι κλιματολογικές συνθήκες των πολικών υδάτων και να πληρούνται τα κατάλληλα πρότυπα ασφαλείας στη ναυτιλία και στην πρόληψη της ρύπανσης.

Στο ανωτέρω πλαίσιο ο IMO υιοθέτησε ένα σχέδιο υποχρεωτικού Διεθνούς Κώδικα για την ασφάλεια των πλοίων που δραστηριοποιούνται σε πολικά ύδατα ο οποίος ονομάζεται POLAR CODE²³ και καλύπτει όλο το φάσμα δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τα πλοία που δραστηριοποιούνται στα αφιλόξενα νερά γύρω από τους δύο πόλους, δηλαδή τον σχεδιασμό, την κατασκευή και τον

εξοπλισμό των πλοίων, την επαγγελματική κατάρτιση του προσωπικού, την έρευνα και διάσωση, και την προστασία του περιβάλλοντος.

Ο Κώδικας αυτός αναμένεται να τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2017 και σηματοδοτεί ένα ορόσημο στις εργασίες του Οργανισμού για την προστασία των πλοίων και των επιβαινόντων, (πληρωμάτων και επιβατών), στο σκληρό περιβάλλον των υδάτων που περιβάλλουν τους δύο πόλους. Οι αλλαγές θα ισχύουν για τα νέα πλοία που θα κατασκευαστούν μετά την εν λόγω ημερομηνία. Πλοία που κατασκευάστηκαν πριν την 1η Ιανουαρίου 2017, θα πρέπει να εναρμονιστούν με τις σχετικές απαιτήσεις του Polar Code κατά τη διάρκεια της πρώτης ενδιάμεσης ή γενικής επισκευής, όποιο από τα δύο συμβεί πρώτο, μετά την 1η Ιανουαρίου του 2017. Επειδή περιέχει διατάξεις τόσο για την ασφάλεια όσο και για το περιβάλλον ο Polar Code θα είναι υποχρεωτικός βάσει τόσο της SOLAS όσο και της MARPOL.

Ο κώδικας απαιτεί από τα πλοία που προτίθε-

²³ <http://www.imo.org/en/MediaCentre/HotTopics/polar/Pages/default.aspx>.

νται να λειτουργούν στα νερά της Ανταρκτικής και της Αρκτικής να υποβάλουν αίτηση για πιστοποιητικό τύπου Polar Ship, το οποίο θα χαρακτηρίζει ένα σκάφος σαν:

Πλοίο κατηγορίας Α – δηλαδή πλοία που έχουν σχεδιαστεί για να λειτουργούν σε πολικά ύδατα με μεσαίο πάχους πάγο ενός ή και περισσότερων ετών.

Πλοίο Κατηγορίας Β – δηλαδή πλοία που δεν περιλαμβάνονται στην κατηγορία Α, και έχουν σχεδιαστεί για να λειτουργούν σε πολικά ύδατα με λεπτό πάχος πάγου ενός ή και περισσότερων ετών.

Πλοίο Κατηγορίας Γ – δηλαδή πλοία που έχουν σχεδιαστεί για να λειτουργούν σε ανοιχτό νερό ή σε συνθήκες πάγου λιγότερο έντονες από ό,τι εκείνα που περιλαμβάνονται στις κατηγορίες Α και Β.

Η έκδοση του πιστοποιητικού θα απαιτεί μια αξιολόγηση, λαμβάνοντας υπόψη το αναμενόμενο εύρος συνθηκών λειτουργίας και των κινδύνων που το πλοίο μπορεί να αντιμετωπίσει στα πολικά ύδατα. Τα πλοία θα πρέπει να φέρουν το **εγχειρίδιο επιχειρησιακής λειτουργίας** σε πολικά ύδατα, το οποίο θα παρέχει στον ιδιοκτήτη, στον χειριστή, στον Πλοίαρχο και το πλήρωμα επαρκείς πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες και τους περιορισμούς του πλοίου, προκειμένου να στηρίξει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Κεφάλαιο 6. Συμπεράσματα – Προτάσεις

6.1 Γενικές διαπιστώσεις – Συμπεράσματα

Στις σελίδες που προηγήθηκαν πραγματοποιήθηκε μία σύντομη περιγραφή των νέων συνθηκών που δημιουργούνται στον Αρκτικό Ωκεανό λόγω των κλιματικών αλλαγών. Έγινε μία προσπάθεια να αναλυθεί ο γεωπολιτικός ανταγωνισμός και οι εδαφικές διεκδικήσεις των Κρατών τα οποία ερίζουν για την εκμετάλλευση κάθε μορφής οικονομικής δραστηριότητας. Αναλύθηκε ο ρόλος του Αρκτικού Συμβουλίου και της επιτροπής του ΟΗΕ για τα όρια της υφαλοκρηπίδας και επισημάνθηκε και ο ρόλος και έτερων παραγόντων όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ. Οι διαδρομές του θαλάσσιου εμπορίου, αλλάζουν ενώ τα Πλοία και οι κανόνες της Ναυτιλίας, εξελίσσονται ώστε οι πλόες να γίνονται ασφαλέστεροι και να προστατεύουν το περιβάλλον, μέσα από ένα σύνολο διεθνών συμφωνιών.

Από τη σύντομη αυτή ανάλυση διαπιστώθηκαν τα παρακάτω:

► Η Αρκτική είναι μια περίπλοκη περιοχή με ποικίλες ιδιαιτερότητες όπου κάθε διαφορά μεταξύ των Κρατών έχει τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και εκ των προτέρων μια λύση γενική για όλες τις περιπτώσεις δεν είναι εφικτή.

► Όλες οι Αρκτικές Χώρες ενεπλάκησαν σε συννοριακές διαφορές κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών προσπαθώντας να διεκδικήσουν ότι περισσότερο μπορούν.

► Η συνθήκη UNCLOS παρά το γεγονός ότι αποτελεί ένα διεθνές νομικό πλαίσιο για τα θαλάσσια σύνορα, δεν προσφέρει ευρέως αποδεκτές λύσεις για τις συννοριακές διαφορές της Αρκτικής.

► Όλα τα ενδιαφερόμενα Κράτη ακολουθούν μια προσεκτική εξωτερική πολιτική για το μέλλον η οποία στηρίζεται τόσο στο Διεθνές Δίκαιο όσο και στην ασφάλεια με στρατιωτικά μέσα.

► Όλα τα ενδιαφερόμενα Κράτη έχουν εξαγγείλει ανάπτυξη υποδομών και ανάληψη μέτρων σε όλους τους τομείς που κρίνουν σημαντικούς για μια βιώσιμη ανάπτυξη με σεβασμό στο περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό ίδρυσαν το Αρκτικό Συμβούλιο το οποίο αποτελεί και το μόνο σοβαρό θεσμό που προάγει το διάλογο και συμβάλει στην από κοινού λήψη αποφάσεων από τα Κράτη Μέλη για την Αρκτική.

► Οι ΗΠΑ και η Ρωσία βλέπουμε να μην ακολουθούν μια καθαρά επιθετική πολιτική όπως εκείνη της εποχής του ψυχρού πολέμου αλλά επιχειρούν μια προσέγγιση μέσα από τους διεθνείς οργανισμούς (ΟΗΕ και Αρκτικό Συμβούλιο).

► Το ΝΑΤΟ προσπαθεί να επανακαθορίσει το ρόλο του στο διεθνές σύστημα ασφάλειας συμμετέχοντας ενεργά στο μοίρασμα της Αρκτικής ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθεί να εξασφαλίσει πρωτίστως την ενεργειακή της επάρκεια.

6.2 Συμπεράσματα για την Ελλάδα και την Ελληνική Ναυτιλία.

Και το ερώτημα που απασχολεί όλους είναι: Η Ελλάδα με τον πρώτο εμπορικό στόλο στον κόσμο πως μπορεί να επωφεληθεί από αυτή την αλλαγή; Ποιες είναι εκείνες οι στρατηγικές κινήσεις οι οποίες πρέπει να γίνουν ούτως ώστε να ωφεληθεί και η Εμπορική μας Ναυτιλία αλλά και το Κράτος

γενικότερα; Από την ανάλυση που επιχειρήθηκε παραπάνω προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα τόσο από πλευράς Ναυτιλίας όσο και από πλευράς γεωπολιτικής τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα από το Ελληνικό Κράτος.

Η Ελληνική Εμπορική Ναυτιλία βρίσκεται σε ένα πεδίο το οποίο μεταβάλλεται τάχιστα και δυναμικά και απαιτείται μέσω των εκπροσώπων της να είναι παρούσα εκεί ακριβώς που λαμβάνονται οι αποφάσεις και χαράσσεται ο δρόμος προς το μέλλον. Δηλαδή σε όλους τους Διεθνείς Οργανισμούς που ασχολούνται με την Ναυτιλία από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τον IMO μέχρι τον ΟΗΕ. Συμμετέχοντας στις αποφάσεις οι Έλληνες πλοιοκτήτες οδηγούν τις εξελίξεις και εφαρμόζουν πρώτοι τις απαιτούμενες αλλαγές σε όλους τους τομείς (ναυπηγική, ασφάλεια, προστασία περιβάλλοντος, εκπαίδευση προσωπικού) με ότι αυτό συνεπάγεται για την προώθηση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Ναυτιλίας. Ταυτόχρονα υποστηρίζουν εμμέσως και τα εθνικά συμφέροντα.

Επιπρόσθετα και εξετάζοντας το θέμα από γεωπολιτικής πλευράς η παρουσία Ευρωπαϊκών χωρών στην διανομή του υποθαλάσσιου πλούτου του Αρκτικού Ωκεανού στα πλαίσια της συνθήκης UNCLOS, προσδίδει κατ' επέκταση μια σημαντική βοήθεια στην διεκδίκηση και διασφάλιση των δικαιωμάτων αξιοποίησης του υποθαλάσσιου Ορυκτού Πλούτου της Νοτιοανατολικής Μεσογείου και από την Ελλάδα, δίδοντας της μια μοναδική ευκαιρία να ανακηρύξει την δική της ΑΟΖ στα πλαίσια της συνθήκης UNCLOS και να εκμεταλλευτεί τον υποθαλάσσιο πλούτο της.

Βιβλιογραφία

Α. Ελληνικά*

Αργυρίου Αργύρης, *Αρκτική: Γεωπολιτικά παιχνίδια με άρωμα ...Πετρελαίου*. Εφημερίδα «Αυγή της Κυριακής», 3 Απριλίου 2011, σ. 17-18.

Ασωνίτη Γ. (εισαγωγή - μετάφραση), *Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας*, Αθήνα(1995): Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε.

Ιγνατίου Μιχάλης, *Επέκταση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της στην Αρκτική διεκδικεί η Ρωσία*, Εφημερίδα «Εθνος», 4 /8/ 2015,

Ιωάννου Κρ. , Α. Στρατή, (2013) *Δίκαιο της Θάλασσας 4η Έκδοση*: Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

Κυριακίδης Νίκος, «*Αρκτική: Η επόμενη κίνηση*», Αυγή, 19.04.2014.

Μυλωνόπουλος Δ (2012), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

Ρούκουνας Εμμανουήλ, *Διεθνές Δίκαιο*, τεύχος ΙΙ, 2η Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005

ΡοζάκηςΧρήστος (2013) *Η αποκλειστική οικονομική ζώνη και το διεθνές δίκαιο*

Η αποκλειστική οικονομική ζώνη και το διεθνές δίκαιο: Εκδ. Παπαζήση

Εγκόλπιο Διεθνούς Δικαίου (Έκδοση Γενικού Επιτελείου Ναυτικού)

N.2321/1995(ΦΕΚ 136Α/ 23-6-1995)

«*Νέος «Ψυχρός Πόλεμος*» στην Αρκτική;» (25/4/2015) Ναυτεμπορική

* Η ελληνική βιβλιογραφία στο θέμα είναι περιορισμένη αφενός μεν διότι είναι ένα θέμα που έχει προκύψει τα τελευταία έτη και δεν έχει απασχολήσει ευρέως το ελληνικό γίγνεσθαι, αφετέρου δε διότι είναι ένα θέμα με ισχυρή δυναμική που εξελίσσεται με γρήγορους ρυθμούς.

Β. Ξενόγλωσσον

Revkin C Andrew, "As Polar Ice Turns to Water, Dreams of Treasure Abound." NY Times. 10-10-2005

2014 Council conclusions on developing a European Union Policy towards the Arctic Region. www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/.../EN/.../142554.pdf

Kingdom of Denmark Strategy for the Arctic 2011–2020

<http://www.arctic-council.org/index.php/en/about-us>

USA NATIONAL STRATEGY FOR THE ARCTIC REGION MAY 2013

https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/.../nat_arctic_strategy.pdf

Γ. Πηγές Διαδικτύου. *

<https://www.dur.ac.uk/ibru/resources/arctic/> (Τελευταία επίσκεψη Νοε 2015)

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE> (Τελευταία επίσκεψη 25 Σεπ 2015)

<http://www.exploringgeopolitics.org/>

publication_efferink_van_leonhardt_arctic_geopolitics_russian_territorial_claims_unclos_lomonosov_ridge_exclusive_economic_zones_baselines_flag_planting_north_pole_navy/ (Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

http://www.geopoliticsnorth.org/index.php?option=com_content&view=article&id=157:danish-preliminary-arctic-strategy&catid=40&Itemid=108

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

<http://www.imo.org/en/MediaCentre/HotTopics/polar/Pages/default.aspx>

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

<http://www.international.gc.ca/arctic-arctique/ottdec-decote.aspx?lang=eng>

(Τελευταία επίσκεψη Οκτ 2015)

http://www.international.gc.ca/arctic-arctique/arctic_policy-canada-politique_arctique.aspx?lang=eng

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

<http://www.lygeros.org> (Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

<http://www.lygeros.org/articles?n=9815&l=gr> (Τελευταία επίσκεψη Νοε 2015)

<http://www.northernstrategy.gc.ca/sov/index-eng.asp> (Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/report_summary/id2076191/

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

http://www.star.nesdis.noaa.gov/star/documents/meetings/lce2013/dayOne/Sokolov_Russian.pdf (Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

<http://www.shell.com/global/future-energy/arctic.html>

(Τελευταία επίσκεψη Νοε 2015)

http://www.uarctic.org/media/857300/arctic_eng.pdf (Τελευταία επίσκεψη Οκτ 2015)

http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm (Τελευταία επίσκεψη Οκτ 2015)

http://www.un.org/depts/los/clcs_new/commission_purpose.htm#Purpose

(Τελευταία επίσκεψη Οκτ 2015)

www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk68_13/DNK2013_ES.pdf

(Τελευταία επίσκεψη Νοε 2015)

www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk76_14/dnk2014_es.pdf

(Τελευταία επίσκεψη Νοε 2015)
www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk28_09/

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)
www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/submission_rus.htm

(Τελευταία επίσκεψη Νοε 2015)
www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/submission_rus_rev1.htm

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)
http://usa.um.dk/en/~media/USA/Washington/Arctic_strategy.pdf

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)
http://www.uarctic.org/media/857300/arctic_eng.pdf

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)
https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/nat_arctic_strategy.pdf

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

* Οι πληροφορίες που προέρχονται από το διαδίκτυο αποτελούν προϊόν έρευνας κυρίως από ιστοσελίδες έγκυρων κρατικών πηγών, Διεθνών Οργανισμών, αλλά και άλλων φορέων κυρίως έγκριτων πανεπιστημιακών πηγών αλλά και αναγνωρισμένων Think Tank του εξωτερικού.

Τιμώντας την Ελληνική Καρδιά της Καλλίπολης ... Λήμνος 1915

Του Τζιμ Κλέιβεν, Ιστορικού. Μετάφραση από την αγγλική: Ελεάννα Μιχέλη.

«Ποτέ δεν έκρυψα τη γοητεία αυτού του νησιού, με το βαθύ μπλε του Αιγαίου. Δεν υπήρχε ούτε ένα πρωινό, όπου όταν ο ουρανός να μην ήταν γαλανός και η θάλασσα ατάραχη. Το ελαφρύ αεράκι, το οποίο ήταν πιο απαλό και από ένα φιλί, έφτανε συνεχώς σε εμάς από τους λόφους της Λήμνου.»

Ο στρατιώτης Σίντνεϊ Λοχ έγραψε για τη Λήμνο. Οι εμπειρίες του στην Καλλίπολη τον οδήγησαν να αντιταχθεί στον πόλεμο και να αφιερώσει τη ζωή του για να βοηθήσει τους πρόσφυγες στην Ελλάδα, μετά τον πόλεμο. Η Λήμνος είχε αφήσει το σημάδι της ως τόπος ειρήνης, παρηγοριάς και ομορφιάς στους ANZAK – και σε πολλούς άλλους.

Στην εκατοστή επέτειο από τη μάχη της Καλλίπολης, πρέπει να θυμόμαστε την Λήμνο και την σύνδεσή της με την Καλλίπολη και την ιστορία του ANZAK. Η Λήμνος διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο, στην αρχή της εκστρατείας της Καλλίπολης. Ο ρόλος που έπαιξαν Έλληνες στη μάχη της Κα-

λίπολης, υποστηρίζοντας και πολεμώντας στο πλευρό των Συμμάχων, παραμένει μερικές φορές λησμονημένος. Το τέλος του συμβολίζεται από την Συνθήκη Ανακωχής, που υπογράφηκε στο λιμάνι της Λήμνου, Μούδρο, το 1918. Όμως, έχει αφήσει, επίσης, και μια διαχρονική κληρονομιά από τις φωτογραφίες και τις ιστορίες των νεαρών στρατιωτών και των νοσοκόμων, που κατέγραψαν τις εμπειρίες τους στη Λήμνο και αφηγούνται παραστατικά για αυτή την πρώτη σημαντική συνάντηση μεταξύ Ελλήνων και Αυστραλών.

Η Λήμνος – Ένα αρχαίο νησί

Η Λήμνος βρίσκεται στο βόρειο Αιγαίο. Όταν ο καιρός είναι αιθριος, ο επισκέπτης μπορεί να διακρίνει από τις ακτές της, την Σαμοθράκη, την Μικρά Ασία και, στα βόρεια, το μυστηριώδες Άγιο Όρος – το Άγιο Όρος, στο οποίο βρίσκονται τα διάσημα μοναστήρια.

Η Λήμνος είναι ένα αρχαίο νησί, με τις ρίζες να

φτάνουν μέχρι τα βάθη των αιώνων. Σύμφωνα με τη μυθολογία, η Λήμνος δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα μιας διαμάχης μεταξύ των θεών. Ο Δίας εκσφενδόνισε το θεό της μεταλλουργίας, Ήφαιστο, από τον Όλυμπο με αποτέλεσμα να πέσει στην Λήμνο. Ο Ήφαιστος έδωσε στους κατοίκους το δώρο της μεταλλουργίας, καθώς το νησί περιείχε ήδη ορυκτά, ώστε οι κάτοικοι να τα κατεργαστούν και να παράγουν χαλκό και άλλα μέταλλα.

Προς τιμή του, οι ευγνώμονες χωρικοί έχτισαν, αργότερα, ένα αμφιθέατρο και έδωσαν το όνομα του γενναϊόδωρου ευεργέτη τους σε ένα χωριό, που βρίσκεται στη βόρεια ακτή του νησιού. Αυτό το αμφιθέατρο είναι ένα από τα πιο αρχαία στην Ελλάδα.

Οι επόμενοι επισκέπτες που πέρασαν από την Λήμνο ήταν ο Ιάσωνας και οι Αργοναύτες. Στο ταξίδι τους για να βρουν το χρυσόμαλλο δέρας, ο Ιάσωνας και το πλήρωμά του έφτασαν στην Λήμνο και ήρθαν αντιμέτωποι με μερικές παράξενες, ψηλές γυναίκες, πολεμίστριες, στους βράχους των δυτικών ακτών. Η ιστορία μας λέει ότι ο Ιάσωνας και οι Αργοναύτες ενεπλάκησαν ρομαντικά με τις γυναίκες της Λήμνου και βοήθησαν στην ανασύσταση του πληθυσμού στο νησί, συνδέοντας τη Λήμνο ακόμα πιο κοντά με την ηπειρωτική Ελλάδα.

Ωστόσο, η θέση της Λήμνου εξασφάλισε ότι προοριζόταν να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στον πόλεμο. Ο Σοφοκλής μας λέει για τον μεγάλο τοξότη Φιλοκλήτη που, αφού εγκαταλείφθηκε άρρωστος από τους συντρόφους του στην Λήμνο για δέκα χρόνια, πείστηκε από τον Οδυσσέα να πάει στην Τροία, όπου σκότωσε τελικά τον Πάρι με τα βέλη του. Επίσης, διαβάζουμε στις κλασικές πηγές των Αχαιών στρατιωτών, ότι οι ίδιοι γιόρτασαν τη νίκη τους με κρασί από την Λήμνο, καθώς ο βασιλιάς Αγαμέμνονας άναψε μια σειρά από πυρσούς στις κορυφές του νησιού, για να δει η βασίλισσα Κλυταιμνήστρα την πτώση της Τροίας.

Λήμνος 1915 – Άφιξη των ANZAK

Το 1915 έφτασε στη Λήμνο ένας νέος στρατός, αποτελούμενος από χιλιάδες νέους Αυστραλούς, στην πορεία τους προς την αιματηρή και ολέθρια εκστρατεία, στην χερσόνησο της Καλλίπολης. Εκτός από τους Αυστραλούς, στρατιώτες από την Βρετανία, τη Νέα Ζηλανδία, τον Καναδά, τη Γαλλία, την Ινδία και την Αίγυπτο προστέθηκαν σε αυτή

την νέα και ξαφνική, μαζική εισροή στρατευμάτων. Περίπου 500.000 συμμαχικοί στρατιώτες συμμετείχαν στην εκστρατεία της Καλλίπολης. Θα άλλαζαν ριζικά το νησί και τους νησιώτες του.

Η θέση της Λήμνου, η οποία είχε πρόσφατα απελευθερωθεί και ενωθεί με την υπόλοιπη Ελλάδα το 1912, αποτελούσε πύλη προς τα Δαρδανέλλια και, το λιμάνι της στον Μούδρο ενθάρρυνε τον πρωθυπουργό της Ελλάδας, Βενιζέλο, να προσφέρει την Λήμνο ως βάση για τις συμμαχικές επιχειρήσεις στην Καλλίπολη. Το ξέσπασμα του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου και η συμμετοχή της Αυστραλίας στην εκστρατεία της Καλλίπολης θα έφερναν τους Αυστραλούς για πρώτη φορά στην Ελλάδα.

Ωστόσο, κατά την διάρκεια της οκτάμηννης, περιόδου, παραμονής τους στην Λήμνο, οι στρατιώτες, νοσηλευτές και εργάτες θα «μεταμόρφωναν» φυσιογνωμικά και κοινωνικά το νησί. Δημιουργήθηκαν νέοι δρόμοι και προβλήτες, επισκευάστηκαν οι γέφυρες, βελτιώθηκαν οι πηγές νερού και οι κάτοικοι βρήκαν μια νέα πηγή εισοδήματος, εξοπλίζοντας τους χιλιάδες νέους επισκέπτες στο νησί. Οι Λήμνιοι επωφελήθηκαν από τις νέες ιατρικές υπηρεσίες, που δημιουργήθηκαν στο νησί, για τους τραυματίες του πεδίου της μάχης.

Οι εμπειρίες των Αυστραλών στην Λήμνο ήταν ποικίλες. Όλοι οι στρατιώτες είχαν κάποια σχέση με το νησί, έστω και μόνο ως ασφαλές λιμάνι διέλευσης. Αλλά, για χιλιάδες, ήταν ένα καταφύγιο, ένας τόπος ανάρρωσης, προετοιμασίας και εκπαίδευσης για τη μάχη – και ένας από τους τόπους ψυχαγωγίας και ανακούφισης, από την φρίκη και τις ασθένειες της χερσονήσου της Καλλίπολης.

Αρχικά, οι πολυάριθμες αφίξεις ξεπέρασαν τις ήδη υπάρχουσες πηγές νερού και τις υπόλοιπες προμήθειες του νησιού, με αποτέλεσμα πολλοί στρατιώτες και νοσηλευτές να παραμείνουν πάνω στα πλοία μεταφοράς, στο λιμάνι. Ωστόσο, ακόμα και τότε, έβγαιναν στην ξηρά για αρκετό χρονικό διάστημα κάθε φορά και απολάμβαναν τους καρπούς του νησιού και τη φιλοξενία των κατοίκων. Ο στρατιώτης Τζον Σίμπσον, που έμεινε στην ιστορία όταν απέκτησε το γαϊδούρι του, έγραψε στη μητέρα του, πίσω στην πατρίδα του, ότι κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου έβγαζε τους άντρες στη στεριά, για να βρουν φρέσκα λαχανικά, και αμέσως ξεκίνησε να ανταλλάσσει αυτά τα προί-

όντα με κρασί, για τους συμπατριώτες του. «Ήταν καλός σε τέτοια πράγματα», θυμάται ο στρατιώτης Τζιμ ΜακΦι του 3ου τάγματος ασθενοφόρων.

Τα πρώτα στρατεύματα του ANZAK άρχισαν να φτάνουν στην Λήμνο από τα στρατόπεδα εκπαίδευσης τους στην Αίγυπτο, στις 4 Μαρτίου 1915 και, στη συνέχεια, τα υπόλοιπα έφτασαν τον Απρίλιο και τους μήνες που ακολούθησαν. Καθώς το μεταγωγικό πλοίο εισήλθε στον κόλπο του Μούδρου, ο στρατιώτης Άλμπερτ Φέισι του 11ου Τάγματος έμεινε «έκπληκτος από το μέγεθος και την ομορφιά του τόπου».

Οι φωτογραφίες από εκείνη την εποχή δείχνουν την μεγάλη παράταξη της ναυτιλίας των στρατιωτών των Συμμαχικών Δυνάμεων. Εν τέλει, ο στόλος έφτασε περίπου τα 200 πλοία, γεμίζοντας τον τεράστιο κόλπο με κάθε λογής πλοία, από θωρηκτά όπως το ρωσικό Άσκολντ με τα 5 φουγάρα, που ταπεινώσε τα αλιευτικά πλοία της Βόρειας Θάλασσας, μεταγωγικά και ανθρακοφόρα πλοία, από το περήφανο Ατλαντικό πλοίο της γραμμής έως τα ζωηρά ελληνικά αλιευτικά καΐκια. Ο υποδεκανέας Άρτσιμπαλτ Μπάργουικ του 1ου τάγματος έγραψε:

«Όταν φτάσαμε στο τελευταίο ακρωτήριο, διαπιστώσαμε ότι το λιμάνι αποτελούταν από μια μάζα από σκάφη και πολεμικά πλοία της Μεγάλης Βρετανίας, της Γαλλίας και της Ρωσίας, που βρίσκονταν εκεί, συμπεριλαμβανομένου και του θρυλικού θωρηκτού «Βασίλισσα Ελισάβετ». Τι φοβερό θέαμα αποτελούσαν τα μεγάλα κανόνια της, στο μπροστινό μέρος του πλοίου».

Το υποβρύχιο ΑΕ2 της Αυστραλίας έφτασε και αυτό στην Λήμνο και κατέπλευσε από το λιμάνι του Μούδρου για την επιτυχημένη, αλλά μοιραία αποστολή του στις 25 Απριλίου, για να εισχωρήσει στα στενά των Δαρδανελλίων.

Σχεδόν κάθε στρατιώτης του ANZAK, που πήρε μέρος στην εκστρατεία της Καλλίπολης, έμεινε για αρκετό καιρό στη Λήμνο. Μέσα σε οκτώ μήνες το 1915, περίπου 50.000 Αυστραλοί στρατιώτες ήρθαν στη Λήμνο, στο δρόμο τους προς την Καλλίπολη. Ανάμεσα σε αυτούς βρίσκονταν και ο περίφημος, αλλά και ταπεινός συνταγματάρχης Τζον Μόνας, ο μελλοντικός στρατηγός του δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου Μόρσεντ και ο λοχαγός Άλμπερτ Τζάκα, ο οποίος τιμήθηκε με τον Σταυρό της Βικτωρίας και παρήλασε στη Λήμνο. Προέρ-

χονταν από διάφορες κοινότητες από ολόκληρη την Αυστραλία. Ένα από αυτά ήταν το Πορτ Φίλιπ, ένα από τα προάστια της Μελβούρνης, από όπου έφυγαν τα μεταγωγικά πλοία, από το οποίο προέρχονταν στρατιώτες, όπως ο Τζορτζ Νάιτ, ο Ραλφ Μπέρυμαν και ο Χάρολντ Μπέρκ.

Ο δεκανέας Τζορτζ Φίνλεϊ Νάιτ, που καταγόταν από το Πάλμερστον Κρέσεντ, στο Άλμπερτ Παρκ, στην Αυστραλία, ήταν ένας 21χρονος ηλεκτρολόγος όταν εντάχθηκε στο 5ο τάγμα. Μαζί με τον Τζορτζ, το 5ο τάγμα περιλάμβανε και τον λοχαγό Χάρολντ Μπέρκ, γεννημένο στο Σεντ Κίλντα. Ο οδηγός Ραλφ Μπέρυμαν, που γεννήθηκε στη Νότια Μελβούρνη, είχε εργαστεί ως αποθηκάριος στο Φλίντερς Λέιν της Μελβούρνης, πριν καταταγεί στο αυστραλιανό πυροβολικό.

Όταν οι στρατιώτες έφτασαν στο νησί, άρχισαν να προετοιμάζονται για την απόβαση που θα ακολουθούσε. Είχαν εκπαιδευτεί σχετικά με τις τακτικές απόβασης, διέσχισαν τους λόφους του κόλπου και «σκηνοθέτησαν» ψεύτικες επιθέσεις. Επίσης, εξασκήθηκαν στην επιβίβαση και την αποβίβαση τους από τα αποβατικά πλοία, που θα τους οδηγούσαν στις ακτές, εκείνο το πρωινό της 25ης Απριλίου.

Ενώ τα βρετανικά και τα γαλλικά στρατεύματα έστησαν τις σκηνές τους στα ανατολικά του Μούδρου, οι Αυστραλοί και οι Νεοζηλανδοί εγκαταστάθηκαν σε ένα μεγάλο στρατόπεδο στην αντίθετη πλευρά του κόλπου, δίπλα στον μικρό οικισμό Σαρπί, τη σημερινή Καλλιθέα.

Καθ' όλη τη διάρκεια της εκστρατείας, οι ANZAK επέστρεφαν εδώ για να ξεκουραστούν για σύντομο χρονικό διάστημα, μετά από μεγάλες περιόδους στα πεδία μάχης της χερσονήσου.

Το πρωί της 24ης Απριλίου, οι ANZAK προετοιμάζονταν για την απόβαση της επόμενης ημέρας. Ο καιρός ήταν ηλιόλουστος στη Λήμνο, μία ημέρα πριν την απόβαση. Οι Αυστραλοί στρατιώτες απολάμβαναν τον καιρό, καθώς έλεγαν ότι αυτή ήταν μία «πραγματική αυστραλιανή ηλιοφάνεια».

Οι Αυστραλοί ξεκίνησαν από τη Λήμνο με τα πολεμικά τους πλοία. Η πρώτη ομάδα έφυγε από τον κόλπο του Μούδρου την αυγή της 24ης Απριλίου και το μεσημέρι περίμεναν στον βόρειο κόλπο του Πουρνιά. Το απόγευμα της 24ης Απριλίου, τα υπόλοιπα αυστραλιανά στρατεύματα έφυγαν από τον κόλπο του Μούδρου και έφτασαν στην Ίμβρο

Άφιξη του πρώτου αποσπάσματος νοσοκόμων από το 3ο Αυστραλιανό Γενικό Νοσοκομείο στο νησί της Λήμνου. Πορεύτηκαν προς το νοσοκομείο, με την συνοδεία μίας γκάνιτας. Λήμνος, 8 Αυγούστου 1915. Φωτογραφία: Α.Γ.Σάβατζ. Κρατική βιβλιοθήκη Νέας Νότιας Ουαλίας.

στις 8μμ. Καθώς οι στρατιώτες αναχωρούσαν από την Λήμνο, οι ανταποκριτές είπαν ότι θα μπορούσαν να τους ξεχωρίσουν από τον ήχο που έκαναν, όταν περπατούσαν, που έμοιαζε με τον ήχο «καγκουρολαγού» [ΣτΜ: είδος καγκουρό]. Μετά την αναμονή τους στην κοντινή Ίμβρο, οι πρώτοι Αυστραλοί ξεκίνησαν την απόβαση στον «όρμο ANZAK» στις 4.30 π.μ., την Κυριακή 25 Απριλίου.

Η αρχική εμπειρία των ANZAK από την Λήμνο, ήταν ότι το νησί χρησίμευε ως τόπος προετοιμασίας για την απόβαση. Όμως, όταν ο πόλεμος ξέσπασε στην Καλλίπολη, η Λήμνος μετατράπηκε σε Συμμαχικό στρατόπεδο. Νοσοκομεία, στρατόπεδα ανάπαυσης και αποθήκες εφοδιασμού εγκαταστάθηκαν σε όλο το νησί. Η Λήμνος θα γίνονταν ένας τόπος, όπου οι στρατιώτες θα επέστρεφαν τακτικά για μικρές περιόδους ανάπαυσης και αναψυχής, καθώς και για ιατρική περίθαλψη – και για ορισμένους έμελλε να γίνει, τελικά, ο τόπος της τελευταίας τους ανάπαυσης στα κοιμητήρια.

Ένας από τους σημαντικότερους ρόλους που έπαιξε η Λήμνος ήταν ότι λειτούργησε ως ιατρική βάση. Μέχρι τον Οκτώβριο του 1915, τα διάφορα Συμμαχικά νοσοκομεία στο νησί, συμπεριλαμβανο-

μένων των βρετανικών, των καναδικών και των γαλλικών, προσέφεραν περίπου 9.000 κρεβάτια στη Λήμνο, με τους Αυστραλούς να παρέχουν σχεδόν το ήμισυ των συνολικών καταλυμάτων. Οι Αυστραλές νοσοκόμες υπηρέτησαν και αυτές στα πλοία, τα οποία μετέφεραν τους τραυματίες και τους αρρώστους από την Καλλίπολη στη Λήμνο. Από τον Σεπτέμβριο, τα νοσοκομεία της Λήμνος έγιναν τεράστια τροφοδοτικά νοσοκομεία για τις υπόλοιπες ιατρικές εγκαταστάσεις στην Αίγυπτο και την Μάλτα και μερικά από τα μεγάλα πλοία της γραμμής μετατράπηκαν σε νοσοκομειακά πλοία, τα οποία κατευθύνονταν απευθείας από την Λήμνο στην Αγγλία.

Τα αυστραλιανά νοσοκομεία βρίσκονταν στη δυτική πλευρά του κόλπου, κοντά στο στρατόπεδο των ANZAK στο Σαρπί. Μέχρι τον Αύγουστο του 1915, τα δύο κυριότερα αυστραλιανά νοσοκομεία, δηλαδή το 3ο Αυστραλιανό Γενικό Νοσοκομείο και το 2ο Αυστραλιανό Πρόχειρο Νοσοκομείο, θα εγκαθιδρύονταν στη μεγάλη χερσόνησο απέναντι από το στρατόπεδο, γνωστή ως χερσόνησος της Μικράς Ασίας.

Ανάμεσα σε εκείνους που υπηρέτησαν σε

Άρρωστες Αυστραλές νοσοκόμες, έξω από τα πρόχειρα νοσοκομεία, παίρνουν λίγο καθαρό αέρα. Λήμνος, 1915. Φωτογραφία: Α.Γ.Σάβατζ. Κρατική βιβλιοθήκη Νέας Νότιας Ουαλίας.

αυτά τα νοσοκομεία βρισκόταν η προϊσταμένη νοσοκόμα Γκρέις Ουίλσον, από το Μπρίσμπεϊν, η οποία ήταν υπεύθυνη για τις νοσοκόμες του 3ου Αυστραλιανού Γενικού Νοσοκομείου. Μάλιστα, είχε ήδη διατελέσει προϊσταμένη νοσοκόμα στο νοσοκομείο του Μπρίσμπεϊν. Ακόμη, υπηρέτησε εκεί ο αντισυνταγματάρχης Άρθουρ, ο οποίος είχε γεννηθεί στο Άλμπερτ Παρκ στην Αυστραλία και είχε διατελέσει ιατρός στο Βασιλικό Νοσοκομείο Γυναικών και ιατρικός διευθυντής στην στρατιωτική μονάδα του Πανεπιστημίου της Μελβούρνης, πριν καταταγεί και υπηρετήσει στην Λήμνο, στο 3ο Αυστραλιανό Γενικό Νοσοκομείο. Τέλος, μαζί με αυτούς βρισκόταν και η 25χρονη νοσοκόμα Κλάρις Ντέιλι από το Έλγουντ.

Με την ίδρυση αυτών των νοσοκομείων, πάνω από 130 Αυστραλοί νοσοκόμοι ήρθαν στην Λήμνο, σε αυτό το «θέατρο του πολέμου» και συνέταξαν την πρώτη αυστραλιανή νοσηλευτική μονάδα. Αυτό έδωσε μια νέα πτυχή στην ιστορία της Καλλιόπολης, τον ρόλο των νοσηλευτών της Λήμνου.

Η αρχική εμπειρία των νοσοκόμων – και των τραυματισμένων ασθενών τους – ήταν απελπιστική. Η εκστρατεία της Καλλιόπολης μαστιζόταν από την έλλειψη οργάνωσης και προγραμματισμού. Επιπλέον, υπήρχαν ελλείψεις σε ιατρικό εξοπλι-

σμό και σε καταλύματα για τους τραυματίες και οι νοσοκόμες εκτελούσαν τα καθήκοντά τους μέσα στην ζέση του καλοκαιριού και την σκόνη και στις καταιγίδες του χειμώνα, καθώς οι άσχημες καιρικές συνθήκες ισοπέδωναν ακόμη και τις σκηνές τους.

Το ανδρικό ιατρικό προσωπικό του 3ου Αυστραλιανού Γενικού Νοσοκομείου (ΑΓΝ) ήρθε στη Λήμνο στις 5 Αυγούστου, για να ξεκινήσει την εγκατάσταση του κινητού νοσοκομείου. Όπως έγραψε ο υπαρχηγός του νοσοκομείου, αντισυνταγματάρχης Τ.Α. Ντικ, «οι αξιωματικοί και οι υπόλοιποι στρατιώτες έμεναν σε καταυλισμό, ανάμεσα σε βράχους, πέτρες και γαϊδούρια, καθώς δεν υπήρχαν σκηνές.» Όπως αναφέρουν τα επίσημα ιατρικά ιστορικά στοιχεία στην Αυστραλία, το 3ο ΑΓΝ βρισκόταν:

«... σε ένα έρημο οροπέδιο, χωρίς δρόμους, χωρίς σκηνές ή εξοπλισμό. Η μοναδική παροχή νερού προερχόταν από τα δεξαμενόπλοια και υπήρχε μόνο ένα καροτσάκι με νερό κάθε φορά, δεν υπήρχε καμιά υγειονομική περίθαλψη και όλες οι προμήθειες μεταφέρονταν χέρι με χέρι. Αυτά ήταν τα μέσα που είχαν στην διάθεσή τους, για να προετοιμαστούν για τις επιχειρήσεις της 6ης Αυγούστου.»

Μέχρι την 9η Αυγούστου, το ανδρικό προσωπικό του 3ου ΑΓΝ είχε καθαρίσει την περιοχή γύρω από το νοσοκομείο από βράχους, κατασκεύασε κάποιους πρόχειρους δρόμους που οδηγούσαν σε αυτό και έστησε μερικές σκηνές και ένα πρόχειρο χειρουργείο.

Η άφιξη των Αυστραλών νοσηλευτών στην Λήμνο, το βράδυ της 8ης Αυγούστου, απαθανάτιστηκε σε μία διάσημη φωτογραφία από τον Α.Γ. Σάβατς, φωτογράφο των ΑΝΖΑΚ. Ο ανθυπασπιστής του 3ου ΑΓΝ Άρτσιμπαλντ Μονκ, έχοντας γεννηθεί στην Σκωτία, τους υποδέχτηκε παίζοντας την γκάιντά του, καθώς εκείνοι διέσχισαν το νοσοκομειακό στρατόπεδο.

Παρά την ευνοϊκή τους άφιξη και τις στοιχειώδεις συνθήκες του νοσοκομείου, οι νοσοκόμες είχαν σύντομα να αντιμετωπίσουν έναν συντριπτικό αριθμό τραυματιών, μετά τη νέα επίθεση του Αυγούστου, στην χερσόνησο της Καλλιπόλης. Μέχρι το πρωινό της 9ης Αυγούστου, είχαν φροντίσει περίπου 200 τραυματίες και άρρωστους στρατιώτες. Μέσα σε λίγες μέρες, ο αριθμός αυτός έφτασε, περίπου, τους 800 τραυματίες στρατιώτες.

Τους δύο μήνες που ακολούθησαν μέχρι τον Οκτώβριο, τα νοσοκομεία στη Λήμνο φρόντισαν περίπου 37.000 τραυματίες και 57.000 άρρωστους στρατιώτες. Μέσα σε μια μόνο εβδομάδα – μέχρι τις 22 Αυγούστου δηλαδή – 10.191 άρρωστοι και τραυματίες πέρασαν από το λιμάνι του Μούδρου: 4.795 από αυτούς μεταφέρθηκαν στην Αίγυπτο, 4.136 στη Μάλτα και 1.260 στην Αγγλία. Η προϊσταμένη νοσοκόμα Γκρέις Ουίλσον είχε γράψει σε ένα γράμμα πίσω στην πατρίδα της, για τις συνθήκες που επικρατούσαν στην Λήμνο, ότι «καμία λέξη δεν μπορεί να περιγράψει την φρικτή κατάσταση που αντιμετωπίζαμε καθημερινά».

Η νοσοκόμα Ρίτσιελ Πρατ περιγράφει λεπτομερώς αυτές τις πρώτες ημέρες στο 3ο ΑΓΝ. Η έλλειψη εξοπλισμού και η τρομερή έλλειψη νερού είχαν ως συνέπεια, ότι τα τραύματα των στρατιωτών δεν μπορούσαν να καθαριστούν σωστά. Ήταν μία «κατάσταση χάους», όταν άρχισαν να καταφθάνουν οι τραυματίες. Οι νοσοκόμες έπρεπε να «αυτοσχεδιάσουν» ως προς την εύρεση κλινοσκεπασμάτων και επιδέσμων για τους τραυματίες, καθώς υποδέχονταν τους νεαρούς στρατιώτες, οι οποίοι είχαν φτάσει μαζί με τις νοσοκόμες από την Αυστραλία στην Λήμνο και την Καλλιπόλη, μόλις

πριν λίγες εβδομάδες.

Η κατάσταση αντικατοπτρίζεται στα λόγια του Αυστραλού ιατρού λοχαγού Κλωντ Μόρλετ ο οποίος, στις 21 Σεπτεμβρίου, εξέφρασε την απογοήτευσή του, όταν είδε τι είχε απομείνει από τους Αυστραλούς, στο στρατόπεδο ανάπαυσης των ΑΝΖΑΚ στο Σαρπί (την σημερινή Καλλιθέα), παρά το γεγονός ότι είχαν εκπαιδευτεί τόσο σκληρά στην Αίγυπτο, μόλις λίγους μήνες πριν:

«Μου είπαν ότι ολόκληρη η 1η ταξιαρχία ξεκουραζόταν σε ένα στρατόπεδο στη Λήμνο, στην άλλη πλευρά ενός λόφου. Ξεκίνησα για να το βρω, γεμάτος ελπίδα. Αφού διέσχισα μία λίμνη, η οποία είχε πλάτος περίπου 400 μέτρα, αντίκρισα την 1η ταξιαρχία του Αυστραλιανού στρατοπέδου! Δεν πίστευα στα μάτια μου!»

«Εδώ, σε αυτή τη μικρή συλλογή από σκηνές, είχαν μείνει μόνο θραύσματα και υπολείμματα από αυτό το τεράστιο στρατόπεδο! Αυτό το περήφανο στράτευμα, το οποίο ήταν το καμάρι της Αυστραλίας, το είχαν επισκεφθεί και το είχαν θαυμάσει χιλιάδες άνθρωποι πριν από ένα χρόνο, στο Μπροντ Μίντους. ... Αυτό το μικρό, ήσυχο στρατόπεδο ήταν το μόνο που είχε απομείνει, αφού είχε εκτεθεί για έξι μήνες στη μανία των Τούρκων και στις ασθένειες!»

Όπως αφηγείται ο Τζέφρι, οι πληγές του πολέμου ήταν εφάμιλλες με τις φοβερές ασθένειες που έπληξαν τους ΑΝΖΑΚ. Η έλλειψη στοιχειώδους υγιεινής στην χερσόνησο της Καλλιπόλης είχε, ως αποτέλεσμα, χιλιάδες στρατιώτες να υποφέρουν από δυσεντερία. Μαζί με τον τύφο και πνευμονία, αυτές οι ασθένειες έγιναν η κυριότερη αιτία θανάτου των ΑΝΖΑΚ.

Με την άφιξη των άρρωστων στρατιωτών στην Λήμνο, «έρχονταν» μαζί τους και οι μολυσματικές ασθένειες. Πολλές νοσοκόμες αρρώστησαν και αυτές. Η δυσεντερία ήταν τόσο διαδεδομένη στη Λήμνο, ώστε η προϊσταμένη νοσοκόμα Ουίλσον και οι υπόλοιπες νοσοκόμες ανέφεραν την ασθένεια ως «Λημνίτιδα». Αν και καμία από της Αυστραλές νοσοκόμες δεν πέθανε, δύο Καναδές νοσοκόμες – η μία μάλιστα ήταν η προϊσταμένη – και δύο Καναδοί βοηθοί-νοσοκόμοι πέθαναν από δυσεντερία, κατά την παραμονή τους στο νησί. Ο θάνατος των Καναδών νοσοκόμων ήταν ένα σημαντικό γεγονός, γι' αυτό και πολλές Αυστραλές νοσοκόμες παρευρέθησαν στην κηδεία της προ-

ϊσταμένης Τζάκαραντ, στο Συμμαχικό Νεκροταφείο Πορτιανού. Η διάσημη Βρετανίδα νοσοκόμα και συγγραφέας Βέρα Μπρίτεν, έγραψε το ποίημα «οι θαμμένες αδερφές στην Λήμνο», προς τιμήν τους:

«Κανέναν φλογερό φόρο τιμής μες το μεγάλο κόσμο που φεύγει,

Καμιά πλούσια ανταμοιβή της θυσίας που λατάρουσαν,

Το μόνο έπαθλο του νικηφόρου θανάτου τους
Ζει στις καρδιές των ταπεινών ανδρών που έσωσαν.

Ω χρυσό Νησί με μωβ σκιές να πέφτουν,

Σε όλη την βραχώδη ακτή και τη ζαφειρένια θάλασσα,

Δεν θα τα φανταστώ χωρίς να θυμηθώ

Τις Αδελφές που κοιμούνται στην καρδιά σου!»

Είναι οδυνηρό να παρακολουθεί κανείς τις εκδηλώσεις μνήμης του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, για αυτές τις νοσοκόμες, στο ετήσιο μνημόσυνο των ANZAK στην Λήμνο.

Ωστόσο, οι συνθήκες ιατρικής περίθαλψης και οι συνθήκες διαβίωσης θα βελτιώνονταν σταδιακά στο νησί. Παρά τα όσα είχε να αντιμετωπίσει το ιατρικό προσωπικό, η λειτουργία αυτών των προχειρών Αυστραλιανών νοσοκομείων στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία, για παράδειγμα το ποσοστό επιβίωσης του 3ου Αυστραλιανού Γενικού Νοσοκομείου, χάρη στους γιατρούς και τις νοσοκόμες, έφτασε στο 98.03%.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το ιατρικό προσωπικό των ANZAK φρόντισε και τους νησιώτες στα πρόχειρα νοσοκομεία, προσφέροντάς τους οδοντιατρικές υπηρεσίες και ακτινογραφίες. Η Αυστραλή νοσοκόμα Ανν Ντόνελ παρέδωσε ακόμα και μαθήματα μαιευτικής στις παραδοσιακές μαίες του νησιού, με τη βοήθεια ενός τοπικού ιερέα, που μιλούσε Αγγλικά.

Η αφοσίωση των Αυστραλών νοσοκόμων, παρά τις αντίξοες συνθήκες που είχαν να αντιμετωπίσουν στη Λήμνο, διαφαίνεται στην αξιολόγηση του αντιστράτηγου Ρίτσαρντ Φέδερστον, Γενικού Διευθυντή Ιατρικών Υπηρεσιών του Αυστραλιανού στρατού:

«Πιστεύω ότι το νοσοκομείο θα κατέρρευε χωρίς την συνδρομή των νοσοκόμων. Όλοι εργάστηκαν σαν σκυλιά, υπό την καθοδήγηση της προϊσταμένης Ουίλσον...»

Παρόμοια, ο επίσημος ιστορικός της Αυστραλί-

ας για την ιατρική ιστορία του πολέμου, Α.Τ. Μπάτλερ, επισήμανε την γενναιότητα και την αφοσίωση των Αυστραλών νοσοκόμων που υπηρέτησαν στην Λήμνο, υπό αυτές τις δύσκολες συνθήκες:

«Οι σωματικές δυσκολίες ήταν μεγάλες και η ζέση αφόρητη. Οι νοσοκόμες είχαν στην διάθεσή τους πρόχειρες σκηνές, στρώματα, σεντόνια και μικρές ποσότητες φαγητού, αλλά εκτός αυτών, ελάχιστο εξοπλισμό. Οι εγκαταστάσεις για την ατομική καθαριότητα ήταν πρωτόγονες. Δεν είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς την, σχεδόν, ολική έλλειψη του νοσηλευτικού εξοπλισμού, των κλινοσκεπασμάτων και των μέσων μαγειρέματος, καθώς και την περιορισμένη παροχή ιατρικών ανέσεων. Ωστόσο, είναι φανερό ότι η σκληρή εκπαίδευση στο επάγγελμα των νοσοκόμων, η αυτοπειθαρχία τους και η ικανότητά τους να «βάζουν τάξη σε αυτό το χάος», επέτρεψε σε αυτές τις εκπαιδευμένες γυναίκες να προσαρμοστούν σε αυτές τις συνθήκες, όπως είχαν κάνει συχνά προηγουμένως, να στραφούν σε γνώριμα μέσα που είχαν ήδη στην διάθεσή τους και, σε σύντομο χρονικό διάστημα, να επιληφθούν των καταστάσεων με επιδεξιότητα.»

Αυτό είναι πιθανότατα ο λόγος για τον οποίο τα απομνημονεύματα των στρατιωτών του ANZAK καταγράφουν την αγάπη και την εκτίμηση, που αισθάνονταν για τις Αυστραλές νοσοκόμες στην Λήμνο. Εκείνες δεν περιοριζόταν μόνο στην ιατρική φροντίδα τους. Οι νοσοκόμες, από την πλευρά τους, παρακολουθούσαν τις γιορτές που οργάνωναν οι στρατιώτες για να ψυχαγωγήσουν το υπόλοιπο στράτευμα και επιβράβευαν τους στρατιώτες που έφευγαν για δεύτερη φορά, για την Καλλίπολη με επιπλέον τρόφιμα, σοκολάτες και μία «όμορφη σημαία της Αυστραλίας». Τα πρόχειρα νοσοκομεία απέκτησαν μερικές εθνικές πινελιές, καθώς ο κεντρικός δρόμος πήρε το όνομα της «οδού Μακούαρι», με μικρούς κήπους λουλουδιών διακοσμημένους με λευκές πέτρες, στα σχήματα του καγκουρό και του εμού.

Ένα από τα πιο αξιοσημείωτα γεγονότα στην Λήμνο ήταν ο γάμος του λοχία Έρνεστ Λόρενς με τη νοσοκόμα Κλάρις Τζέσι Ντέλι από το 3ο ΑΓΝ, που πραγματοποιήθηκε στην εκκλησία του στρατοπέδου, στον δυτικό Μούδρο, στις 21 Οκτωβρίου 1915. Η προϊσταμένη του 3ου ΑΓΝ Γκρέις Ουίλσον ήταν μία από τους μάρτυρες του γάμου. Οι έγγαμες γυναίκες δεν επιτρέπονταν στην Αυστρα-

Το εσωτερικό μίας πτέρυγας του 3ου Αυστραλιανού Γενικού Νοσοκομείου, η οποία ήταν πλήρως εξοπλισμένη και άρτια οργανωμένη. Λήμνος, 1915. Φωτογραφία: Α.Γ.Σάβατζ, Κρατική βιβλιοθήκη Νέας Νότιας Ουαλίας.

λιανή Υπηρεσία Νοσηλευτικής του στρατού. Ωστόσο, φαίνεται ότι υπήρχε κάποια διακριτικότητα. Η νοσοκόμα Ντέιλι δεν επέστρεψε στην Αυστραλία μέχρι το Φεβρουάριο του 1916, παρά την αλλαγή της οικογενειακής της κατάστασης, τον Οκτώβριο του προηγούμενου έτους. Τόσο η Κλάρις, όσο και ο Έρνεστ επέζησαν από τον πόλεμο και έμειναν στο Έλγουντ, στη Βικτώρια.

Καθώς η εκστρατεία έφτανε στο τέλος της και η κερσόνησος εκκενώθηκε, οι ANZAK θα επέστρεφαν στη Λήμνο. Εκεί, θα απολάμβαναν τα πρώτα τους Χριστούγεννα κατά την διάρκεια της εκστρατείας, με πακέτα του Ερυθρού Σταυρού και επιστολές από την πατρίδα τους. Αυτό έδωσε μια εορταστική διάθεση στα στρατόπεδα και τα νοσοκομεία του νησιού. Το 3ο ΑΓΝ έγινε ένα κοινωνικό κέντρο για τους στρατιώτες και τους αξιωματικούς, όλων των βαθμίδων. Όταν τα Χριστούγεννα έφτασαν, οι νοσοκόμες έκαναν ό, τι καλύτερο μπορούσαν, για να κάνουν την ατμόσφαιρα στις μουντές νοσοκομειακές σκηνές όσο πιο εορταστική γινόταν, για τους τραυματίες και άρρωστους στρατιώτες, για τους οποίους ήταν υπεύθυνες. Η αδελφή Έβελιν Ντέιβις μας περιγράφει μια εικόνα των πρώτων

Χριστουγέννων μακριά από την πατρίδα της, στη Λήμνο:

«Τα Χριστούγεννα ήταν μια ευχάριστη περίοδος για όλους στο νησί. Τα αγόρια κρέμασαν τις κάλτσες τους και εγώ έμεινα ξύπνια μέχρι τις 3 το πρωί για να τις γεμίσω με παιχνίδια και γλυκά. Δύο άνδρες με είδαν και είπαν ότι ο Άγιος Βασίλης φορούσε ένα λευκό καπέλο και μία ιατρική ποδιά. Υπήρχε μεγάλος ενθουσιασμός το πρωί.»

Ωστόσο, καθώς έφυγαν από την Λήμνο, τον Ιανουάριο του 1916, 148 στρατιώτες θα παρέμεναν στο νησί, θαμμένοι στα δύο Συμμαχικά Νεκροταφεία, στον ανατολικό Μούδρο και στο Πορτιανού. Δεν επέστρεψαν πότε στην πατρίδα τους και στους αγαπημένους του, στην Αυστραλία. Βρίσκονται θαμμένοι με τους 76 συναδέλφους τους, από τη Νέα Ζηλανδία.

Σε αυτά τα νεκροταφεία, είναι ενταφιασμένοι αξιωματικοί και απλοί στρατιώτες. Ένας από αυτούς είναι ο συνταγματάρχης Ρίτσαρντ Λίντον, διοικητής της 6ης Αυστραλιανής Ταξιαρχίας Πεζικού, αναφερόμενος από έναν από τους άνδρες του ως «ένας από τους πιο γενναίους αξιωματικούς που έφυγε ποτέ από την Αυστραλία». Ήταν μετανάστης

Η κηδεία ενός Αυστραλού στρατιώτη. Ο συνταγματάρχης Φιάσκι, ο συνταγματάρχης Ντικ και άλλοι αξιωματικοί και νοσοκόμες από το 3ο Αυστραλιανό Γενικό Νοσοκομείο παρευρίσκονται στην φωτογραφία. Συμμαχικό Νεκροταφείο Πορτιανού, Λήμνος, 1915. Φωτογραφία: Α.Γ.Σάβατζ. Κρατική βιβλιοθήκη Νέας Νότιας Ουαλίας.

από την Σκωτία και, όπως πολλοί άλλοι, αποκαλούσε την Αυστραλία «πατρίδα του». Σκοτώθηκε ως αποτέλεσμα του τορπιλισμού του μεταφορικού πλοίου Σάουθλαντ, 30 ναυτικά μίλια από τις ακτές της Λήμνου. Δεν έφτασε ποτέ στην Καλλίπολη.

Ο δεκανέας Τζορτζ Φίνλεϊ Νάιτ, ήταν ένας νέος ηλεκτρολόγος από τη Μελβούρνη, ο οποίος έφθασε στο «όρμο ANZAK», τον Αύγουστο του 1915. Υπηρέτησε στο 7ο τάγμα υπό τον αντισυνταγματάρχη Πόμπει Έλιοτ, συμμετέχοντας στην αιματηρή μάχη του Λον Πάιν. Όπως και χιλιάδες άλλοι Συμμαχικοί στρατιώτες, ο Τζορτζ πέθανε από την δυσεντερία που «εισέβαλε» στα στρατεύματα και κατέστρεψε τα εξαντλημένα σώματά τους. Ήταν μόλις 21 έτους, όταν θάφτηκε εδώ.

Υπάρχει μια συγκινητική περιγραφή ενός αγήματος ταφής, στην Λήμνο. Σύμφωνα με τα λόγια ενός ιερέα, ο οποίος περιγράφει την άφιξη των σωρών από τη χερσόνησο, τα σώματα των νεκρών ενταφιάστηκαν στο Συμμαχικό Νεκροταφείο του ανατολικού Μούδρου. Ο ιερέας Έρνεστ Ρέιμοντ, από τον «Βρετανικό», ήταν υπεύθυνος για την ταφή του Τζορτζ, στην Λήμνο:

«Ως αξιωματικός, υπεύθυνος για τους ενταφιασμούς, κατέβηκα στην μικρή ξύλινη προβλήτα για να παραλάβω τις σωρούς. Οι σωροί μεταφέρθηκαν από ένα ατμόπλοιο στην προβλήτα και κάθε μία ήταν τυλιγμένη σφιχτά με μια γκρίζα στρατιω-

τική κουβέρτα, η οποία έκανε τις σωρούς να μοιάζουν με ταριχευμένους Αιγυπτίους. Στο στήθος του κάθε νεκρού, είχαν «καρφιτσώσει» ένα χαρτί με το όνομά του, το σύνταγμα στο οποίο ανήκε και τη θρησκεία του, τίποτα παραπάνω. ... Ένα κάρο, το οποίο τραβούσαν δύο μουλάρια, περίμενε στην προβλήτα. Κάθισα μαζί τους στο κάρο, όπως και ο δεκανέας και το άγημα ταφής, καθώς τραβήξαμε στο νεκροταφείο. Εμείς και οι νεκροί ήταν οι μόνο παρόντες. Το μικρό Συμμαχικό Νεκροταφείο, στον ανατολικό Μούδρο, βρισκόταν πίσω από τους λόφους, που ξεκινούσαν από το μεγάλο λιμάνι της Λήμνου και έφταναν μέχρι τις λευκές σκηνές των πρόχειρων νοσοκομείων. Το νεκροταφείο βρισκόταν σε ένα απογυμνωμένο και έρημο μέρος, σε μια βραχώδη πεδιάδα και περιτριγυριζόταν από ένα φράχτη με συρματόπλεγμα. Φυσικά, δεν υπήρχε άγημα αποχαιρετιστήριων βολών ή διαδικασία τελευταίας εκφώνησης του ονόματος των νεκρών, μόνο σιωπή ανάμεσα στους έρημους λόφους.

Λήμνος: Ένας τόπος – καταφύγιο

Πώς ήταν το νησί που αντίκρισαν;

Σύμφωνα με τα σύγχρονα πρότυπα, η Λήμνος δεν ήταν ανεπτυγμένη, είχε λιγοστούς δρόμους, ελάχιστα μεγάλα κτήρια και περιορισμένες υποδομές. Οι κάτοικοι του νησιού ζούσαν μία απλή ζωή, ασχολούνταν με την γη τους και εμπορεύο-

νταν τα τρόφιμα και τα αγαθά που παρήγαγαν, με τους ξένους.

Παρά τις αντιξοότητες της διαβίωσης στις σκηνές, στους απογυμνωμένους λόφους, υπό το κρύο του χειμώνα και της ζέστης του καλοκαιριού, η Λήμνος ήταν – για πολλούς – από τους ANZAK – ένα όμορφο και ανεξερεύνητο νησί. Μετά την αφόρητη ζέστη και την σκόνη που αντιμετώπισαν στα στρατόπεδα εκπαίδευσής τους στην Αίγυπτο, η Λήμνος θα αποτελούσε ένα ευχάριστο καταφύγιο για αυτούς τους νεαρούς Αυστραλούς.

Είναι αλήθεια ότι οι απόψεις των ANZAK για την Λήμνο άλλαξαν, καθώς αποβιβάστηκαν από τα πλοία και έφυγαν από τα στρατόπεδα και τα νοσοκομεία, για να εξερευνησουν το νησί. Από τα πλοία τους στο λιμάνι, η Λήμνος έμοιαζε με ένα ορεινό, άγονο και, χωρίς δέντρα, μέρος. Το γεγονός ότι είχαν να αντιμετωπίσουν την καλοκαιρινή ζέστη και το κρύο του χειμώνα στις σκηνές τους, στο Σαρπί και στην χερσόνησο της Μικράς Ασίας, τις οποίες κατέστρεφαν συχνά οι ισχυροί άνεμοι του Αιγαίου, αλλά και το ότι έρχονταν αντιμέτωποι με τις μύγες και τα άλλα έντομα του νησιού και την συνεχή έλλειψη νερού, όλα αυτά ήταν λογικό να τους δημιουργήσουν μία κακή εντύπωση για το νησί.

Ωστόσο, ακόμη και όταν οι στρατιώτες περιέγραφαν τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν, συχνά συμπλήρωναν ότι η Λήμνος ήταν ένα «μικρό, όμορφο νησί», όπου, παρά το γεγονός ότι λόφοι έμοιαζαν απογυμνωμένοι από μακριά, στην πραγματικότητα ήταν καλυμμένοι με χορτάρι, τριφύλλι και «άφθονα άγρια λουλούδια», κάνοντας τις επισκέψεις στο νησί «απολαυστικές».

Αυτές οι αρχικές θετικές εντυπώσεις αυξήθηκαν στην συνέχεια και, καθώς οι ANZAK διασκορπίστηκαν από τις βάσεις τους και επισκέφθηκαν τις πόλεις και τα χωριά όλου του νησιού, συναντώντας τους ντόπιους, οι απόψεις τους θα άλλαζαν. Καθώς γύρισαν όλο το νησί, απολαμβάνοντας τον ελεύθερο τους χρόνο, οι στρατιώτες και οι νοσοκόμες ανέπτυξαν τις κοινωνικές τους επαφές με τους νέους Λημνιούς γείτονές τους. Η συνάντηση αυτών των ανθρώπων και των πολιτισμών τους απεικονίζεται στα κείμενα εκείνης της εποχής και σε πολλές από τις φωτογραφίες και των δύο λαών.

Η συγκινητική απεικόνιση της Λήμνου και των κατοίκων της είναι μια από τις πιο ενδιαφέρουσες

πτυχές αυτού του φωτογραφικού αρχείου, καθώς οι στρατιώτες και οι νοσοκόμες έφεραν φωτογραφικές μηχανές στο νησί, καταγράφοντας την παραμονή τους και τις εμπειρίες τους, σε χιλιάδες εικόνες. Πράγματι, αυτές οι φωτογραφίες απεικονίζουν την στρατιωτική ζωή της Λήμνου το 1915 όπως, για παράδειγμα τον μεγάλο στόλο από πολεμικά πλοία που προετοιμάζονταν για την μάχη, τους στρατιώτες κατά την παραμονή τους στο νησί, τις νοσοκόμες και τα νοσοκομεία με τους τραυματίες τους, τα μνήματα των στρατιωτών στα Συμμαχικά Νεκροταφεία της Λήμνου, αλλά και στιγμές χαράς και ξεκούρασης, κάτω από τη βαριά σκιά των ατελειώτων συγκρούσεων. Παράλληλα με την καταγραφή της ζωής στα στρατόπεδα, τα νοσοκομεία και τα νεκροταφεία, κατέγραψαν επίσης και τη ζωή των ντόπιων κατοίκων. Αυτή η συνάντηση πολιτισμών και λαών δημιούργησε μία μοναδική κληρονομιά για τους ANZAK. Θα ήταν δύσκολο να βρεθεί ένα τέτοιο μέρος στην Ελλάδα στην αρχή του αιώνα, στο οποίο έχει καταγραφεί η καθημερινή ζωή των κατοίκων της με τέτοια λεπτομέρεια, προς όφελος των μελλοντικών γενεών.

Αυτές οι εικόνες «ζωντανεύουν» μέσω των κειμένων που μας άφησαν οι ANZAK στα γράμματά, τα ημερολόγια και τα απομνημονεύματά τους. Αυτά περιγράφουν την αγάπη των στρατιωτών για τον ήλιο και το λιμάνι της Λήμνου, τις συναντήσεις τους με τα μικρά ελληνόπουλα και τις επισκέψεις τους στις τοπικές ορθόδοξες εκκλησίες, στις οποίες παρατήρησαν τις όμορφες εικόνες, τα ρούχα των ιερέων και την ατμόσφαιρα που μύριζε θυμίαμα, όπως ανέφερε ο διαβιβαστής Ν.Κ. Χάρβεϊ. Βρήκε την Θεία Λειτουργία της ορθοδόξου εκκλησίας συναρπαστική, «ενδιαφέρουσα και πρωτότυπη για τους Αυστραλούς»:

«Κατά την διάρκεια της παραμονής μας στο νησί, οι Έλληνες γιόρτασαν την Μεγάλη Εβδομάδα και το Πάσχα και οι συμπατριώτες μας έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον για το πώς διεξάγονταν οι εορτασμοί. Οι καμπάνες στις εκκλησίες χτυπούσαν ασταμάτητα, για μια ή δύο μέρες. Την Κυριακή του Πάσχα, οι κάτοικοι της Λήμνου τσούγκρισαν τα κόκκινα αυγά με τους συμπατριώτες μας».

Ακόμη, αφηγούνται για τις επισκέψεις τους στα σχολεία του νησιού και τις εντυπώσεις των μαθητών. Επισκέφθηκαν τα τοπικά καταστήματα για μερικά φρέσκα τρόφιμα, όπως κρέας, μανταρίνια και

Κάστρο – Λιμάνι της Μύρινας. Λήμνος 1915. Φωτογραφία: Λοκίας ΜακΦι, Συλλογή σελ. 19, Κρατική βιβλιοθήκη Βικτώριας, MS 9876 43767.

ξηρούς καρπούς. Πήγαν στις ταβέρνες του χωριού και ήπιαν τοπικό, παραδοσιακό κρασί.

Ο στρατιώτης Ντικ Μπάλκλεϊ, μέλος των ενισχύσεων, διηγείται την επίσκεψή του σε ένα χωριό με δύο συμπατριώτες του, τον Απρίλιο του 1915, πριν την απόβαση στην χερσόνησο της Καλλιπόλης. Έφτασαν εκεί με την βάρκα τους, αφού έκαναν κουπί και όταν πάτησαν στην στεριά:

«Τραβήξαμε για το μεγαλύτερο χωριό και φτάσαμε σε μια μικρή προβλήτα που μόλις είχε χτιστεί. Ο Χάρι Ντέιβις και εγώ περπατήσαμε μέσα στο χωριό, το οποίο αποτελούταν από έναν μόνο δρόμο, που είχε μήκος εκατό μέτρων. Ήταν ένα γραφικό χωριό, έξω από τα συνηθισμένα μέρη. Πήγαμε σε μια ταβέρνα, που ήταν το καλύτερο μέρος για το οποίο διαβάζαμε στα μυθιστορήματα, που διαδραματίζονται στην Ιταλία ή την Ελλάδα. Δοκιμάσαμε λίγο κρασί, το οποίο ήταν πολύ καλό».

Ο αντισυνταγματάρχης Όμπρεϊ Χέρμπερτ από την μεραρχία της Νέας Ζηλανδίας και της Αυστραλίας, αφηγείται για το μεσημεριανό γεύμα σε ένα καφενείο στο Μούδρο ότι «κάτω από μια κληματαριά, ήπιαμε εξαιρετικό κρασί, με μόνο μία πένα

το ποτήρι. Όλοι ήταν πολύ χαρούμενοι και υπήρχε μεγάλος ενθουσιασμός στην ατμόσφαιρα του νησιού». Ο στρατιώτης Νεντ Σιρλ του 15ου τάγματος ανακάλυψε τις πολυτέλειες που ήταν διαθέσιμες στη Λήμο, κατά τη διάρκεια της ανάρρωσής του εκεί, μετά από τον τραυματισμό του στην Καλλιπόλη, σημειώνοντας ότι υπήρχαν «πολλά σταφύλια, καρπούζια και κρασί». Ο Αυστραλός διαβιβαστής Α.Χ. Έντμοντς νοίκιασε ένα γαϊδούρι από το χωριό Κοντιάς και πήγε στην Μύρινα, «την Μέκκα όλων των Αυστραλών», όπως την αποκαλούσαν οι ίδιοι, λόγω της διαθεσιμότητας αλκοόλ.

Αυτοί οι νεαροί Αυστραλοί διηγούνται συχνά ιστορίες διαπραγμάτευσης της τιμής για την ενοίκιαση ή την αγορά γαϊδουριών και σκαφών από τους ντόπιους, για να μετακινούνται σε όλο το νησί, όταν βρίσκονταν σε άδεια. Σε αυτές τις εξορμήσεις, πολλοί ANZAK – νοσοκόμες και στρατιώτες – επισκέφθηκαν τα αναζωογονητικά θερμά λουτρά στις ιαματικές πηγές των Θερμών Λήμνου. Ο διαβιβαστής Α.Χ. Έντμοντς έγραψε για αυτά:

«Εδώ οι στρατιώτες απολαμβάνουν την πολυτέλεια ενός ζεστού λουτρού – το πρώτο, για τους

περισσότερους από εμάς, από τότε που φύγαμε από την πατρίδα μας. Οι πηγές αναβλύζουν από τις πλαγιές, κοντά στον πυθμένα της κοιλάδας, πάνω στην οποία έχει χτιστεί το λουτρό. Το λουτρό έχει έκταση περίπου 4 τετραγωνικά μέτρα και ίσα που φωτίζεται από μια τρύπα στην οροφή, η οποία είναι θολωτή. Το δάπεδο είναι στρωμένο με μαρμάρινες πλάκες, πάνω στο οποίο το ζεστό νερό εκτοξεύεται από τις μαρμάρινες λεκάνες, που βρίσκονται τοποθετημένες στους τοίχους. Εκτός από αυτά τα ιαματικά λουτρά, η Λήμνος φημίζεται και για το «θεραπευτικό της έδαφος», το οποίο, λέγεται, ότι τις παλαιότερες εποχές, θεράπευε τις πληγές που είχαν μολυνθεί. Οι Τούρκοι, στη σύγχρονη εποχή, πιστεύουν ότι ένα δοχείο από αυτό το χώμα το καθιστά δηλητήριο, για όποιον το δοκιμάσει.»

Ο αντισυνταγματάρχης Χέρμπερτ έγραψε για την επίσκεψή του στα Θέρμα και τη Μύρινα (που τότε συχνά αναφερόταν ως «Κάστρο»):

«Διασίχσαμε το νησί μέχρι που φτάσαμε στο Κάστρο. Υπήρξε μια όμορφη πηγή, περίπου ένα χιλιόμετρο έξω από το Κάστρο και ένα καφενείο, του οποίου ο ιδιοκτήτης ήταν Έλληνας ... Υπήρχαν μεγάλες συκίες και περιβόλια ... Το Κάστρο ήταν όμορφο, με μπαλκόνια στα στενά δρομάκια ... και σκιερούς κήπους. Έκανα μπάνιο στη θάλασσα, όπου τα νερά ήταν διαφανή, αντικρίζοντας το Άθως, που έλαμπε σαν διαμάντι. Είδα τη σκιά του να φτάνει ως την Λήμνο κατά το ηλιοβασίλεμα, η οποία απέχει περίπου ογδόντα ναυτικά μίλια από το Άθως, όπως είχε πει και ο Όμηρος.»

Ο λοχίας Φρεντ Γκάρντ από το 3ο Αυστραλιανό Ελαφρύ Σύνταγμα Ιππικού, έγραψε για μια επίσκεψη στο Πορτιανού, χρησιμοποιώντας εκφράσεις που αντηχούν με τη μνήμη, όποιου έχει επισκεφθεί την Ελλάδα:

«*Τα ελληνικά καφενεία έχουν υπέροχη διακόσμηση. Τα σπίτια είναι γερά και όλα έχουν δύο ορόφους. Πού και πού, υπάρχει ένα μεγάλο αμπέλι γύρω από κάθε αγροικία. Όσες αυλές είδα, ήταν πλακόστρωτες και περιτριγυρίζονταν από ψηλούς πέτρινους τοίχους. ... Πίσω στην κορυφή ενός ψηλού λόφου, βρισκόταν ένα έρημο, μεγάλο λευκό κτίσμα, ένα μοναστήρι.»*

Τον Δεκέμβριο του 1915, μετά από την επίσκεψή της στα λουτρά των Θερμών, η νοσοκόμα Όλιβ Χέινς, από το 2ο Αυστραλιανό νοσοκομείο, επισκέφθηκε τον ανατολικό Μούδρο, περιπλανήθηκε

μέσα στο χωριό, ήπια καφέ και γευμάτισε σε ένα «*μικρό ελληνικό μαγαζί*». Αφού δοκίμασε μανταρίνια και χριστουγεννιάτικη πουτίγκα, επισκέφθηκε την μεγάλη ορθόδοξη εκκλησία στο χωριό, τον ναό της Ευαγγελίστριας, άναψε ένα κερί και έκανε την προσευχή της. Έπειτα, διηγείται, ότι ανέβηκε στο πιο ψηλό σημείο της εκκλησίας, για να θαυμάσει την θέα του λιμανιού και των πολεμικών πλοίων. Τον Ιανουάριο, η Όλιβ περιέγραψε την επίσκεψή της στον Κοντιά, στις 9 Ιανουαρίου 1915:

«*... Είχε πολύ καλό καιρό τελευταία – ήμασταν απίστευτα τυχεροί. Το επόμενο απόγευμα, η αδελφή Ντόου κι εγώ περπατήσαμε μέχρι τον Κοντιά, ένα όμορφο μικρό λιμάνι, από την άλλη πλευρά του νησιού. Αγοράσαμε μανταρίνια και ξηρούς καρπούς και τα φάγαμε σε ένα κατάστημα. Αργότερα, τα μικρά ελληνόπουλα συγκεντρώθηκαν γύρω μας, λέγοντας ότι «Αυστραλία πολύ καλή, πολύ ωραία. Οι Τούρκοι έφυγαν.»*

Ένας ANZAK έγραψε ότι είδε τους κατοίκους του νησιού να χορεύουν παραδοσιακούς χορούς και να τραγουδούν ύμνους και τους Αυστραλούς να γίνονται μία παρέα με τους Έλληνες, παίζοντας την κονσερτίνα τους [ΣτΜ: είδος ακορντεόν].

Για όλους, σχεδόν, αυτούς τους Αυστραλούς ήταν η πρώτη τους φορά που επισκέπτονταν την Ελλάδα και για πολλούς, μάλιστα, ήταν το πρώτο τους υπερπόντιο ταξίδι. Ωστόσο, άλλοι στρατιώτες περιέγραφαν την Λήμνο με επίγνωση για το νησί και ευαισθησία. Ο αντισυνταγματάρχης Χέρμπερτ συνέκρινε την πανίδα της Λήμνου με αυτή της Κρήτης, της Κύπρου και άλλων νησιών, που είχε ήδη επισκεφθεί.

Ο νεαρός διαβιβαστής Α.Χ. Έντμοντς αναρωτιόταν αν οι ANZAK συνάδελφοί του γνώριζαν «την ιερότητα του εδάφους, πάνω στο οποίο πατούσαν». Θυμόταν ότι στην κλασική μυθολογία, η Λήμνος ήταν το νησί του Ηφαίστου, ότι οι γυναίκες της Λήμνου συνδέονταν με την ιστορία του Ιάσωνα και των Αργοναυτών, καθώς οι τελευταίοι είχαν σταματήσει στην Λήμνο, στο δρόμο τους προς την Κολχίδα και ότι, μάλιστα, τους είχαν καλοδεχθεί οι γυναίκες της Λήμνου.

Επιπλέον, οι Αυστραλές νοσοκόμες διασκέδασαν στο δείπνο με τις ιστορίες της Ιλιάδας του Ομήρου, σε ένα πλοίο στο λιμάνι του Μούδρου, τον Ιούνιο. Οι νοσοκόμες Χίλντα Σάμσινγκ και Άλις Κίτσεν σέρβιραν δείπνο στο πλοίο – νοσοκομείο

Αυστραλοί στρατιώτες και νοσοκόμες, σε ένα Ελληνικό καφενείο. Λήμνος, 1915. Φωτογραφία: Α.Γ. Σάβατζ, Κρατική βιβλιοθήκη Νέας Νότιας Ουαλίας.

Γκάσκον, που βρισκόταν στο λιμάνι του Μούδρου, αναμένοντας εντολές για το πότε θα αναχωρούσαν για την Καλλιπόλη. Ένα βράδυ, μετά από μια επίσκεψη στο Μούδρο, προσκλήθηκαν και οι δύο για δείπνο από έναν από τους χειρουργούς του Γκάσκον, τον ταγματάρχη Ηλία, του οποίου οι γονείς ήταν Έλληνες και ιδιοκτήτες εστιατορίου στο Λονδίνο. Καθώς έτρωγαν και έπιναν κρασί, το οποίο είχε αγοραστεί στην Λήμνο νωρίτερα εκείνη τη μέρα, ο ταγματάρχης πρότεινε να πιουν στην υγεία των ηρώων της αρχαιότητας και τους εντυπωσίασε όλους, αφηγούμενος μια ιστορία του Ομήρου από τον Τρωικό πόλεμο, υπογραμμίζοντας τη σημασία του Ελλησπόντου για την πλευρά των Ελλήνων, δηλαδή τα σημερινά Δαρδανέλλια.

Παρά τις αντιξοότητες της έκθεσής τους στις ακραίες καιρικές συνθήκες, καθώς διέμεναν σε σκηνές, πολλοί ANZAK εξέφρασαν την αγάπη τους για το φυσικό περιβάλλον της Λήμνου. Ο στρατιώτης Ρόι Φόρνταμ, από το 10ο τάγμα της Νότιας Αυστραλίας, βρισκόταν ανάμεσα στις πρώτες μονάδες, που έφτασαν στη Λήμνο. Έγραψε τις εντυ-

πώσεις για την άφιξή του στο νησί, σε μια επιστολή στην πατρίδα του:

«Η Λήμνος είναι ένα όμορφο νησί, ορεινό, χωρίς πολλά δέντρα. Όλο το νησί είναι καλυμμένο με γρασίδι, ύψους περίπου μισού μέτρου και, όταν όλα τα λουλούδια ανθίζουν, οι πλαγιές είναι απλά πανέμορφες. Μεγάλες κόκκινες παπαρούνες φυτρώνουν σε αφθονία και κάθε άλλο χρώμα αναμειγνύεται με το κόκκινο και το πράσινο. Η θάλασσα και ο ουρανός έχουν ένα υπέροχο, βαθύ μπλε χρώμα, όπως είναι μόνο ο μεσογειακός ουρανός, και πάνω απ' όλα, ολόκληρος ο τόπος «ζωντανεύει» από το κελάηδισμα των κορυδαλλών.

Πρέπει να θυμόμαστε ότι για πολλούς από τους Αυστραλούς που ήρθαν στη Λήμνο το 1915, η εμπειρία τους στο νησί μετριάστηκε από τα δεινά του πολέμου, την έλλειψη ιατρικών προμηθειών και εξοπλισμού, την διαβίωσή τους στις σκηνές κατά τη διάρκεια χειμωνιάτικων βροχών και θυελλών, καθώς και από το γεγονός ότι είχαν να αντιμετωπίσουν τα έντομα και την δυσεντερία, αλλά και άλλες ασθένειες.

Όμως, παρά την σκληρή πραγματικότητα, αυτοί οι Αυστραλοί έχουν αφήσει μια εξαιρετικά θετική κληρονομιά στις φωτογραφίες και στις γραπτές τους αναφορές για το χρονικό διάστημα που πέρασαν στη Λήμνο. Ο συνδυασμός αυτών των συναισθημάτων αντανακλάται στα λόγια της νοσοκόμας Ανν Ντόνελ, από την Αδελαΐδα, όπως έγραψε για τις σκέψεις της, κατά την αποχώρησή της από την Λήμνο, στις 20 Ιανουαρίου 1916:

«Είδαμε την Λήμνο για τελευταία φορά. Φυσικά, ήμασταν χαρούμενοι, αλλά υπάρχουν πολλά πράγματα που θα μας λείψουν από το νησί, όπως η αίσθηση ελευθερίας, παρά τις δυσκολίες που βιώσαμε, οι μοναδικές εμπειρίες που ζήσαμε εκεί, αλλά και τα υπέροχα χρώματα του ουρανού, τα αστέρια τη νύχτα, το λιμάνι και οι λόφοι. Ωστόσο, όταν σκεφτόμαστε το κρύο, τον άνεμο και τη σκόνη, είμαστε ευγνώμονες που δεν πρόκειται να περάσουμε ξανά τον χειμώνα εκεί ... Αντίο, νησί της Λήμνου. Παίρνουμε πολλές ευχαρίστες αναμνήσεις μαζί μας. Δεν θα ήθελα να μου λείψεις ...»

Η υποστήριξη προς τους ANZAK

Η ελληνική υποστήριξη του αγώνα των Συμμάχων είναι μία από τις ελάχιστα γνωστές πτυχές της εκστρατείας της Καλλίπολης. Η Ελλάδα ήταν – ως έθνος – τυπικά ουδέτερη, παρόλα αυτά πολλοί Έλληνες διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην εκστρατεία.

Η Ελλάδα δεν παρείχε μόνο σημαντική υποστήριξη, παρακωρώντας την Λήμνο και το μεγάλο λιμάνι της ως βάση για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις στα Δαρδανέλλια, (καθώς και την χρήση της Ίμβρου και της Τενέδου) αλλά, εκτός αυτών, χιλιάδες Έλληνες διαδραμάτισαν ενεργό ρόλο, στηρίζοντας την προσπάθεια των Συμμαχικών Δυνάμεων.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, μετά την άφιξη των Συμμαχικών Δυνάμεων, άρχισαν να εκσυγχρονίζονται οι υποδομές του νησιού. Παρά το γεγονός ότι η Λήμνος προσέφερε το λιμάνι της για τον Συμμαχικό στόλο, δεν υπήρχαν οι προβλήτες, οι δρόμοι και οι αποθήκες, που ήταν απαραίτητες για την αποθήκευση των προμηθειών από την Αλεξάνδρεια. Στον κόλπο του Μούδρου απαιτείτο να κατασκευαστούν αρκετές αποβάθρες, ώστε να διευκολυνθεί η αποβίβαση μικρότερων σκαφών, από τα πλοία που ήταν ήδη αγκυροβολημένα στο λιμάνι. Η κατασκευή νέων δρόμων και νέων κτη-

ρίων – ακόμη και ενός σιδηρόδρομου – ήταν αναγκαία για να καταστεί δυνατή η κάλυψη όλων των αναγκών μιας στρατιωτικής βάσης, όπως το αρχηγείο, οι βάσεις εφοδιασμού, οι επισκευές των πλοίων, τα νοσοκομεία και τα στρατόπεδα ανάπαυσης.

Από την αρχή της εκστρατείας, χιλιάδες άνθρωποι εργάστηκαν για να εκτελέσουν αυτό το έργο. Παράλληλα με τους Συμμαχικούς στρατιώτες και τους εργάτες από την Αίγυπτο, προσελήφθησαν και Έλληνες εργάτες από την γειτονική Λέσβο και την Τένεδο, για να εργαστούν στην οικοδόμηση της βάσης, που θα υποστήριζε την εκστρατεία της Καλλίπολης. Τα αρχεία των συμμάχων καταγράφουν την πρόσληψη 1.000 εργατών, τον Απρίλιο του 1915, με σύμβαση έξι μηνών από την Τένεδο και τη Λέσβο, μόνο για να εργαστούν στην Λήμνο. Οι εργάτες αυτοί αποτέλεσαν το Ελληνικό Εργατικό Σώμα. Δεν είναι γνωστό πόσοι Λήμνιοι προσελήφθησαν σε αυτό το σώμα. Πάντως, μέχρι τον Ιούλιο του 1915, αυτοί οι Έλληνες εργάτες εργάστηκαν πυρετωδώς, για να φτιάξουν το οδικό δίκτυο και να καθαρίσουν το έδαφος, ώστε να τοποθετηθούν οι σκηνές στις οποίες θα διέμεναν οι στρατιώτες και, γενικότερα, να κατασκευαστεί το στρατόπεδο.

Μέχρι τον Μάιο, μερικοί από αυτούς τους Έλληνες εργάτες είχαν εργαστεί στις υπηρεσίες των πλοίων για τον ανεφοδιασμό των στρατοπέδων, καθώς και στην χερσόνησο της Καλλίπολης. Εργάστηκαν τόσο στο πλευρό των Ελλήνων, όσο και των ANZAK και υπέστησαν τις συνέπειες της αδιάκοπης ρίψης βλημάτων, μαζί με τους στρατιώτες. Μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου 1915, περίπου 1.255 Έλληνες εργάτες είχαν προσληφθεί στον Ελλήσποντο και έφτασαν τους 1.290, όταν αποχώρησαν από την χερσόνησο της Καλλίπολης, στις 29 Δεκεμβρίου 1915.

Τα αρχεία των ANZAK είναι ελλιπή, ωστόσο καταγράφουν έναν απροσδιόριστο αριθμό μελών του Ελληνικού Εργατικού Σώματος, που έφτασαν στην Λήμνο τον Αύγουστο, από την Ίμβρο. Περαιτέρω ομάδες έφθασαν στον όρμο Σουβλά από την Ίμβρο, τον Σεπτέμβριο και στον όρμο ANZAK από το Μούδρο, τον Νοέμβριο. Εδώ, οι εργάτες ήταν εκτεθειμένοι σε περισσότερους βομβαρδισμούς, από ό, τι στον Ελλήσποντο. Μετά την αποχώρηση από την Καλλίπολη, το Ελληνικό Εργατικό Σώμα παρέμεινε στη Λήμνο, μέχρι τον Φεβρουάριο του

Έλληνες νεοσύλλεκτοι εκπαιδεύονται στην Λήμνο, για την γαλλική Λεγεώνα των Ξένων. Άγνωστος φωτογράφος από τον ANZAK. Λήμνος, 1915. Κρατική βιβλιοθήκη Βικτώριας.

1916.

Στην Λήμνο, οι κάτοικοί της και οι Έλληνες πολίτες, προερχόμενοι από άλλες περιοχές, στήριξαν την προσπάθεια των Συμμάχων. Παρά τους νέους περιορισμούς ασφαλείας και τους περιορισμούς στην ελευθερία κινήσεων, καθώς το νησί αποτελούσε πλέον στρατιωτική ζώνη, φαίνεται, από τις γραπτές πηγές και τις φωτογραφίες των ANZAK, ότι για πολλούς από τους ντόπιους Λημνίους, η άφιξη των στρατευμάτων στο νησί ήταν μια ευχάριστη – και μερικές φορές – μια κερδοφόρα εμπειρία.

Τα ελληνικά καταστήματα, όπως τα αρτοποιεία, τα οπωροπωλεία και τα κρεοπωλεία εμπορεύονταν τρόφιμα και προμήθειες με τους Αυστραλούς, που είχαν έρθει στην Λήμνο. Μάλιστα, μερικοί στρατιώτες θεωρούσαν τους ντόπιους κατοίκους ως καλούς διαπραγματευτές, όσον αφορά στις τιμές των προϊόντων. Δύο παραδείγματα που αφηγούνται στα αρχεία τους οι ANZAK, δείχνουν ότι ένας Κύπριος εργολάβος προσφέρθηκε να προμηθεύσει το νησί με βοοειδή, τα οποία θα σφαγιάζονταν από τους κατοίκους του νησιού και ότι ένας ντόπιος νησιώτης, με το επώνυμο Γουλαν-

δρής, μετέφερε καυσόξυλα από το κοντινό Άγιο Όρος, για να προμηθεύσει την Συμμαχική Δύναμη στη Λήμνο.

Προς μεγάλη έκπληξη των στρατευμάτων, εκτός από το έργο του Ελληνικού Εργατικού Σώματος, οι Έλληνες έφθασαν στις ακτές της Καλλίπολης, λίγες μόλις μέρες μετά την απόβαση των ANZAK και τους βοήθησαν μεταφέροντας νερό, στήνοντας υπαίθρια κυλικεία, μεταφέροντας άλλες προμήθειες στις ακτές με τα μικρά τους σκάφη, κατασκευάζοντας προβλήτες, ετοιμάζοντας φαγητό για τους στρατιώτες ως μάγειρες και, τέλος, μεταφέροντας πυρομαχικά στα χαρακώματα (νε-αρά αγόρια ανέλαβαν την δραστηριότητα αυτή). Μάλιστα, μερικοί ασχολήθηκαν με την συλλογή πληροφοριών. Όλες αυτές οι δραστηριότητες συχνά πραγματοποιούνταν εν μέσω πυρών.

Ο αντισυνταγματάρχης Χέρμπερτ κατέγραψε στα απομνημονεύματά του την αφοσίωση αυτών των Ελλήνων βοηθών:

«Την Πέμπτη 22 Απριλίου, κατάφερα να μεταφέρω δύο Έλληνες αχθοφόρους, τον Χρήστο Κερεσσετζή (του οποίου το επώνυμο σημαίνει «ξυλέμπορος») και τον Γιάννη, από το νησί του

Άη Στράτη. Ο Χρήστος έμεινε μαζί μου μέχρι που έμεινα ανάπηρος, στα μέσα Οκτωβρίου. Έδειξε την μεγαλύτερη αφοσίωση και θάρρος, μετά τις πρώτες μέρες...»

Ο Σίμπσον από τους ANZAK και τα γαϊδούρια της Λήμνου

Ένας από τους πιο διάσημους ANZAK, που υπηρέτησαν στην εκστρατεία της Καλλίπολης, ήταν ο Άγγλος στρατιώτης Τζον Σίμπσον Κιρκπάτρικ, που έγινε γνωστός ως Τζον Σίμπσον. Η προσφορά του στην μεταφορά των τραυματιών και των αρρώστων από τα χαρακώματα, με τη βοήθεια του γαϊδουριού του Μέρφι και ο θάνατός του, τον έκαναν έναν από τους πιο γνωστούς ANZAK. Η ιστορία του αφηγείται έναν ακόμη σημαντικό ρόλο που έπαιξε η Λήμνος.

Πιο συγκεκριμένα, η Λήμνος ήταν μια σημαντική πηγή των χιλιάδων γαϊδουριών που χρειαζόνταν για τις χερσαίες μεταφορές στην Καλλίπολη και αυτό γιατί μετέφεραν όλα τα βαριά αντικείμενα, έσερναν τα βαγόνια των ασθενοφόρων πέρα δώθε και τραβούσαν χάλυβα, όπλα, δεξαμενές νερού, φτυάρια και οποιοδήποτε άλλο είδος βαρύτερου εξοπλισμού, από τα πλοία στις ακτές. Οι φωτογραφίες τους τα δείχνουν, σαράντα κάθε φορά, σε μία σειρά, να διασχίζουν τα δύσβατα ρέματα, που έφταναν μέχρι την ακτή των ANZAK. Υπάρχουν πολλές ιστορίες για την αγορά και τις εργασίες που επιτελούσαν τα γαϊδούρια, στο λιμάνι του Μούδρου. Ο αντισυνταγματάρχης Όμπρεϊ Χέρμπερτ αγόρασε έξι, χρησιμοποιώντας το ένα από αυτά σαν μασκότ.

Υπάρχουν πολλές ιστορίες για το πώς έφτασε ο Μέρφι στην χερσόνησο της Καλλίπολης. Μερικοί λένε ότι έφτασε εκεί μαζί με εκείνους που μετέφεραν νερό, αμέσως μετά την απόβαση των ANZAK στις 25 Απριλίου. Ωστόσο, τα γαϊδούρια παρασύρθηκαν μετά από τα ρέματα της χερσονήσου. Κάποιοι άλλοι ισχυρίζονται ότι τα γαϊδούρια και τα μουλάρια «αιχμαλωτίστηκαν» από τα οθωμανικά στρατεύματα.

Ωστόσο, η πιο λεπτομερής και σύγχρονη αναφορά προέρχεται από τον λοχαγό Λόνγκμορ του 16ου τάγματος Πυροβολικού, ο οποίος ανέφερε την ιστορία του συμπολεμιστή του, λοχαγού Χ.Τ. Σάικς:

«Ο Αμπντούλ ήταν ένα από τα δύο γαϊδούρια που αγοράστηκαν από μέλη του 16ου τμήματος

Πυροβολικού στη Λήμνο. Οι αισιόδοξοι αυτοί στρατιώτες πίστευαν ότι θα χρειαζόνταν βοήθεια για να μεταφέρουν τα όπλα τους στην Κωνσταντινούπολη και, έτσι, κατέβαλαν 12 λίρες και 15 σελίνια για τις μακρινές μετακινήσεις τους. Στον όρμο ANZAK τα έριξαν στη θάλασσα και τα είδαν να κολυμπούν στην ξηρά, αφήνοντάς τους πίσω, μέχρι που είδαν τον γαϊδάρο που είχε ο Κιρκπάτρικ, ότι δεν είχε φύγει από το πλευρό του και ότι είχε παραμείνει πιστός σε αυτόν.»

Άλλες αναφορές επιβεβαιώνουν την αγορά δύο γαϊδουριών από τον επικεφαλής αξιωματικό της μονάδας, υπολοχαγό Γκόρμαν, και το γεγονός ότι τα γαϊδούρια αφέθηκαν ελεύθερα στον όρμο ANZAK, για να κολυπήσουν μέχρι την ακτή. Σύμφωνα με μια άλλη αναφορά του στρατιώτη Χ.Θορν, τα γαϊδούρια διαχωρίστηκαν από τη μονάδα τους κατά την αποβίβασή τους στον όρμο ANZAK και τα ώθησαν προς την θάλασσα, για να βρουν μόνα τους τον δρόμο τους προς την ακτή.

Είναι γενικά αποδεκτό ότι μετά το θάνατο του Σίμπσον, ο Μέρφι υιοθετήθηκε από το 6ο ινδικό ορεινό πυροβολικό και παρέμεινε στην χερσόνησο για πολλούς μήνες ακόμη, ωστόσο δεν είναι ξεκάθαρη η ταυτότητά του και η θέση του. Μετά τον θάνατο του Σίμπσον και την δημοσίευση της ιστορίας του, έγιναν προσπάθειες από τις αυστραλιανές αρχές να βρουν και να φέρουν τον Μέρφι στην Αυστραλία, πριν την αποχώρηση των στρατευμάτων από την Καλλίπολη – συμπεριλαμβανομένου και του επίσημου ιστορικού της Αυστραλίας, Τσαρλς Μπιν. Όμως, ο Μέρφι δεν βρέθηκε ποτέ.

Ενώ υπάρχουν μερικές μαρτυρίες ότι ο Μέρφι είχε μείνει στην χερσόνησο της Καλλίπολης μετά την αποχώρηση των ANZAK ή ότι μεταφέρθηκε στην Ινδία, άλλα στοιχεία δείχνουν ότι το γαϊδουράκι επέστρεψε στην Λήμνο. Μετά την αποχώρηση των τελευταίων στρατευμάτων ANZAK από την Καλλίπολη και την επιστροφή τους στην Λήμνο, μαζί με το 26ο ινδικό ορεινό πυροβολικό, λέγεται ότι ο Μέρφι είτε αφέθηκε ελεύθερος, είτε κατάφερε να ελευθερωθεί μόνος του, καθώς τα στρατεύματα αναχώρησαν από την Λήμνο για την Αίγυπτο και την Δυτική Γαλλία, το 1916. Ως χειρουργός του ινδικού πρόχειρου νοσοκομείου, ο Τ.Τζ. Κάρει Έβανς, ανέφερε στον ιστορικό Μπιν ότι:

«... την νύχτα που αποβιβάστηκαν στο λιμάνι

Αυστραλοί στρατιώτες και νοσοκόμες παρατηρούν την άφιξη των στρατευμάτων με βάρκες στη Λήμνο, μετά την αποχώρησή από την χερσόνησο της Καλλιπόλης. Λήμνος, 1915. Φωτογραφία: Α.Γ.Σάββατζ. Κρατική βιβλιοθήκη Νέας Νότιας Ουαλίας.

του Μούδρου, ο Μέρφι εξαφανίστηκε και, παρά το γεγονός ότι ερευνήθηκαν όλα τα κοντινά χωριά από τους Ινδούς οδηγούς, δεν βρέθηκε κανένα ίχνος του.»

Ο Μέρφι δεν ξαναβρέθηκε ποτέ από τους Συμμαχικούς στρατιώτες. Θέλω να πιστεύω ότι ο Μέρφι, ο γάιδαρος του νησιού, επέστρεψε πίσω στην πατρίδα του, την Λήμνο. Ίσως οι απόγονοί του να βρίσκονται στο νησί, μέχρι και σήμερα.

Οι εθελοντές της Κρήτης και της Μικράς Ασίας

Παρά το γεγονός ότι οι Έλληνες πολίτες και τα γαϊδούρια τους υποστήριζαν τους ANZAK, δεν είναι ευρέως γνωστή η ιστορία των δύο μονάδων Ελλήνων εθελοντών, που έχει καταγραφεί ότι βοήθησε στην εκστρατεία της Καλλιπόλης.

Εκατοντάδες Έλληνες προσφέρθηκαν εθελοντικά να πολεμήσουν δίπλα σε αυτές τις δύο μονάδες, κατά τη διάρκεια της εκστρατείας. Η πιο γνωστή ήταν μια δύναμη 500 περίπου Κρητών εθελοντών (συμπεριλαμβανομένων και μερικών

Ελλήνων εθελοντών από τη Μικρά Ασία), των οποίων επικεφαλής ήταν ο βετεράνος υπολοχαγός Παύλος Γύπαρης.

Υπακούοντας στις εντολές των Γάλλων, ο Γύπαρης και οι άνδρες του βοήθησαν τους Συμμάχους, οργανώνοντας επιδρομές στην – υπό οθωμανική κατοχή – Θράκη και πραγματοποιώντας μια τολμηρή αμφίβια επίθεση στις 6 και 7 Αυγούστου, στο χωριό Καρατσαλή, που βρισκόταν στον κόλπο του Σάρου, για να συνδράμουν στην αυστραλιανή επίθεση στο Λον Πάιν, κατά τη διάρκεια της κρίσιμης εκστρατείας του Αυγούστου. Ενώ οι αναφορές για την επιτυχία της μάχης ποικίλλουν, ο Γάλλος διοικητής που έλαβε μέρος στην επιδρομή, αντισυνταγματάρχης Ρομιέ, ανέφερε ότι η μάχη διήρκεσε πάνω από 17 ώρες και ότι ο Γύπαρης αγωνίστηκε σαν πραγματικός ηγέτης:

«Ηρθαμε αντιμέτωποι με περισσότερα από δύο τουρκικά συντάγματα και έθεσαν πάνω από 400 άνδρες εκτός μάχης. Εάν είχαμε περισσότερες δυνάμεις στη διάθεσή μας, θα μπορούσαμε να διακόψουμε κάθε επικοινωνία μεταξύ Καλλιπόλης

Ο υπολοχαγός Παύλος Γύπαρης, επικεφαλής 500 Κρητών εθελοντών, που οργάνωσαν επίθεση εναντίον των οθωμανικών δυνάμεων, στο χωριό Καρατσαλή στον κόλπο του Σάρου, ως τακτική αντιπερισπασμού, για να συνδράμουν στην αυστραλιανή επίθεση στο Λον Πάν, τον Αύγουστο του 1915. Η φωτογραφία αναπαράγεται από τον Χιου Γκίλκριστ, Αυστραλοί και Έλληνες, τόμος 2 – Τα χρόνια του μεσοπολέμου, εφημερίδα Χάλσεντ Νέας Νότιας Ουαλίας, 1997, σελ. 47.

και Κωνσταντινούπολης.»

Ωστόσο, όπως και η υπόλοιπη επίθεση του Αυγούστου, οι προσπάθειες των Κρητικών ήταν μάταιες. Υποχώρησαν, καθώς οι τουρκικές δυνάμεις ήταν στρατιωτικά ανώτερες και έλαβαν προειδοποίηση από την τοπική αστυνομία, για την επιδρομή. Από τους Κρήτες, τα θύματα ήταν 38 νεκροί ή αγνοούμενοι και 38 τραυματίες.

Υπάρχει, επίσης, αναφορά για ένα «τάγμα» Ελλήνων εθελοντών από τη Μικρά Ασία, οι οποίοι στρατωνίστηκαν για πρώτη φορά στη Λήμνο, πριν μεταφερθούν στο γειτονικό νησί Τένεδος, το οποίο είχε και αυτό καταληφθεί από τους συμμάχους κατά τη διάρκεια της εκστρατείας.

Οι «Έλληνες» ANZAK – Η Οδύσσεια του στρατιώτη Πήτερ Ράντος

Οι Έλληνες έπαιξαν πιο ενεργό ρόλο στην υποστήριξη των ANZAK. Δεδομένου του ότι η Ελλάδα βρισκόταν πολύ κοντά στην Καλλιόπολη, σαράντα τέσσερις ANZAK είχαν γεννηθεί στην Ελλάδα και άλλοι σαράντα ήταν ελληνικής καταγωγής – δύο από την ίδια τη Λήμνο. Οκτώ Έλληνες και τέσσερις ακόμη ελληνικής καταγωγής, υπηρέτησαν στην εκστρατεία της Καλλιόπολης. Τρεις από αυτούς τους Ελληνοαυστραλούς στρατιώτες τραυματίστηκαν στην Καλλιόπολη και ένας σκοτώθηκε.

Ο Έλληνας στρατιώτης Γεώργιος Παππάς, γεννημένος στο Κουίνσλαντ της Αυστραλίας, τιμήθηκε με το Μετάλλιο Εξαιρετων Πράξεων για την ανδρεία και την γενναιοψυχία του, στο Γκαμπά Τεπέ στις 4 Μαΐου 1915, αφού κατάφερε επιτυχώς να σώσει έναν τραυματισμένο στρατιώτη, ανάμεσα σε μια «βροχή» από σφαίρες. Έλαβε την αντίστοιχη Διαμνημόνευση, στις 5 Αυγούστου.

Ένας από αυτούς τους τρεις στρατιώτες ήταν ο Πήτερ Ράντος, από το 3ο τάγμα της Αυστραλιανής Αυτοκρατορικής Δύναμης. Ο Πήτερ καταγόταν από την μικρή πόλη Αρτάκη (το σημερινό Ερντέκ), που βρίσκεται στις όχθες της Προποντίδας και είχε την τιμή να είναι ο μοναδικός Ελληνοαυστραλός στρατιώτης που υπηρέτησε και σκοτώθηκε κατά τη διάρκεια της εκστρατείας της Καλλιόπολης.

Όπως πολλοί Έλληνες στη Μικρά Ασία, έτσι και ο Πήτερ και ο αδελφός του Νικ είχαν εγκαταλείψει τη Μικρά Ασία πριν από το ξέσπασμα του πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου, για να αναζητήσουν μια καλύτερη ζωή στο εξωτερικό. Για τον Νικ, οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν ο προορισμός του. Για τον Πήτερ ήταν η Αυστραλία. Γνωρίζουμε ότι άφησαν πίσω τους, στη Μικρά Ασία, τους γονείς τους και τέσσερις αδελφές.

Εργαζόμενος ως μάγειρας στο Σύνδεϋ το 1914, ο Πήτερ είχε μια ισχυρή σχέση με έναν από τους συλλόγους της Ελληνικής κοινότητας του Σύνδεϋ, τον Πανελλήνιο Σύλλογο. Ήταν μόλις 23 χρονών όταν κατετάγη στο στρατολογικό κέντρο Ράντγουικ, μόλις λίγες εβδομάδες μετά το ξέσπασμα του πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, για να καταταγεί, στη συνέχεια, στην Αυστραλιανή Αυτοκρατορική Δύναμη (ΑΑΔ). Στις 18 Αυγούστου 1914, εισήχθη στο λόχο του 3ου τάγματος της ΑΑΔ, μία από τις πρώτες μονάδες πεζικού είχαν

δημιουργηθεί.

Μόλις δυο μήνες αργότερα, επιβιβάστηκε στο βασιλικό πλοίο μεταφοράς «Ευριπίδης», που ξεκίνησε από το λιμάνι Μακουάρι της Αυστραλίας, στις 19 Οκτωβρίου 1914. Μετά από εκπαίδευση στην Αίγυπτο από τον Δεκέμβριο μέχρι τον Απρίλιο, ο Πήτερ και η μονάδα του έφτασαν στην Λήμνο στις 8 Απριλίου, για να προετοιμαστούν για την απόβαση στην Καλλίπολη. Στην Λήμνο, ο Πήτερ εξασκήθηκε στην επιβίβαση στα πλοία και τις τεχνικές απόβασης, στο λιμάνι του Μούδρου. Επίσης, επισκέφθηκε το χωριό, στο Μούδρο.

Ο Πήτερ αναχώρησε από την Λήμνο για την απόβαση στον όρμο ANZAK, λίγο μετά τις 6 το πρωί στις 24 Απριλίου και έφτασε στο σημείο αγκυροβολίας τους, σχεδόν στις 11 το βράδυ. Ξεκίνησαν το ταξίδι τους προς την ακτή στις 12.30 π.μ. στις 25 Απριλίου και ήταν μέρος του δεύτερου και του τρίτου «κύματος», που αποβιβάστηκαν στην ακτή, στον όρμο ANZAK, στις 4 το πρωί, στις 25 Απριλίου.

Έτσι, ο Πήτερ έλαβε μέρος και επιβίωσε από την απόβαση, στον όρμο ANZAK. Μέχρι το τέλος της πρώτης νύχτας, ο Πήτερ ήταν ένας από τους 16.000 άνδρες που είχαν αποβιβαστεί στις ακτές. Ευτυχώς, δεν ήταν ένας από τους 2.000 και πλέον Αυστραλούς, που σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν εκείνη την πρώτη μέρα. Όμως, παρά το ότι επιβίωσε στην απόβαση, σκοτώθηκε στο πεδίο της μάχης, στις 19 Μαΐου 1915, μαζί με πολλούς άλλους στρατιώτες. Ήταν μόλις 24 ετών.

Το ημερολόγιο της μονάδας του, καταγράφει την σφοδρή επίθεση των Τούρκων στην μονάδα του Πήτερ, στις 19 Μαΐου. Στρατιές της συμπαγούς παράταξης του τουρκικού πεζικού επιτέθηκαν σε ολόκληρη την αμυντική γραμμή, στις 2.45 π.μ. Το τάγμα ανέμενε την επίθεση και ήταν όλοι προετοιμασμένοι για το χτύπημα, γι' αυτό και η αντεπίθεσή τους ήταν δυναμική, που προκάλεσε πολλά θύματα στην αντίπαλη πλευρά.

Ωστόσο, και οι Αυστραλοί υπέστησαν πολλές απώλειες, όταν οι Τούρκοι υποχώρησαν. Οι στρατιώτες βγήκαν από τα χαρακώματα για να «χτυπήσουν» τους Τούρκους που αποχωρούσαν, όμως ήρθαν αντιμέτωποι με τα πυρά των Τούρκων στρατιωτών, που βρίσκονταν στα αντίπαλα χαρακώματα. Το τάγμα καταγράφει ότι ένας αξιωματικός σκοτώθηκε, 2 τραυματίστηκαν, 41 στρατιώτες

άλλων βαθμίδων σκοτώθηκαν και 49 τραυματίστηκαν. Ο Πήτερ Ράντος ήταν ένας από αυτούς που σκοτώθηκαν.

Αρχικά, ο Πήτερ ετάφη στα χαλάσματα της χερσονήσου της Καλλίπολης. Την τελετή ανέλαβε ο γνωστός, γενναίος ιερέας της 1ης ταξιαρχίας, Ουίλιαμ Μακ Κένζι, καταγόμενος από το Μπέντιγκο της Βικτώριας. Τώρα, η σορός του βρίσκεται στο οικόπεδο G 21, κοντά στον όρμο ANZAK, στο νεκροταφείο του Αρί-Μπουρνου. Περίπου 150 από τους Αυστραλούς συμπατριώτες του βρίσκονται, επίσης, θαμμένοι εκεί.

Δεδομένης της καταγωγής του από τη Μικρά Ασία, είναι ενδιαφέρον να σκεφτούμε τι είχε περάσει από το μυαλό του νεαρού Πήτερ, όταν κοιτούσε την Λήμνο, καθώς ο ίδιος είχε μόλις διαφύγει από την οθωμανική κατοχή της πατρίδας του. Αναμφίβολα, θα αισθανόταν ότι είχε μια στενή σχέση με τους ανθρώπους και την ζωή τους και ότι συνέπασσε μαζί τους.

Αναρωτιέμαι, αν συναντήθηκε ποτέ με τον Παύλο Γύπαρη και τα δύο τάγματα Ελλήνων εθελοντών, καθώς κάποιος Έλληνας από τη Μικρά Ασία – όπως ο Πήτερ – προσφέρθηκε να βοηθήσει την Συμμαχική Δύναμη, στην εκστρατεία τους στην Καλλίπολη.

Η απόβασή του στην Καλλίπολη ήταν σαν να επέστρεφε στην πατρίδα του, καθώς πατούσε ξανά στα χώματα Μικράς Ασίας και βρισκόταν πολύ κοντά στον τόπο της γέννησής του και στο μέρος όπου κατοικούσε η οικογένειά του. Ο θάνατος και η ταφή του στην ακτή της Καλλίπολης ήταν μια «ατυχής» επιστροφή στην πατρίδα για αυτό το παιδί της Μικράς Ασίας. Αλλά κατά κάποιο τρόπο, δεδομένου ότι οι ρίζες του ήταν από την κοντινή Αρτάκη, ο τάφος του στο Αρί-Μπουρνου είναι, περιέργως, κατάλληλος. Το 1920, ο Αυστραλιανός Στρατός απέστειλε στον Νικ Ράντος τα μετάλλια του αδερφού του, το Αστέρι του 1914-15, το Μετάλλιο Πολέμου της Μ. Βρετανίας και το Διασυμμαχικό Μετάλλιο Νίκης:

«... ως ένα ενθύμιο της γενναιότητας του στρατιώτη Π. Ράντος, η οποία τον χαρακτήριζε μέχρι το τέλος.»

Οι Έλληνες Στρατιώτες του Πορτιανού

Μια από τις ενδιαφέρουσες πτυχές που συνδέουν την Λήμνο με την Καλλίπολη είναι η παρουσία τεσ-

σάρων στρατιωτών του Ελληνικού Στρατού στο Συμμαχικό Νεκροταφείο Πορτιανού.

Πρόκειται για τρεις στρατιώτες του Ελληνικού Στρατού, τον ανθυπολοχαγό Σωτήριο Γυφτάκη ο οποίος σκοτώθηκε στις 7 Ιουνίου 1917, τον λοχία Γεώργιο Κακουριώτη ο οποίος σκοτώθηκε στις 6 Ιουλίου 1917 και τον Πανάγος Γεώργιο – Δημήτριο, αλλά και έναν στρατιώτη της Πολεμικής Αεροπορίας, τον σμηναγό Ιωάννη Καφετζόπουλο, που σκοτώθηκε στις 30 Ιανουαρίου 1918. Γνωρίζουμε, από το φωτογραφικό αρχείο, ότι οι ελληνικές δυνάμεις ήταν παρούσες στο νησί, κατά την διάρκεια της εκστρατείας της Καλλίπολης, αλλά αυτό που δεν γνωρίζουμε ακόμα είναι γιατί αυτοί οι αξιωματικοί του Ελληνικού Στρατού ενταφιάστηκαν στο Συμμαχικό Νεκροταφείο Πορτιανού.

Όλοι αυτοί οι στρατιώτες έχασαν τη ζωή τους μετά τον Ιούνιο του 1917. Εκείνη την περίοδο ακολούθησε η παραίτηση του βασιλιά Κωνσταντίνου, η επιστροφή του πρωθυπουργού Βενιζέλου και, κατά συνέπεια, η Ελλάδα εισήλθε επισήμως στον πόλεμο, στο πλευρό των Συμμάχων. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι σκοτώθηκαν ως Έλληνες στρατιώτες, λαμβάνοντας μέρος στην προσπάθεια των Συμμάχων να συντρίψουν τις Κεντρικές Δυνάμεις, η ταφή τους σε αυτό το νεκροταφείο είναι ασυνήθιστη.

Η Συνθήκη Ανακωχής του Μούδρου - Ο «Αγαμέμνων» επιστρέφει στο Αιγαίο

Μετά την αποχώρηση των στρατευμάτων από την χερσόνησο της Καλλίπολης τον Ιανουάριο του 1916, η Λήμνος παρέμεινε ως βάση για τις Συμμαχικές επιχειρήσεις, που απέτρεψαν τις εχθρικές επιθέσεις, μέχρι το τέλος του πολέμου το 1918. Βρετανικά πολεμικά πλοία και πολεμικά αεροσκάφη υπερασπίστηκαν το νησί και τα συμμαχικά πλοία μετέφεραν στρατιώτες, νοσηλευτές και προμήθειες στην Θεσσαλονίκη. Ένα βρετανικό αεροσκάφος, που βρισκόταν στη βάση της Λήμνου, κατέρριψε 5 εχθρικά αεροσκάφη, το 1917.

Καθώς ο πόλεμος έφτανε στο τέλος του, τα επτά πολεμικά πλοία και το πλήρωμα του μεσογειακού στόλου της Αυστραλίας – συμπεριλαμβανομένου του πρώτου πολεμικού πλοίου «Μπρίσμπειν», που κατασκευάστηκε στην Αυστραλία – επέστρεψαν στο λιμάνι της Λήμνου.

Το μεγάλο βρετανικό πολεμικό πλοίο «Αγα-

Το μνήμα του Ιωάννη Καφετζόπουλου, σμηναγού της Πολεμικής Αεροπορίας, Στρατιωτικό Νεκροταφείο Πορτιανού, Λήμνος. Φωτογραφία: Τζιμ Κλέιβεν, 2013.

μέμνων» είχε συμμετάσχει στην αποτυχημένη προσπάθεια των συμμάχων να επιτεθούν στα Δαρδανέλλια και να καταλάβουν την Κωνσταντινούπολη, το 1915. Επίσης, περιπολούσε στο βόρειο Αιγαίο μέχρι το τέλος του πολέμου, προστατεύοντας τη Λήμνο και τα Συμμαχικά πλοία στο μέτωπο της Θεσσαλονίκης, καταρρίπτοντας ακόμη και ένα γερμανικό ζέπελιν, στη Θεσσαλονίκη το 1917.

Πόσο συμβολικό ήταν που αυτό το πολεμικό πλοίο ονομάστηκε «Αγαμέμνων» και που ο κόλπος του Μούδρου στη Λήμνο επελέγη ως τόπος διαπραγμάτευσης της Συνθήκης Ανακωχής, μεταξύ της οθωμανικής αυτοκρατορίας και των συμμαχικών δυνάμεων.

Σύμφωνα με τον Όμηρο, ο Αγαμέμνων ήταν ο μεγάλος βασιλιάς των Αχαιών, που είχε οδηγήσει το στρατό του στην πολιορκία της Τροίας, που βρίσκεται στην κοντινή ακτή της Μικράς Ασίας. Ακριβώς όπως ακολούθησαν τα Συμμαχικά στρατεύματα, μετά από αυτόν τον αρχαίο στρατό, τη νύχτα της 24ης Απριλίου 1915, έτσι και τώρα ένα πολεμικό πλοίο, που είχε το όνομα αυτού του μυθικού Έλληνα βασιλιά, θα ήταν το σημείο, όπου θα τελείωνε ο πόλεμος, που ξεκίνησε στην Καλλίπολη.

Οι διαπραγματεύσεις για την Συνθήκη Ανακωχής ξεκίνησαν μετά την κατάληψη της Δαμασκού και του Χαλεπίου, στα ανατολικά και την κατάρρευση του εχθρικού μετώπου, γύρω από τη Θεσσαλονίκη και την Μακεδονία. Οι στρατιώ-

τες της οθωμανικής αυτοκρατορίας είδαν με τα μάτια τους τα ελληνικά και τα αυστραλιανά στρατεύματα και τις νοσοκόμες και είχαν γίνει μάρτυρες του γεγονότος ότι υπηρετούσαν ο ένας δίπλα στον άλλο, σε αυτή τη νικηφόρα εκστρατεία. Οι Συμμαχικές Δυνάμεις, δρώντας υπό τις εντολές του στρατηγού Μιλν, αντιμετώπιζαν τώρα μια εξασθενημένη οθωμανική δύναμη, η οποία ετοιμαζόταν να επιστρέψει στην Κωνσταντινούπολη.

Το λιμάνι του Μούδρου ήρθε ξανά αντιμέτωπο με την μαζική εισροή πλοίων και στρατιωτών. Ο Συμμαχικός διοικητής της Μεσογείου, ναύαρχος Κάλθροπ, μετέφερε το αρχηγείο του, από τη Μάλτα στο Μούδρο, στις 8 Οκτωβρίου. Το λιμάνι του Μούδρου ήταν γεμάτο με τα πλοία της Συμμαχικής μοίρας Αιγαίου, συμπεριλαμβανομένων και πλοίων του Πολεμικού Ναυτικού. Ένα από τα σημαντικότερα στιγμιότυπα του Μούδρου – του οποίου το εστιατόριο ανήκε πλέον στον πρώην σερφ του βρετανικού κυβερνήτη στην Αίγυπτο – ήταν ότι είχε «ζωντανέψει» ξανά από τους Συμμαχικούς στρατιώτες και τους ναυτικούς.

Στις 14 Οκτωβρίου, η οθωμανική κυβέρνηση έστειλε πίσω στο Μούδρο, τον παλαιότερο αιχμάλωτο πολέμου, τον βρετανό στρατηγό Τσαρλς Τάουνσεντ, για να βοηθήσει στην πρόταση συνομιλιών ανακωχής με τους Συμμάχους. Στις 9.30 π.μ., στις 27 Οκτωβρίου, άρχισαν οι διαπραγματεύσεις στο πολεμικό πλοίο «Αγαμέμνων» και ολοκληρώθηκαν το βράδυ της 30ης Οκτωβρίου.

Η αντιπροσωπεία των Οθωμανών, δρώντας υπό τις εντολές του «ήρωα» του πολέμου και υπουργού ναυτιλίας, Ραούφ Μπέη, αποδέχτηκε, εν τέλει, τους όρους του σχεδίου ανακωχής. Η Συνθήκη Ανακωχής υποχρέωνε την αποστράτευση όλων των οθωμανικών δυνάμεων, την άμεση παράδοση όλων των οθωμανικών πολεμικών πλοίων στους Συμμάχους και όλων των Συμμαχικών «στρατηγικών σημείων», που είχαν καταλάβει και απειλούσαν την ασφάλεια των Συμμάχων, συμπεριλαμβανομένων των Δαρδανελλίων και του Βοσπόρου. Ενώ οι υπογράφωντες γιόρτασαν την Συνθήκη Ανακωχής με σαμπάνια, ο Μπέης και οι οθωμανικές αρχές θορυβήθηκαν όταν, στη συνέχεια, οι Συμμαχικές Δυνάμεις κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη. Όπως υπαγόρευε η Συνθήκη, ο πόλεμος μόλις είχε τελειώσει:

«οι εκθροπραξίες μεταξύ των Συμμάχων και

της Τουρκίας παύουν από το μεσημέρι, τοπική ώρα, την Πέμπτη 31 Οκτωβρίου, 1918. Υπεγράφη εις διπλούν επί του βρετανικού βασιλικού θωρηκτού «Αγαμέμνων», στο λιμάνι του Μούδρου, στην Λήμνο, την 30η Οκτωβρίου 1918.»

Δύο εβδομάδες μετά την υπογραφή της Συνθήκης, μια βρετανική Μοίρα αποτελούμενη από θωρηκτά, έπλευσε μέσω των Δαρδανελλίων στις 12 Νοεμβρίου, στη Κωνσταντινούπολη. Τις επόμενες ημέρες, οι Συμμαχικές Δυνάμεις – συμπεριλαμβανομένων αυστραλιανών και ελληνικών πλοίων και στρατευμάτων – κατέλαβαν την Οθωμανική πρωτεύουσα. Το αυστραλιανό πολεμικό πλοίο «Σουάν» ήταν μέρος του συμμαχικού στόλου, ο οποίος δρούσε κάτω από τις εντολές του Βρετανού ναύαρχου και διοικητή της Μεσογείου Σάμερσετ Γκαφ-Κάλθροπ. Το πλοίο κατέπλευσε στην Κωνσταντινούπολη, μετά την υπογραφή της Συνθήκης Ανακωχής του Μούδρου. Μάλιστα, μετέφερε δύο Έλληνες αξιωματικούς στην πόλη. Δύο Ελληνικά πολεμικά πλοία ήταν μέρος της Συμμαχικής μοίρας – το περίφημο θωρηκτό «Αβέρωφ» και το θωρηκτό «Κιλκίς». Τουλάχιστον τρία, ακόμη, αυστραλιανά πολεμικά πλοία διέσχισαν τα στενά των Δαρδανελλίων και έφτασαν στην Κωνσταντινούπολη ως μέρος της ανακωχής – τα πλοία «Γιάρρα», «Τόρενς Γόριγκο» και «Παραμάτα». Ο πόλεμος, που είχε ξεκινήσει στην Καλλίπολη σαράντα δύο μήνες νωρίτερα, είχε τελειώσει τώρα.

Στο τέλος του πολέμου, μερικοί από τους τελευταίους Αυστραλούς που είχαν απομείνει, ετάφησαν στην Λήμνο. Το πολεμικό πλοίο «Μπρίσμπεϊν», στο δρόμο του προς το λιμάνι της Σμύρνης, παρέδωσε δύο ναύτες του, για να ταφούν στο Συμμαχικό Νεκροταφείο του Μούδρου, στις 2 Δεκεμβρίου 1918. Ο θερμαστής Τζον Γκόντιερ από το Μπέντινγκο και ο ικανός ναυτικός Τόμας Τσιτς, από το Σάντρινχαμ, είχαν και οι δύο σκοτωθεί από τις νόσους που είχαν «σκοτώσει» τόσους συμπολεμιστές τους, από το ANZAK, το 1915. Κοντά τους τάφους τους βρίσκεται το μνημείο για τους νεκρούς του πολεμικού πλοίου «Αγαμέμνων».

Η εκστρατεία της Καλλίπολης είχε ξεκινήσει από την Λήμνο και τώρα ο πόλεμος είχε τελειώσει εκεί. Η επιλογή της Λήμνου αναγνώρισε την μνήμη των χιλιάδων ANZAK, που σκοτώθηκαν

Η Λήμνος σήμερα – Το μνημείο των ANZAK, στο λιμάνι του Μούδρου. Φωτογραφία: Τζιμ Κλέιβεν, 2013.

και ετάφησαν σε όλο το Βόρειο Αιγαίο – από την Λήμνο και την Καλλίπολη, μέχρι την Θεσσαλονίκη, ακόμη στη θάλασσα, όπου θάφτηκαν εκατοντάδες.

Η ανάμνηση της Λήμνου στην Αυστραλία και την Ελλάδα

Καθώς οι στρατιώτες και οι νοσοκόμες επέστρεψαν στην Αυστραλία, μετά τον πόλεμο, η Λήμνος και η Ελλάδα θα παρέμεναν στις μνήμες τους, θυμίζοντάς τους εκείνους που πήραν μέρος στον πόλεμο και τους αγαπημένους τους, που είχαν ταφεί πίσω, στο νησί.

Σε όλη την Αυστραλία, σπίτια και δρόμοι πήραν τα ονόματα της Λήμνου και του Μούδρου, σαν ανάμνηση για το ρόλο που έπαιξε το νησί στην εκστρατεία των ANZAK. Για μερικούς, και μόνο η μετονομασία των σπιτιών τους με το όνομα του νησιού, στο οποίο βρισκονταν θαμμένοι οι αγαπημένοι τους, ήταν από μόνη της μια ανάμνηση.

Η Λήμνος θα άφηνε πολύτιμες αναμνήσεις για πολλούς ANZAK, που επέζησαν από τον πόλεμο. Ίσως, το πιο σημαντικό από όλα είναι η επίδραση που άσκησε η Λήμνος σε έναν ANZAK, τον στρα-

τιώτη Έρνι Χίλλ, που επέστρεψε στην Αυστραλία, στο σπίτι του στο Σέπαρτον.

Αυτός ο 23χρονος επιπλοποιός από το Μπαλαράτ, υπηρέτησε στο 14ο τάγμα μαζί με τον υποδεκανέα Άλμπερτ Τζάκα, ο οποίος ήταν ο πρώτος Αυστραλός που τιμήθηκε με τον Σταυρό της Βικτωρίας. Συμμετείχε στην απόβαση των ANZAK στις 25 Απριλίου, επέζησε από την εκστρατεία της Καλλίπολης και επέστρεψε στην Λήμνο ξανά και ξανά, για ανάπαυση και ανάκτηση δυνάμεων. Επίσης, επιβίωσε από τις μάχες στις οποίες έλαβε μέρος, στη δυτική Γαλλία, αλλά απέκτησε πολλά τραύματα, μέχρι που τελείωσε ο πόλεμος εκεί.

Όταν επέστρεψε στην Αυστραλία, ο Έρνι έγινε ένθερμος υποστηρικτής του εποικισμού των στρατιωτών, του προγράμματος δηλαδή με το οποίο χορηγούνταν καλλιεργήσιμες εκτάσεις σε κάθε στρατιώτη που επέστρεψε στην πατρίδα του, για να ξεκινήσει την ζωή του ως νέος αγρότης. Όταν τα κατάφερε στην προώθηση του προγράμματος αυτού και κάθε νέος στρατιώτης ίδρυε μια μικρή κωμόπολη, στα ανατολικά του Σέπαρτον το 1927, επέμενε να πάρει το όνομα της Λήμνου.

Για τον Έρνι και πολλούς από τους υπόλοιπους

Μαθητές από τα σχολεία της Λήμνου λαμβάνουν μέρος στην τελετή μνήμης των ANZAK, στο Συμμαχικό Νεκροταφείο Μούδρου, το 2012. Πίσω τους, βρίσκονται εκπρόσωποι των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων. Φωτογραφία: Τζιμ Κλέιβεν, 2012.

ANZAK που εγκαταστάθηκαν εκεί, η Λήμνος είχε παραμείνει μια όμορφη ανάμνηση, κατά τη διάρκεια του πολυετούς πολέμου. Είχαν όλοι περάσει αρκετό χρονικό διάστημα στην Λήμνο, στα στρατόπεδα ανάπαυσης στο Σαρπί ή στα αυστραλιανά πρόχειρα νοσοκομεία στην χερσόνησο της Μικράς Ασίας. Τώρα, επιστρέφοντας στην Αυστραλία, χρειάζονταν την φροντίδα και την ηρεμία που βρήκαν σε αυτό μικρό νησί του βορείου Αιγαίου. Η ανάμνηση της Λήμνου παραμένει μέχρι και σήμερα, καθώς ιδρύθηκε ένα δημοτικό σχολείο στην Αυστραλία, στο Σέπαρτον, με το όνομα της Λήμνου, αφού υπήρχαν πολλοί μετανάστες που ήρθαν από την Ελλάδα στην Αυστραλία, μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ενώ η ανάμνηση του ρόλου που έπαιξε η Λήμνος σιγά-σιγά ξεθώριασε, καθώς η Αυστραλία και τα υπόλοιπα κράτη του κόσμου είχαν να αντιμετωπίσουν τις επικείμενες συγκρούσεις του δεύτερου Παγκοσμίου πολέμου, παρέμεινε ζωντανή στα ονόματα αυτών των σπιτιών, στις πόλεις της μακρινής Αυστραλίας και στις φωτογραφίες, που

άφησαν πίσω τους οι ANZAK. Είναι ένα από τα λίγα θετικά κειμήλια που έχουν μείνει για τις μελλοντικές γενιές, από τη φρίκη του πολέμου.

Ένα ακόμα θετικό στοιχείο που άφησε η εμπλοκή της Λήμνου στην εκστρατεία των ANZAK είναι ότι δημιουργήθηκαν ισχυροί δεσμοί μεταξύ των Αυστραλών και των Λημνίων, δεκαετίες μετά την αποχώρηση των τελευταίων στρατευμάτων από το νησί. Μία τέτοια ιστορία έρχεται από έναν νεαρό στρατιώτη, τον Έντουαρντ Τόζερ από την Μελβούρνη, που είχε περιηγηθεί στα χωριά του κόλπου του δυτικού Μούδρου, κατά την διάρκεια της παραμονής του στη Λήμνο το 1915. Μερικά χρόνια αργότερα, μία απόγονός του, παντρεύτηκε έναν νεαρό Έλληνα από την Λήμνο, που είχε έρθει μετανάστης από την Ελλάδα στην Αυστραλία, τον Σαμ Ταρλάμη, που είχε γεννηθεί σε ένα από τα χωριά της Λήμνου.

Ο ρόλος που έπαιξε η Λήμνος στην εκστρατεία της Καλλίπολης τιμάται κάθε χρόνο, τον Απρίλιο στο νησί, στην ετήσια τελετή της Ημέρας Μνήμης των ANZAK. Η τελετή πραγματοποιείται κοντά στην

Ημέρα ANZAK, για να θυμούνται όλοι την αναχώρηση των ANZAK για τα Δαρδανέλλια, τον Απρίλιο του 1915. Η Λήμνος και η υπόλοιπη Ελλάδα αναγνωρίζουν, όλο και περισσότερο, την σύνδεσή τους στην Αυστραλία μέσω των ANZAK.

Είναι πολύ σημαντικό, για την ανάμνηση της Λήμνου, το γεγονός ότι οι σημερινοί κατοίκοι του νησιού συνεχίζουν να τιμούν την μνήμη όλων αυτών των νεαρών ANZAK, που ήρθαν στο νησί τους, πριν από πολλά χρόνια. Ταυτόχρονα, τιμούν και την υποστήριξη που προσέφεραν οι πρόγονοί τους, σε αυτούς τους νέους στρατιώτες, που είχαν να αντιμετωπίσουν τα δεινά του πολέμου.

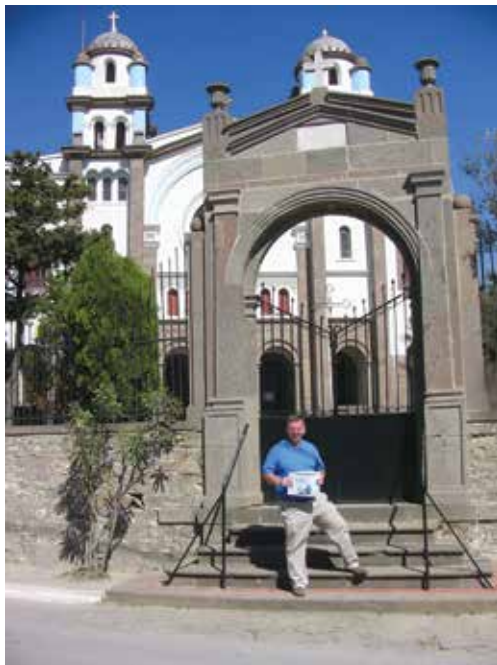
Πόσο παρήγορο είναι για τους Αυστραλούς συγγενείς αυτών των στρατιωτών, να γνωρίζουν ότι στην άκρη του κόσμου, σε αυτό το νησί του βορείου Αιγαίου, η θυσία των στρατιωτών αυτών δεν έχει ξεχαστεί και τιμάται η μνήμη τους.

Επίσης, πόσο παρήγορο είναι για την Λήμνο και τους Έλληνες, να γνωρίζουν ότι στην μακρινή Αυστραλία, στα αρχεία του Μνημείου Πεσόντων Πολέμου της Αυστραλίας, βρίσκεται αυτή η ιστορία της Λήμνου, όπως ιστορίες από τους κατοίκους και τη ζωή τους, τις εκκλησίες και τα σχολεία, τα βουνά, τα λιμάνια και τα ηλιοβασιλέματα.

Επίλογος

Η Λήμνος και η Ελλάδα έπαιξαν σημαντικό ρόλο στις εμπειρίες που απέκτησαν οι ANZAK στο νησί. Ήταν η βάση από την οποία ξεκίνησε η συμμετοχή της Αυστραλίας στην εκστρατεία της Καλλίπολης, η οποία συνεχίστηκε το 1915, μέχρι που τελείωσε ο πόλεμος με τους Οθωμανούς το 1918. Οι Έλληνες – είτε καταγόμενοι από τη Λήμνο είτε από άλλα μέρη – διαδραμάτισαν, επίσης, ενεργό ρόλο στην υποστήριξη των ANZAK και συμμετείχαν ακόμη και στην εκστρατεία της Καλλίπολης. Ο ρόλος της Λήμνου απεικονίζεται στα απομνημονεύματα των στρατιωτών και στις φωτογραφίες τους.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν αυτό τον δεσμό μεταξύ Λήμνου και Αυστραλίας, που δημιουργήθηκε στον πόλεμο του 1915, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι ένα μεγάλο κύμα μεταναστών που έφυγαν από την Ελλάδα για την Αυστραλία το 1920, προερχόταν από την Λήμνο και τα γύρω νησιά του Αιγαίου, μετά τους πρώτους Έλληνες μετανάστες από τα Ιόνια νησιά, κατά την διάρκεια της περιόδου της χρυσοθηρίας της Αυστραλίας,

Ο Τζιμ Κλείβεν, έξω από τον ναό της Ευαγγελίστριας, τον οποίο επισκέφθηκαν οι ANZAK.

του 1840-50. Έτσι, οι δεκάδες χιλιάδες Αυστραλοί στρατιώτες και νοσοκόμες άφησαν πίσω τους μια ελκυστική ιστορία από μια μακρινή χώρα των ευκαιριών, στην άλλη άκρη του κόσμου.

Κατά συνέπεια, μετά την υποστήριξη της Λήμνου στην εκστρατεία των ANZAK, η συμβολή της συνεχίστηκε με την συνεχή μετακίνηση ανθρώπων, μεταξύ Ελλάδας και Αυστραλίας, είτε ως μετανάστες, είτε ως επισκέπτες, που εμπλούτισαν η μία χώρα την άλλη, μέχρι και σήμερα.

Το 2015 ήταν μια ευκαιρία για τις κοινότητες της Αυστραλίας και της Ελλάδας να ενωθούν ξανά, με αφορμή την ιστορία του ANZAK. Πρέπει να διασφαλίσουμε ότι ο σημαντικός ρόλος που διαδραμάτισε η Λήμνος και, γενικότερα, η Ελλάδα στην ιστορία της Αυστραλίας, αναγνωρίζεται και τιμάται η μνήμη όλων όσων πήραν μέρος στην εκστρατεία. Επίσης, η επέτειος των 100 ετών από την εκστρατεία της Καλλίπολης σηματοδοτεί την ανανέωση της συνειδητοποίησης του ρόλου αυτού, για τις μελλοντικές γενιές των Ελλήνων και των Αυστραλών.

As μιν ξεχάσουμε.

Άγχος, Κατάθλιψη, και Ποιότητα Ζωής Αποστράτων του Πολεμικού Ναυτικού (ΠΝ)¹

Του Δημήτριου Γεωργαντά² Υποναυάρχου (Ο) ΠΝ ε.α.

Στο πλαίσιο της Διπλωματικής Εργασίας (ΔΕ) στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ) διενεργήθηκε έρευνα με θέμα «Διερεύνηση του Άγχους, της Καταθλιπτικής Συμπτωματολογίας και της Επίδρασης αυτών στην Ποιότητα Ζωής των αποστράτων του ΠΝ. Σκοπός της εργασίας ήταν η διερεύνηση και καταγραφή πιθανών ψυχολογικών επιπτώσεων (άγχος, κατάθλιψη) και η επίδρασή τους στην ποιότητα ζωής τους. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από το Νοέμβριο 2016 έως τον Απρίλιο 2017 με τη μέθοδο της δειγματοληψίας και συμμετείχαν απόστρατοι

του ΠΝ συμπληρώνοντας ερωτηματολόγιο. Οι στρεσογόνοι εργασιακές συνθήκες, ταυτόχρονα με το ανικανοποίητο της επαγγελματικής πορείας, τη παραγωγική σχολή προέλευσης, την αβεβαιότητα στην επιλογή υποβολής αίτησης αποστρατείας, τα οικογενειακά προβλήματα, τα σοβαρά προβλήματα υγείας, ο υψηλός δείκτης μάζας σώματος, η συστηματική κατανάλωση αλκοόλ, το κάπνισμα και τη δυσάρεσκεια από την αλλαγή τρόπου ζωής, τη μη ένταξη στην καθημερινότητα νέων δραστηριοτήτων – ενδιαφερόντων έχουν στατιστικά σημαντική επίδραση στην εμφάνιση συμπτωμάτων κατάθλιψης και άγχους. Διαπιστώθηκε ότι η ένταξη νέων δραστηριοτήτων, η υποστήριξη από το οικογενειακό περιβάλλον και η καλή σωματική – ψυχική υγεία σχετίζονται με λιγότερο προσωρινό – μόνιμο άγχος, καλύτερη ποιότητα ζωής και

1 Εφαλτήριο των αποτελεσμάτων της εν λόγω έρευνας ήταν η Ανακοίνωση ΑΝΕΑΕΔ Νο 12/2017//Αρ. Πρωτ. 38/2017//5 Ιουνίου 2017 δημιουργίας Προγράμματος «ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ», για στήριξη «ευπαθών ομάδων».

2 Master Διοίκησης Μονάδων Υγείας ΕΑΠ. Στοιχεία Επικοινωνίας: e-mail: geoioaeba@yahoo.gr

χαμηλότερα επίπεδα κατάθλιψης.

Λέξεις-κλειδιά: Αποστρατεία, Απόστρατοι Αξιωματικοί Πολεμικού Ναυτικού, Συνταξιοδότηση, Άγχος, Στρες, Κατάθλιψη, Ποιότητα Ζωής.

Εισαγωγή

Η συνταξιοδότηση αποτελεί αναπόφευκτο σταθμό στην πορεία του εργαζόμενου ανθρώπου και ένα λιμάνι στη ζωή του ανθρώπου, μία ισχυρή μεταβολή με πολλές και ποικίλες επιδράσεις. Πολλοί συνταξιούχοι βιώνουν το τέλος του εργασιακού τους βίου ως «πένθος», με συναισθήματα όμοια με της απώλειας αγαπημένων προσώπων. Αρνούνται να αποδεχτούν τη νέα πραγματικότητα και είναι θυμωμένοι, απογοητευμένοι, προδομένοι, πικραμένοι και θλιμμένοι. Η συνταξιοδότηση αποτελεί ιδιαίτερα στρεσογόνο γεγονός, κυρίως για τους άνδρες, λόγω κοινωνικών συνιστωσών και ειδικότερα για όσους η εργασία ήταν «το παν» ή οι συνθήκες και η ποιότητα της ζωής τους δεν μπορούν να αντισταθμίσουν την απώλεια της απασχόλησης. Συχνή είναι η απώλεια μιας κανονικής κοινωνικής ζωής, καθώς πολλοί άνθρωποι και ιδιαίτερα τα στελέχη του ΠΝ, λόγω συνθηκών εργασίας και συχνών μεταθέσεων, κοινωνικοποιούνται μέσα από την υπηρεσία τους. Όταν κάποιος συνταξιοδοτηθεί αντιμετωπίζει δυσκολίες εύρεσης νέων κοινωνικών επαφών και σχέσεων και κυρίως διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου του. Συχνά η συνταξιοδότηση προηγείται της εκδήλωσης συμπτωμάτων κατάθλιψης όπως της μείωσης των κοινωνικών επαφών και δραστηριοτήτων, ελάττωσης λήψης πρωτοβουλιών, άγχους και ανησυχίας. Αυτό συμβαίνει περισσότερο στα άτομα τα οποία είναι επιρρεπή λόγω κληρονομικότητας, προηγούμενου ιστορικού και μειωμένης αυτοεκτίμησης-αρνητικής αξιολόγησης της μέχρι τώρα πορείας της ζωής τους. Μελέτες έχουν καταδείξει ότι η συχνότητα εμφάνισης της κατάθλιψης αυξάνει με την ηλικία. Η ψυχολογική προετοιμασία για τη συνταξιοδότηση, η εύρεση στόχων – σκοπών και νέων ασχολιών για την κάλυψη των ωρών απασχόλησης της εργασίας, επιδρούν θετικά και ελαττώνουν το ποσοστό εμφάνισης άγχους και κατάθλιψης. Το υποστηρικτικό οικογενειακό δε περιβάλλον συμβάλει σημαντικά στην ομαλή μετάβαση στην περίοδο της συνταξιοδότησης. Για τα στελέχη

του ΠΝ η διαδικασία αποδοχής της αποστρατείας, ειδικότερα όταν δεν είναι μετά από επιλογή τους (υποβολή αίτησης αποστρατείας - παραίτησης), είναι δυνατόν να αποβεί ιδιαίτερα επίπονη. Μετά από περίπου τριάντα πέντε (35) χρόνια υπηρεσίας σε περιβάλλον με αυστηρούς κανόνες, ιεραρχική δομή και δυνατότητες εξουσίας, η αποστρατεία είναι δυνατόν να βιώνεται και ως «θάνατος», ιδιαίτερα από τα στελέχη «καριέρας» που επενδύουν πολύ χρόνο, κόπο και προσδοκίες για εξέλιξή τους στα ανώτατα κλιμάκια της ιεραρχίας. Η αλλαγή της ταυτότητας και μόνο - δεν είναι πλέον ο Οπλονόμος, ο Υπαρχος, Κυβερνήτης, ο Διοικητής, ο Ναύαρχος, κλπ - πιθανόν να προκαλέσει «τραυματάντα» και δυσκολίες προσαρμογής στην καθημερινότητα, ανία και αδράνεια. Επιπρόσθετα, η συνταξιοδότηση υπό τις παρούσες συνθήκες οικονομικής κρίσης της χώρας, συνδέεται έντονα με τη μείωση εσόδων και τον κίνδυνο αντιμετώπισης από τους απόστρατους οικονομικών δυσκολιών, με συνέπεια την επιβάρυνση της ψυχικής και κοινωνικό-ψυχολογικής υγείας τους.

Γενικά

Στο πλαίσιο της Διπλωματικής Εργασίας (ΔΕ) στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ) διενεργήθηκε την περίοδο 2016-2017 έρευνα με θέμα «Διερεύνηση του Άγχους, της Καταθλιπτικής Συμπτωματολογίας και της Επίδρασης αυτών στην Ποιότητα Ζωής των εν Αποστρατεία Στελεχών του Πολεμικού Ναυτικού». Σκοπός της έρευνας αποτελούσε η διερεύνηση και καταγραφή των πιθανών ψυχολογικών επιπτώσεων (άγχος, κατάθλιψη) των στελεχών του ΠΝ κατά την αποστρατεία τους και την επίδραση αυτών στην ποιότητα ζωής τους. Το δείγμα αποτελείτο από διακόσιους τριάντα ένα (231) απόστρατους με μέση ηλικία τα 59,9 έτη (SD=8,1 έτη). Δημογραφικά και λοιπά στοιχεία των συμμετεχόντων που αφορούν στην αποστρατεία τους δίνονται στον πίνακα 1. Το 93,1% ήταν άντρες. Επίσης, το μέσο BMI ήταν 28,3 μονάδες (SD=4,2 μονάδες), ενώ το 43,3% ήταν υπέρβαροι. Το 80,1% ήταν έγγαμοι. Ο μέσος χρόνος υπηρεσίας ήταν 31,5 έτη (SD=4,6 έτη), η μέση ηλικία αποστράτευσης ήταν τα 50,6 έτη (SD=4,7 έτη) και η μέση διάρκεια που βρίσκονταν σε αποστρατεία ήταν 9,8 έτη (SD=8,7

έτη). Σχεδόν στους μισούς (51,1%) η αποστρατεία προέκυψε μετά από δική τους αίτηση, το 82% εξακολουθούν να είναι σταθεροί με την επιλογή της αποστρατείας τους, ενώ το 37% θα επέστρεφε στην υπηρεσία του αν μπορούσε. Το 23,4% κάπνιζε και το 9,5% έκανε συστηματική κατανάλωση αλκοόλ. Τέλος, το 14,3% των συμμετεχόντων αντιμετώπιζε κάποιο σοβαρό πρόβλημα υγείας (βλ. Πίνακα 1).

Στατιστική ανάλυση

Οι μέσες τιμές (mean) και οι τυπικές αποκλίσεις (Standard Deviation = SD) χρησιμοποιήθηκαν για την περιγραφή των ποσοτικών μεταβλητών. Οι απόλυτες (N) και οι σχετικές (%) συχνότητες χρησιμοποιήθηκαν για την περιγραφή των ποιοτικών μεταβλητών. Για τον έλεγχο της σχέσης δύο ποσοτικών μεταβλητών χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής συσχέτισης του Pearson (r). Η συσχέτιση θεωρείται χαμηλή όταν ο συντελεστής συσχέτισης (r) κυμαίνεται από 0,1 έως 0,3, μέτρια όταν κυμαίνεται από 0,31 έως 0,5 και υψηλή όταν είναι μεγαλύτερος από 0,5. Η ανάλυση γραμμικής παλινδρόμησης (linear regression analysis) με τη διαδικασία διαδοχικής ένταξης / αφαίρεσης (stepwise) χρησιμοποιήθηκε για την εύρεση ανεξάρτητων παραγόντων που σχετίζονται με τις διαστάσεις ποιότητας ζωής, από την οποία προέκυψαν συντελεστές εξάρτησης (β) και τα τυπικά σφάλματά τους (standard errors = SE). Τα επίπεδα σημαντικότητας είναι αμφίπλευρα και η στατιστική σημαντικότητα τέθηκε στο 0,05. Για την ανάλυση χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πρόγραμμα SPSS 19.0.

Αποτελέσματα

Στον Πίνακα 2, περιγράφονται οι βαθμολογίες των συμμετεχόντων στις κλίμακες ποιότητας ζωής, άγχους, κατάθλιψης και μηχανισμών αντιμετώπισης καταστάσεων. Υπήρξαν σημαντικές αρνητικές συσχετίσεις των κλιμάκων άγχους και κατάθλιψης με τις συνοπτικές κλίμακες φυσικής και ψυχικής υγείας (Πίνακας 3). Συνεπώς, όσο λιγότερα συμπτώματα άγχους (μόνιμου και προσωρινού) και κατάθλιψης είχαν οι συμμετέχοντες τόσο καλύτερη ήταν η φυσική και η ψυχική τους υγεία. Επίσης, υπήρξε σημαντική θετική συσχέτιση της διάστασης «Reframing - Επανασχεδιασμός» και αρνητική της

«Mobilizing to acquire and accept help – Κινητοποίηση για Απόκτηση ή Αποδοχή Συνδρομής» με τη συνοπτική κλίμακα φυσικής υγείας. Οπότε όσο περισσότερο χρησιμοποιούσαν τη μέθοδο «Reframing» και λιγότερο τη μέθοδο «Mobilizing to acquire and accept help» τόσο καλύτερη φυσική υγεία είχαν. Αντίθετα, υπήρξαν θετικές συσχετίσεις των διαστάσεων «Reframing» και «Seeking Spiritual Support – Αναζήτηση Πνευματικής Υποστήριξης» και της συνολικής βαθμολογίας της κλίμακας Family Crisis Personal Evaluation Scales – Κλίμακα Μέτρησης Οικογενειακών Κρίσεων (F-COPEs) με τη συνοπτική κλίμακα ψυχικής υγείας. Συνεπώς, όσο καλύτερα αντιμετώπιζαν την κατάσταση τους, τόσο καλύτερη ήταν η ψυχική τους κατάσταση.

Τα αποτελέσματα της πολυπαραγοντικής γραμμικής παλινδρόμησης με εξαρτημένες μεταβλητές τις διαστάσεις ποιότητας ζωής δίνονται στον πίνακα 4. Συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι οι υπέρβαροι και οι παχύσαρκοι είχαν χειρότερη φυσική υγεία, σε σύγκριση με τους έχοντες φυσιολογικό BMI. Οι προερχόμενοι από ΣΝΔ, ΣΣΑΣ, απ' ευθείας μετάταξη ή με άλλο τρόπο είχαν καλύτερη φυσική υγεία σε σύγκριση με τους προερχόμενους από ΣΜΥΝ. Επίσης, όσοι αντιμετώπιζαν κάποιο σοβαρό πρόβλημα υγείας είχαν χειρότερη φυσική υγεία. Ακόμα, όσο αυξάνονταν η ηλικία και όσο περισσότερα συμπτώματα κατάθλιψης είχαν οι συμμετέχοντες τόσο χειρότερου η φυσική τους κατάσταση. Σχετικά με τη ψυχική υγεία, βρέθηκε ότι οι αποστρατευμένοι για λόγους υγείας είχαν σημαντικά χειρότερη ψυχική υγεία, ενώ οι αυτοί που ήταν ικανοποιημένοι από την αλλαγή του τρόπου ζωής τους ως απόστρατοι και εκείνοι των οποίων τα ετήσια έσοδα αυξήθηκαν μετά την αποστρατεία είχαν σημαντικά καλύτερη ψυχική υγεία. Ακόμα, όσο περισσότερα συμπτώματα προσωρινού άγχους και συμπτώματα κατάθλιψης είχαν οι συμμετέχοντες, τόσο χειρότερου η ψυχική τους κατάσταση. Αντίθετα, όσο περισσότερο χρησιμοποιούσαν την μέθοδο «Reframing» για την αντιμετώπιση της αποστρατείας τόσο καλύτερη ήταν η ψυχική τους κατάσταση.

Προτάσεις

Τα κύρια σημεία – αποτελέσματα της εν λόγω με-

λέτης είναι τα ακόλουθα: «Τους απόμαχους της εργασίας στρατιωτικούς βαρύνουν δυσχέρειες, προβλήματα και ανεξομολόγητα παράπονα. Οι ε.α. αξιωματικοί, κοινωνική ομάδα με γνώσεις, εμπειρίες και δεξιότητες, καταξιωμένοι στη συνείδηση του λαού, αξιοποιούνται στην κυβερνητική μηχανή δυσανάλογα προς τις ικανότητες και την προηγούμενη προσφορά τους. ... Η έρευνα κατέληξε στα κάτωθι σημαντικά πορίσματα, τα οποία θα πρέπει να ληφθούν υπόψη από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς εφαρμογής πολιτικής (Πολιτεία, ΓΕΝ, ΕΑΑΝ και άλλες ενώσεις – σύνδεσμοι):

- α) Το 63,5% δεν είχε καθόλου κατάθλιψη, το 21,7% είχε ελαφριά, το 8,3% είχε μέτρια και το 6,5% είχε σοβαρή,
- β) Η πρόωρη ή ξαφνική αποστρατεία σχετίζεται με το άγχος και την κατάθλιψη,
- γ) Όσοι αντιμετώπιζαν καλύτερα την κατάσταση τους, τόσο λιγότερα συμπτώματα μόνιμου και προσωρινού άγχους είχαν,

- δ) Καταδεικνύεται ότι προερχόμενοι από ΣΜΥΝ είχαν περισσότερα συμπτώματα προσωρινού και μόνιμου άγχους, σε σύγκριση με τους προερχόμενους από ΣΝΔ,
- ε) Όπως τεκμηριώνεται το 37% των αποστράτων θα επέστρεφε στην υπηρεσία του αν μπορούσε,
- στ) Καταμαρτυρείται ότι όσο μεγαλύτεροι σε ηλικία ήταν οι συμμετέχοντες και όσο περισσότερα χρόνια βρίσκονται σε αποστρατεία τόσο περισσότερα συμπτώματα κατάθλιψης είχαν,
- ζ) Παρατηρήθηκε ότι οι συμμετέχοντες με φυσιολογικό BMI είχαν καλύτερη φυσική υγεία σε σύγκριση με τους υπέρβαρους και τους παχύσαρκους,
- η) Καταγράφηκε ότι οι προερχόμενοι από ΣΜΥΝ είχαν σημαντικά χειρότερη φυσική υγεία, σε σύγκριση με αυτούς που επέλεξαν οι ίδιοι να αποστρατευτούν,
- θ) Όσο μεγαλύτεροι σε ηλικία ήταν οι συμμετέ-

χοντες, όσο υψηλότερο BMI είχαν και όσο περισσότερα χρόνια βρίσκονταν σε αποστρατεία τόσο χειρότερη ήταν η φυσική τους υγεία,

ι) Αποδεικνύεται ότι αυτοί που αντιμετώπιζαν καλύτερα την κατάστασή τους, είχαν και καλύτερη ψυχική υγεία,

ια) Όσοι αποστρατεύτηκαν για λόγους υγείας είχαν χειρότερη ψυχική υγεία, σε σύγκριση με αυτούς που αποστρατεύτηκαν για άλλους λόγους.

Με βάση τα ανωτέρω, διατυπώνονται ορισμένες προτάσεις πολιτικής για την περαιτέρω διερεύνηση συγκεκριμένων ζητημάτων και προτείνεται η ανάληψη των παρακάτω δράσεων:

1. Διαβίβαση της παρούσας μελέτης από το ΓΕΝ και την ΕΑΑΝ, οπουδήποτε κρίνεται σκόπιμο για ανάλογη αξιοποίηση και αποστολή σχετικών απόψεων, κριτικών σχολίων και συμπληρωματικών παρατηρήσεων.

2. Ανάληψη από το ΠΝ περαιτέρω δράσεων, με δεδομένο ότι από την έρευνα προέκυψε ότι πάνω από το 55% των αποστράτων είναι δυσαρεστημένοι από το ανάλογο ενδιαφέρον του ΠΝ.

3. Ανάληψη περαιτέρω δράσεων και ενεργειών από ΕΑΑΝ για τους ηλικιωμένους, με προ-

βλήματα υγείας, χωρίς οικογενειακή στήριξη, για αυτούς που αποστρατεύτηκαν αρκετά χρόνια πριν, για τους προερχόμενους από ΣΜΥΝ και για αυτούς που δεν προετοιμάστηκαν για την αποστρατεία.

4. Λήψη μέτρων για την αξιοποίηση της εθελοντικής εργασίας στο ΠΝ, με δεδομένο ότι πάνω από το 60% των αποστράτων αποδέχεται την προσφορά εθελοντικής εργασίας. Ειδικότερα, αξιοποίηση ως εκπαιδευτών των νέων σε ηλικία αποστράτων στις σχολές του ΠΝ έως το 50% των θέσεων των εν ενεργεία, ώστε να μειωθεί το κόστος εκπαίδευσης και να εξοικονομηθεί προσωπικό εν ενεργεία.

5. Λήψη μέριμνας για διατήρηση της παράδοσης στο ΠΝ με σύσφιξη σχέσεων μεταξύ αποστράτων και εν ενεργεία, όπως ενδεικτικά προσκλήσεις σε εκδηλώσεις του ΠΝ των αποστράτων.

6. Συμπλήρωση ειδικού δελτίου από το ΠΝ για τα στελέχη του που συμπληρώνουν τα τριάντα (30) έτη υπηρεσίας, ώστε να διερευνηθούν, εντοπιστούν και προβλεφθούν οι παράγοντες που οδηγούν στην διαμόρφωση «ευάλωτων ομάδων» στο καθεστώς αποστρατείας.

7. Διεξαγωγή από το ΥΠΕΘΑ, με βάση την πα-

ρούσα εργασία, ευρύτερης υπηρεσιακής έρευνας, στην οποία να περιληφθεί το μεγαλύτερο μέρος των εν αποστρατεία στελεχών όλων των ΕΔ και ιδίως οι «ευάλωτες ομάδες».

8. Νομοθετική πρωτοβουλία, ώστε να μην αποστρατεύονται υποχρεωτικά με την προαγωγή νεωτέρων τους, στελέχη τα οποία δύνανται να προσφέρουν ακόμη πολλά.

9. Νομοθετική ρύθμιση, στην περίπτωση προαγωγής νεωτέρων αξιωματικών, αξιοποίησης των στελεχών σε λοιπές υπηρεσίες του ΠΝ με αξιοκρατικές μεθόδους (προκλήξεις θέσεων).

10. Αξιοποίηση της ΕΑΑΝ και των μελών της με την ανάθεση σ' αυτούς ερευνών, μελετών, κλπ. Έκδοση «οράματος» - εκτός της υπάρχουσας «αποστολής», από τις ενώσεις των αποστράτων.

11. Περαιτέρω προσέλκυση του ενδιαφέροντος των μελετητών για τα ψυχολογικά προβλήματα της αποστρατείας.

12. Επέκταση και παροχή περισσότερων διευκολύνσεων και παροχών (στρατιωτικά πρατήρια, θέρετρα, διαμονή σε φάρους, κλπ.) στις «ευάλωτες ομάδες» αποστράτων.

13. Ύπαρξη ειδικής πρόνοιας για την παροχή συμβουλών και ενημέρωσης στους αξιωματικούς, Υπαξιωματικούς σχετικά με τις λεπτομέρειες μιας μελλοντικής αποστρατεύσεως και των δυνατοτήτων για δεύτερη καριέρα εκτός ΠΝ.

14. Στη συνέχεια των προηγούμενων μέτρων, ο αποτραβηγμένος πλέον από την ενέργεια στρατιωτικός μπορεί κάλλιστα να κινηθεί σε άλλα πελάγη και να αναπτύξει κοινωνική δράση και να διαδραματίσει νέο δυναμικό και δημιουργικό ρόλο στην κοινωνία.

Σύνοψη

• Εισαγωγή

Η συνταξιοδότηση αποτελεί κομβικό σημείο στη ζωή του ανθρώπου, ένα σημαντικό στάδιο, με πρακτικές και συμβολικές διαστάσεις. Η διακοπή της εργασίας λόγω συνταξιοδότησης, συνεπάγεται την ριζική μεταβολή της καθημερινότητας, του τρόπου ζωής, με πιθανότητες επιπτώσεις στην ψυχική και σωματική υγεία, με ενδεχόμενα

συμπτώματα άγχους και κατάθλιψης, καθώς και επιδράσεις στο επίπεδο ποιότητας ζωής.

• Σκοπός

Η διερεύνηση και καταγραφή πιθανών ψυχολογικών επιπτώσεων (άγχος, κατάθλιψη) στα εν αποστρατεία στελέχη του ΠΝ και η επίδρασή τους στην ποιότητα ζωής τους.

• Υλικό - Μέθοδος

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από το Νοέμβριο 2016 έως τον Απρίλιο 2017 με τη μέθοδο της δειγματοληψίας και συμμετοχή διακοσίων τριάντα ενός (231) εν αποστρατεία στελεχών του ΠΝ συμπληρώνοντας ερωτηματολόγιο.

• Αποτελέσματα

Άνδρες 93,1%, γυναίκες 6,9%, με μέση ηλικία συνταξιοδότησης τα 59,9 έτη. Το 63,5% δεν είχε καθόλου συμπτώματα κατάθλιψης, το 30% είχε ελαφρά έως μέτρια και μόνο το 6,5% είχε σοβαρά συμπτώματα κατάθλιψης. Η αποστρατεία συνοδεύτηκε από σημαντική μείωση των εσόδων για το 81,4%, ενώ για το 75,9% επηρεάστηκε το επίπεδο της ποιότητας ζωής. Το 55,4% ήταν δυσαρεστημένοι από το ενδιαφέρον του ΠΝ για τους αποστράτους, το 61% θα προσέφερε εθελοντική εργασία στο ΠΝ ή σε φορείς του και το 78,4 % δεν είχε δεύτερη απασχόληση. Οι δυσμενείς-στρεσογόνες εργασιακές συνθήκες ως αιτία αποστρατείας σχετίζονται με σημαντικά περισσότερα συμπτώματα κατάθλιψης, ενώ η ικανοποίηση από την επαγγελματική πορεία, από την αλλαγή του τρόπου ζωής, καθώς και η καλύτερη φυσική κατάσταση σχετίζονται με χαμηλότερη βαθμολογία στην κλίμακα άγχους και κατάθλιψης. Η ένταξη νέων δραστηριοτήτων, η υποστήριξη από το οικογενειακό περιβάλλον και η καλή σωματική - ψυχική υγεία σχετίζονται με λιγότερο τόσο προσωρινό όσο και μόνιμο άγχος. Η συστηματική λήψη αλκοόλ, η παχυσαρκία και τα προβλήματα υγείας συνδέονται με περισσότερο άγχος και καταθλιπτικά συμπτώματα.

• Συμπεράσματα

Οι στρεσογόνες εργασιακές συνθήκες με τη μη ικανοποίηση από την επαγγελματική πορεία, τη παραγωγική σχολή προέλευσης (ΣΝΔ ή ΣΜΥΝ), τη μη σταθερότητα στην απόφαση για αποστρατεία, τα οικογενειακά προβλήματα, τα σοβαρά προβλήματα υγείας, τον υψηλό δείκτη μάζας σώματος, τη συ-

σηματική κατανάλωση αλκοόλ, το κάπνισμα και τη δυσσάρεσκεια από την αλλαγή τρόπου ζωής, τη μη ένταξη στην καθημερινότητα νέων δραστηριοτήτων – ενδιαφερόντων είχαν στατιστικά σημαντική επίδραση στην εμφάνιση συμπτωμάτων κατάθλιψης και άγχους. Η καλύτερη σωματική και ψυχική υγεία και το υποστηρικτικό οικογενειακό περιβάλλον σχετίζονταν με καλύτερη ποιότητα ζωής και χαμηλότερα επίπεδα κατάθλιψης.

Πηγές - Βιβλιογραφία

Βασματζίδης, Π, (1999), *Η ψυχοπαθολογία της στρατιωτικής ζωής. Μια διαχρονική και ολιστική προσέγγιση*, Αθήνα, Εκδόσεις Τυπογραφείου Ε.Σ.

Γεωργαντάς, Δ, (2017), *Διερεύνηση του Άγχους, της Καταθλιπτικής Συμπτωματολογίας και της Επίδρασης αυτών στην Ποιότητα Ζωής των εν Αποστρατεία Στελεχών του ΠΝ, ΔΜΕ ΕΑΠ.*

Γκούβα, Μ, Δραγκιώτη, Ε, Κωνσταντή, Ζ, Κοτρώντσιου, Ε, Κουλούρας, Β, (2016), *Μετάφραση και στάθμιση της Ελληνικής Εκδοχής του Family Crisis Oriented Personal Evaluation Scales (F-COPES)*, Διεπιστημονική Φροντίδα Υγείας (2016), Τόμος 8, Τεύχος 2, σελ. 64-72.

Διαμαντόπουλος, Α, (2013), *Η κοινωνιολογία του Αξιωματικού*, Στρατιωτική Επιθεώρηση, ΜΑΪ-ΑΥΓ 2013, σελ. 40 - 55.

Έλλην Υπαξιωματικός, (1870), *Η στρατιωτική ζωή εν Ελλάδι*, Χειρόγραφο Έλληνας Υπαξιωματικού

εκδοθέν 1870 εν Βράιλα Ρουμανίας, Επανεκδοθέν υπό Δημόπουλου Χ, 2000, εκδόσεις Περίπλους, Αθήνα

Κακαράς, Α, (2006), *Οι Έλληνες στρατιωτικοί (Αξιωματικοί και Υπαξιωματικοί) στη μεταπολεμική Ελλάδα*, 3ος Τόμος, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Κυπραίου, Α, (2015), *Διερεύνηση Άγχους και Καταθλιπτικής Συμπτωματολογίας των εν Αποστρατεία Στελεχών των ΕΔ*, Διπλ. Εργασία, ΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, Λάρισα.

Λυμπερής, Χ, (2011), *Ο Δρόμος των Στρατιωτικών: Ασκητικό πνεύμα, φιλοπατρία, δικαιοσύνη, γνώση για να χαράξει το αύριο*, εκδόσεις Εν πλω, Αθήνα.

Παπανικολάου, Ι, (2010), *Προετοιμάζοντας τους αξιωματικούς για έναν κόσμο που αλλάζει*, εκδόσεις Τουρίκη, Αθήνα.

Σμοκοβίτης, Δ, (2011), *Στρατιωτική Κοινωνιολογία στην Ελλάδα. Ειδικά θέματα. Τριάντα Χρόνια Προβληματισμού, Έρευνας και Διδασκαλίας*, Αθήνα: Βεργίνα.

Σταλάκας, Α, Τριλίβα, Σ, Ρούσση, Π, (2012), *Τα ψυχομετρικά εργαλεία στην Ελλάδα*, εκδόσεις Πεδίο, Αθήνα.

Τσάτσος, Κ, (1993), *Η Αποστολή του Αξιωματικού*, περιοδικό ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΑΛΞΕΙΣ, Αθήνα.

Πίνακας 1
Χαρακτηριστικά του δείγματος

	N (%)
Φύλο: Άνδρες	215 (93,1)
Γυναίκες	16 (6,9)
Ηλικία, μέση τιμή (SD)	59,9 (8,1)
BMI, μέση τιμή (SD)	28,3 (4,2)
BMI: Φυσιολογικοί	59 (25,5)
Υπέρβαροι	100 (43,3)
Παχύσαρκοι	72 (31,2)
Οικογενειακή Κατάσταση: Έγγαμοι	185 (80,1)
Άγαμοι	12 (5,2)
Διαζευγμένοι	24 (10,4)
Χήροι	10 (4,3)
Χώρος – θεσμός προέλευσης ε.α στρατιωτικού: ΣΝΔ	111 (48,1)
ΣΜΥΝ	51 (22,1)
ΣΣΑΣ	37 (16)
Απ' ευθείας κατάταξη	14 (6,1)
Άλλο τρόπο	18 (7,8)
Πόσα χρόνια υπηρετήσατε, μέση τιμή (SD)	31,5 (4,6)
Ηλικία αποστράτευσης, μέση τιμή (SD)	50,6 (4,7)
Πόσα χρόνια βρίσκεστε σε αποστρατεία, μέση τιμή (SD)	9,8 (8,7)
Η αποστρατεία σας πρόέκυψε μετά από δική σας αίτηση;	118 (51,1)
Είστε ακόμη σταθερός στην επιλογή της αποστρατείας σας;	100 (82,0)
Εάν σας δινόταν η δυνατότητα επιστροφής στην υπηρεσία θα το πραγματοποιούσατε;	85 (37,0)
Οδηγηθήκατε στην αποστρατεία για λόγους υγείας;	14 (6,1)
Είστε ικανοποιημένος/η από την επαγγελματική σας πορεία;	186 (81,2)
Είστε ικανοποιημένος/η από την αλλαγή του τρόπου ζωής σας, ως απόστρατος;	180 (77,9)
Είχατε προετοιμαστεί για την αποστρατεία;	124 (53,7)
Εχετε εντάξει στην καθημερινότητα σας νέες δραστηριότητες-ενδιαφέροντα;	200 (86,6)
Καπνίζετε;	54 (23,4)
Κάνετε συστηματική κατανάλωση αλκοόλ;	22 (9,5)
Αντιμετωπίζετε κάποιο σοβαρό πρόβλημα υγείας;	33 (14,3)
Τα ετήσια έσοδα μου μετά την αποστρατεία: αυξήθηκαν	28 (12,1)
μειώθηκαν	188 (81,4)
παρέμειναν σταθερά	15 (6,5)
Η αλλαγή των εσόδων μετά την αποστρατεία επηρέασε το επίπεδο της ποιότητας ζωής: Συμφωνώ	175 (75,8)
Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	42 (18,2)
Διαφωνώ	14 (6,1)
Εχετε δεύτερη απασχόληση;	50 (21,6)
Θα προσφέρατε εθελοντική εργασία στο ΠΝ ή σε φορείς του;	141 (61)

Πίνακας 2
Περιγραφή των κλιμάκων της μελέτης

	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέση τιμή	SD
Συνοπτική κλίμακα φυσικής υγείας	15,6	66,1	50,4	9,8
Συνοπτική κλίμακα ψυχικής υγείας	19	63,2	48,2	9,7
Κλίμακα προσωρινού άγχους	23	71	41	11
Κλίμακα μόνιμου άγχους	20	74	38	11,2
Κλίμακα κατάθλιψης	0	40	9	7,6
Acquiring social support (Απόκτηση Κοινωνικής Υποστήριξης)	9	41	26,2	6,3
Reframing (Επανασχεδιασμός)	13	30	24,8	4,1
Seeking Spiritual Support (Αναζήτηση Πνευματικής Υποστήριξης)	5	25	16,3	4,2
Mobilizing to acquire and accept help (Κινητοποίηση Απόκτησης / Αποδοχής Συνδρομής)	4	19	13,1	3,2
Passive appraisal (Παθητική Αξιολόγηση)	5	20	12,7	3
Total F-Copes score	55	131	99,5	13

Πίνακας 3
Συχετίσεις διαστάσεων ποιότητας ζωής με υπόλοιπες κλίμακες μελέτης.

	Συνοπτική κλίμακα φυσικής υγείας	Συνοπτική κλίμακα ψυχικής υγείας
Κλίμακα προσωρινού άγχους	-0,31***	-0,60***
Κλίμακα μόνιμου άγχους	-0,36***	-0,63***
Κλίμακα κατάθλιψης	-0,50***	-0,62***
Acquiring social support	-0,08	0,08
Reframing	0,15*	0,41***
Seeking Spiritual Support	-0,03	0,13*
Mobilizing to acquire and accept help	-0,15*	0,08
Passive appraisal	-0,04	0,08
Total F-Copes score	0,02	0,27***

Πίνακας 4

Αποτελέσματα πολυπαράγοντικών γραμμικών παλινδρομήσεων έχοντας εξαρτημένες μεταβλητές τις διαστάσεις ποιότητας ζωής και ανεξάρτητες τα δημογραφικά στοιχεία και τις υπόλοιπες κλίμακες της μελέτης

		β⁺	SE⁺⁺	P
Συνοπτική κλίμακα φυσικής υγείας				
BMI	Φυσιολογικοί (αναφορά)			
	Υπέρβαροι	-5,27	1,14	<0,001
	Παχύσαρκοι	-4,22	1,21	0,001
Χώρος – θεσμός προέλευσης ε.α στρατιωτικού				
	ΣΜΥΝ (αναφορά)			
	ΣΝΔ	2,94	1,17	0,013
	ΣΣΑΣ	4,64	1,5	0,002
	Απ' ευθείας κατάταξη	9,23	2,12	<0,001
	Άλλο τρόπο	4,77	1,87	0,012
Αντιμετωπίζετε κάποιο σοβαρό πρόβλημα υγείας ;				
	Όχι (αναφορά)			
	Ναι	-13,49	1,42	<0,001
Ηλικία		-0,21	0,06	<0,001
Κλίμακα κατάθλιψης		-0,31	0,07	<0,001
Συνοπτική κλίμακα ψυχικής υγείας				
Οδηγηθήκατε στην αποστρατεία για λόγους υγείας				
	Όχι (αναφορά)			
	Ναι	-4,89	1,93	0,012
Είστε ικανοποιημένος/η από την αλλαγή του τρόπου ζωής σας, ως απόστρατος ;				
	Όχι (αναφορά)			
	Ναι	4,76	1,18	<0,001
Τα ετήσια έσοδα μου μετά την αποστρατεία:				
	μειώθηκαν (αναφορά)			
	αυξήθηκαν	3,37	1,45	0,021
	παρέμειναν σταθερά	3,18	1,82	0,083
Κλίμακα προσωρινού άγχους		-0,15	0,06	0,01
Κλίμακα κατάθλιψης		-0,5	0,08	<0,001
Reframing (Επανασχεδιασμός)		0,42	0,12	0,001

⁺ συντελεστής εξάρτησης ⁺⁺ τυπικό σφάλμα συντελεστή εξάρτησης

Ιστορικά Παραλειπόμενα

Το κείμενο που αναδημοσιεύεται στην ενότητα αυτή, πρόκειται για άρθρο του Πλωτάρχη Δ. Ζαλοκώστα, που δημοσιεύτηκε στο τεύχος 5 (Ιουλίου - Αυγούστου 1917) της Ναυτικής Επιθεώρησης. Το άρθρο αναφέρεται στην πρώτη Επετηρίδα των αξιωματικών του Βασιλικού Ναυτικού η οποία εκδόθηκε τον Μάρτιο του 1838. Από αυτό το άρθρο προκύπτουν χρήσιμα στοιχεία τόσο για την αναγκαιότητα σύνταξής της, όσο και για τη δομή και οργάνωση του Ναυτικού, την εποχή εκείνη. Όπως θα παρατηρήσετε, οι πρώτοι Αξιωματικοί του Ναυτικού ήταν οι ήρωες - αγωνιστές της Επανάστασης. Με τον τρόπο αυτό, το νεοσύστατο Ελληνικό Κράτος τίμησε τους αγώνες και τις θυσίες τους.

Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

Ἡ πρώτη ἐπετηρίς τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ, ἐξεδόθη κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1838 ὑπὸ τῆς τότε ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας, ἡ δὲ ἔκδοσις αὐτῆς ἀνεκοινοῦτο τοῖς ἀξιωματικοῖς δι' ἐγκυκλίου τῆς Γραμματείας. Τὴν ἐγκύκλιον ταύτην παραθέτω ὀλόκληρον, διότι ἐν αὐτῇ φαίνεται ὅποια ὑπῆρξεν ἡ αἰτία, ἡ προκαλέσασα τὴν σύνταξιν τῆς πρώτης ἐπετηρίδος ἐν τῷ πολεμικῷ ἡμῶν Ναυτικῷ.

ΠΕΡΙ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ

Ἐγκύκλιος τῆς ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Γραμματείας
τῆς Ἐπικρατείας.

Ἐπειδὴ διὰ τὴν ἀπὸ μέρους τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Βασ. Ναυτικοῦ ἄγνοιαν τῆς ἀρχαιότητος τοῦ βαθμοῦ ἐκάστου αὐτῶν, προσβάλλεται πολλάκις ἡ ἱεραρχία, συνειάχθη κατ' ἀκριβείαν καὶ κατὰ τὴν χρονολογίαν τῶν Βασιλικῶν Διαταγμάτων ὁ ἐπόμενος κατάλογος, καθ' ὃν ὀφείλουσι νὰ κανονίζωσιν αὐτοὶ τοῦ λοιποῦ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἐπισήμους σχέσεις των.

Ἐν Ἀθήναις τὴν . . . Μαρτίου 1838.

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας

Α. Γ. ΚΡΙΕΖΗΣ

Ἡ πρώτη ἐπετηρίς ἔφερε τὸν τίτλον «Πολεμικὸν Ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν Α' Φεβρουαρίου 1838» καὶ διηρεῖτο εἰς δύο μέρη:
Α' Προσωπικὸν κατ' ἀρχαιότητα καὶ
Β' Ὑλικόν.

Περιεῖχεν ἐν παραρτήματι τὸ προσωπικὸν τῆς Γραμματείας, τοῦ Ναυστάθμου, τοῦ Στόλου καὶ τῶν Λιμεναρχείων καὶ ἐν τέλει γενικὴν ἀνακεφαλαίωσιν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ.

Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΤΟΥ Π. ΝΑΥΤΙΚΟΥ

Τὸ πρῶτον μέρος περιελάμβανε τὸ προσωπικὸν κατ' ἀρχαιότητα ἀναφέρον τὸ ὄνοματεπώνυμον ἐκάστου, τὴν χρονολογίαν τοῦ Βασ. Διατάγματος τῆς κατατάξεώς του, τὰ παράσημα Ἑλληνικὰ καὶ ξένα, δι' ὧν ἦτο τετιμημένος, καὶ τὴν ὑπηρεσίαν, εἰς ἣν ὑπηρετεῖ.

Ἐν αὐτῷ βλέπομεν ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπηρετοῦν ἐν τῷ πολεμικῷ Ναυτικῷ:

4	πλοίαρχοι	α' κλάσεως	(βαθμὸς ἀντιστοιχῶν νῦν μὲ πλοίαρχον)
40	»	β'	(» » » » ἀντιπλοίαρχ.)
66	»	γ'	(» » » » πλωτάρχην)
102	ὑποπλοίαρχοι		
199	Σημαιοφόροι		
4	φροντιστ.	α' κλάσεως	(» » » » φροντιστήν)
7	»	β'	(» » » » ὑποφροντιστ.)
1	ἰατρὸς	α' κλάσεως	(» » » » ἰατρὸν)
1	»	β'	(» » » » ὑπίατρον) καὶ
1	φαρ.	κοποιός.	

Οἱ τεχνῖται τοῦ Ναυστάθμου ἀπετέλουν λόχον, εἰς ὃν ὑπηρετοῦν εἰς λοχαγός, 2 ἀνθυπολοχαγοὶ καὶ εἰς ὑποκαταλυματίας, ὁμοίως δὲ ὑπῆρχεν εἰς λοχαγός καὶ εἰς ἀνθυπασπιστὴς ἐπὶ τοῦ ὀπλοστασίου καὶ τῶν στρατιωτικῶν γυμνασίων.

Ἐκ τοῦ μέρους τούτου ἀναφέρω σποραδικῶς τὰ ὀνόματα ἐνίων ἀξιωματικῶν, ὑπηρετούντων τότε εἰς ὑπηρεσίας μὴ ἀνηκούσας νῦν εἰς τὸ Ναυτικὸν ἢ εἰς τοιαύτας ἰδιαζούσας διὰ τὴν ὀνομασίαν των, καὶ ἄλλων, τῶν ὁποίων τὰ καθήκοντα ἔχουσι τώρα εἰδικευθῆ εἰς ἄλλους κλάδους τοῦ Ναυτικοῦ.

Πλοίαρχοι β' κλάσεως¹.

1. Κ. Βρώμης. Νοεμ. 4 1832 διδάσκαλος τῆς ναυτικῆς.
14. Ν. Ράπτης. Ἀπριλ. 28 1836 ἀργ. σταυρὸς διευθυντῆς τοῦ ἀτμοπλοίου «Μαξιμιλιανου».
18. Δ. Κιοσσές. Ἰαν. 25 1838 ἀργ. σταυρὸς Λιμενάρχης α' παραλιακοῦ τμήματος.
19. Α. Παππαμανώλης. Ἰαν. 25 1838 ἀργ. σταυρὸς Λιμενάρχης β' παραλιακοῦ τμήματος.
20. Μ. Α. Τσαμαδός. Ἰαν. 25 1838 ἀργ. σταυρὸς, Διοικητῆς Θήρας.

¹ Οἱ ἐπὶ κεφαλῆς ἀριθμοὶ δεικνύουσι τὴν ἀρχαιότητα ἐν τῷ βαθμῷ.

Πλοίαρχοι γ' κλάσεως.

1. Ι. Μαρούκας. Φεβ. 23 1834 ἀργ. σταυρός, Λιμενάρχης γ' παραλιακοῦ τμήματος.
2. Β. Δ. Γκίνης. Φεβ. 23 1834, Λιμενάρχης ε' παραλιακοῦ τμήματος.
3. Λ. Τσόρτσος. Φεβ. 23 1834 ἀργ. σταυρός, Λιμενάρχης δ' παραλιακοῦ τμήματος.
5. Δ. Χριστόφιλος. Σεπ. 29 1834, ἀπόμαχος.
10. Ι. Μπαζαξής. Σεπ. 18 1835 ἀργ. σταυρός, ἐπὶ τῆς ξυλίας εἰς Θεσσαλίαν.
42. Ι. Μ. Μιλαίτης. Ἀπρ. 28 1836 διοικητῆς Εὐβοίας.
46. Ι. Σωτηριάδης. Ἰουν. 12 1836 προγυμναστής εἰς Πειραιᾶ.
50. Δ. Κέστερ. Ἰαν. 26 1837, ἐπίτιμος.

Ὑποπλοίαρχοι.

9. Ἐμ. Δ. Κριεζῆς. Φεβ. 23 1834 ἐπὶ τῆς τροφοδοσίας τοῦ Ναυστάθμου.
11. Ι. Κ. Βελισάριος. Φεβ. 28 1834 ἐπὶ τῆς ἄγρας εἰς Νεόκαστρον.
88. Ι. Γρίβας. Φεβρ. 16 1837 εἰς τὸν Ναύσταθμον ναυπηγός.
94. Ν. Κ. Βόκων. Σεπ. 18 1837 ὑγειονόμος Σύρου.

Σημαιοφόροι.

39. Ι. Κατσαρός. Ἰουν. 15 1834 εἰς τὸν λόχον τῶν Πρεσβυτῶν.
60. Α. Α. Μιαούλης. Αὐγ. 26 1834 ἐπὶ Ἀγγλικῶν πλοίων.
105. Α. Τέτσης. Σεπ. 18 1835 Γραμματεὺς ὑγειονομείου Αἰγίνης.
116. Γ. Καραμάνος. Ἀπρ. 28 1836 ἐπὶ τῆς ξυλίας εἰς Πύλον.
193. Ν. Α. Μιαούλης. Φεβ. 22 1837 σπουδάζει εἰς Σύρον.

Τὸ δεύτερον μέρος περιέχον τὸ ὕλικόν, ἦτοι τὰ πλοῖα, ἅτινα εἶχε τότε ὁ Ἑλληνικὸς πολεμικὸς Στόλος, ὡς καὶ τὸ παραρτήμα, ἀντιγράφω δλόκληρα.

Β. ὕλικόν.

1. Κορβέττα Λουδοβίκος	κανόνια 26 εἰς τὰ νεώρια
2. » Ἀμαλία	» 22 εἰς Πειραιᾶ
3. Ἀτμόπλοιον Ὁθων	» 6 εἰς τὰ νεώρια
4. » Μαξιμιλιανός	» 1 ταχύπλοιον
5. Βρίκιον Ἀθηνᾶ	» 12 Μοιραρχίς τοῦ Αἰγαίου

Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΤΟΥ Π. ΝΑΥΤΙΚΟΥ

6.	Βρίκιον	Κίμβρος	κανόνια	10	εἰς	Πειραιᾶ				
7.	»	Ἡρακλῆς	»	2	φορτηγόν					
8.	Γολέττα	Μαυθίλδη	»	10	εἰς	Πειραιᾶ				
9.	»	Λέδν	Κόδριγκτων	»	10	Μοιραρχίς	δυτικ.	παραλίας		
10.	»	Σμύρνα	»	6	φορτηγός					
11.	»	Λήδα	»	6	»					
12.	»	Ἄργος	»	2	»					
13.	»	Καραϊσκάκης	»	2	ἄκταιωρός	Πειραιῶς				
14.	»	Ναυπλία	»	1	εἰς	Πειραιᾶ				
15.	»	Γ΄	»	1	»	»				
16.	Κότερον	Γλαῦκος	»	4	εἰς	τὴν	Μοῖραν	τοῦ	Αἰγαίου	
17.	»	Ναντίλος	»	4	»	»	»	»	»	»
18.	»	Λέων	διὰ	τὴν	προσωπικὴν	ὑπηρεσίαν	τοῦ	Βασιλέως		
19.	Κανονοφόρος	Κριεζῆς	κανόνια	2	εἰς	τὴν	Μοῖραν	τοῦ	Αἰγαίου	
20.	»	Ἄνδρουῦτσος	»	2	»	»	»	»	»	»
21.	»	Κανάρης	»	2	»	»	»	»	»	»
22.	»	Ἄποστόλης	»	2	»	»	»	»	»	»
23.	»	ΙΑ΄	»	2	»	»	»	»	»	»
24.	»	Κόχραν	»	1	»	»	»	»	»	»
25.	»	Μιαοῦλης	»	1	εἰς	τὴν	Μοῖραν	τῶν	δυτ.	παραλ.
26.	»	Σαχτούρης	»	2	»	»	»	»	»	»
27.	»	Τουμπάζης	»	2	»	»	»	»	»	»
28.	»	Τσαμαδός	»	2	»	»	»	»	»	»
29.	»	ΙΒ΄	»	2	»	»	»	»	»	»
30.	»	Ἄστουγξ	φέρει	τὸν	καταβυθιστικὸν	κώδωνα				
31.	Γαβάρα	Φοινιξ	κανόνια	2	φορτηγός					
32.	»	Ἄρης	»	2	φορτηγός					
33.	Βελοῦ	Σάμος	»	2	εἰς	τὴν	Μοῖραν	τῶν	δυτ.	παραλ.
34.	Βορβοροφάγος	εἰς	τὰ	νεώρια.						

Καὶ διάφορα ἄλλα μικρὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν ὡς ταχύ-πλοια καὶ ἄκταιωρά.

Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν.

Προσωπικόν.

1. Α. Γ. Κριεζῆς. Πλοίαρχος α΄ κλάσεως. Ἀνώτερος ταξίαρχος. Γραμματεὺς.
2. Ν. Δραγοῦμης. Σύμβουλος. Ἴπότης τοῦ χρυσοῦ σταυροῦ. Διευθυντής.

ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

3. Ι. Δραγούμης. Πάρεδρος. Εισηγητής.
4. Μ. Ξανθόπουλος. » Λογιστής.
5. Ι. Κουσαλέξης. » Ἐπὶ τῶν γραφείων.
6. Ἐμμ. Μοδινός. Πλοίαρχος γ' κλάσεως. Ἐπὶ τοῦ ἀργυροῦ σταυροῦ καὶ τοῦ Γαλλικοῦ Λεγεῶνος.
7. Γ. Πλάκας. Φροντιστής β' τάξεως.
8. Θ. Κωσταδῆμος. Γραμματεὺς β' τάξεως.

Ν α ὕ σ τ α θ μ ο ς.

Προσωπικόν.

1. Ἀξιωματικοὶ Ναυτικοὶ	17
2. Οἰκονομικοὶ δικαστ. καὶ ὑγειονομ. ὑπάλληλοι . . .	25
3. Πυροβολικόν	4
4. Λόχος Πρεσβυτῶν	52
5. Λόχος τεχνιτῶν	105
6. Πλήρωμα Ναυστάθμων	180
7. Ἐκτακτοὶ τεχνίται, λεπτοῦργοι κλ.	300
	683

Ὁ ἀριθμὸς τῶν τελευταίων τούτων τεχνιτῶν κλ. αὐξάνεται καὶ ἔλαττοῦται κατὰ τὰς ἐργασίας.

Σ τ ό λ ο ς.

Προσωπικόν.

1. Ἀξιωματικοὶ Ναυτικοὶ	70
2. Οἰκονομικοὶ ὑπάλληλοι	33
3. Ἴατροὶ	2
4. Ὑπαξιωματικοὶ καὶ ναῦται	1000
	1105

Λιμεναρχεῖα.

Προσωπικόν.

1. Ἀξιωματικοὶ	42
2. Ὑπαξιωματικοὶ	7
3. Γραμματεῖς καὶ βοηθοὶ	58
4. Ναῦται λέμβων καὶ ἀκταιωρῶν	130
	237

Γενική ἀνακεφαλαίωσις τοῦ προσωπικοῦ
τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ.

1. Ἀξιωματικοὶ Ναυτικοὶ ἐν ἐνεργείᾳ	149
2. » » διαθέσιμοι	255
3. » » ἐπίτιμοι	10
4. » » οἰκονομικοὶ	130
5. Δικαστικοὶ γραφ. οἰκον. καὶ ὑγειον. ὑπάλληλοι	7
6. Λόχοι, ὑπαξιωματικοί, ναῦται, τεχνίται κλ.	1773
	<hr/> 2324

Ἐκ τῆς πρώτης ταύτης ἐπετηρίδος βλέπομεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀξιωματικῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ὑπερβολικὸς ἀπέναντι τῶν ἀναγκῶν τῆς ὑπηρεσίας καὶ τοῦ μικροῦ ὑπάρχοντος Στόλου, ἀλλὰ τοῦτο δέον νὰ μὴ ἐκπλήσῃ ἡμᾶς, διότι ἡ Πολιτεία τοῦ νεο-συσταθέντος μικροῦ, ἀλλὰ φερέλπιδος Βασιλείου, μικρὸν φόρον εὐγνωμοσύνης ἀποτίουσα πρὸς τοὺς γενναίους κατὰ θάλασσαν πολεμιστάς, τοὺς οὐ μικρὸν συντελέσαντας πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ, περιέλαβε πάντα τούτους καὶ πολλῶν τὰ τέκνα εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ.

Ἡ ἐπετηρὶς αὕτη, δύναται τις εἰπεῖν, ἀπετέλει τὴν χρυσοῦν βίβλον πάντων τῶν κατὰ θάλασσαν ἡρώων, οἱ ὅποιοι κατὰ μὲν τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἐθυσίασαν τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς πατρίδος των, μετέπειτα δὲ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς εἰρήνης ἔθεσαν τὸν θεμέλιον λίθον πρὸς σύστασιν καὶ τοῦ νῦν ἐνδόξου Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Δ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ

Πλωτάρχης Β. Ν.

Αναμνήσεις από την ζωή στο ΠΝ

Το κείμενο που ακολουθεί, προέρχεται από το βιβλίο του Ντίμη Ματάλα, «Μικρό Χρονικό Μεγάλου Πολέμου». Ο Δημήτριος (Ντίμης) Ματάλας εισήλθε στη ΣΝΔ στις 20 Σεπτεμβρίου 1939. Δευτεροετής Ναυτικός Δόκιμος απήλθε σε επ' αόριστον άδεια στις 7 Απριλίου 1941, την επομένη του σφοδρού βομβαρδισμού του Πειραιά, κατά τον οποίο το Κεντρικό Κτήριο της Σχολής υπέστη σοβαρές ζημιές. Στη διάρκεια της Κατοχής ονομάστηκε Αρχικελευστής. Διέφυγε από την κατεχόμενη Ελλάδα και στις 30 Ιουνίου 1942 παρουσιάστηκε στη Μέση Ανατολή, όπου τοποθετήθηκε στο αντιτορπιλικό «ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ». Από τον Οκτώβριο του 1942 μέχρι και την 1η Ιουλίου 1943, συμπλήρωσε την εκπαίδευσή του στην ΣΝΔ της Αλεξάνδρειας και αποφοίτησε ως μάχιμος Σημαιοφόρος. Στη Μέση Ανατολή υπηρέτησε στα αντιτορπιλικά «ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ» και «ΣΠΕΤΣΑΙ», την κορβέτα «ΚΡΙΕΖΗΣ» και το υποβρύχιο «ΠΙΠΙΝΟΣ». Με την κορβέτα «ΚΡΙΕΖΗΣ», έλαβε μέρος στη συμμαχική επιχείρηση της απόβασης στη Νορμανδία τον Ιούνιο του 1944.

Το απόσπασμα που παρατίθεται αναφέρεται στην προετοιμασία απάρσεως και τον πλου του «ΚΡΙΕΖΗ» από το LIVERPOOL στο TOBERMORY, ένα μικρό νησάκι στις Δυτικές ακτές της Σκωτίας. Στο TOBERMORY τα συμμαχικά πλοία εκπαιδεύτηκαν για τις επιχειρήσεις στις ακτές της Β. Γαλλίας. Στα πλαίσια ψυχαγωγίας των συμμαχικών πληρωμάτων, πραγματοποιήθηκε αγώνας λεμβοδρομίας κατά τον οποίο η τετράκοπος του «ΚΡΙΕΖΗ» έλαβε μέρος και τερμάτισε πρώτη.

Το κείμενο συνοδεύεται από φωτογραφικό υλικό από το αρχείο του Γεωργίου Βαζάκα, που υπηρέτούσε στην κορβέτα «ΚΡΙΕΖΗΣ» με το βαθμό του Ανθυποπλοιάρχου, ως Α΄ Μηχανικός του πλοίου.

Το αυτοκίνητο στο οποίο είχαμε επιβιβαστεί σταμάτησε σε μια προβλήτα που όπως έμαθα λεγόταν GLADSTONE DOCK από το όνομα γνωστού φιλέλληνα πρωθυπουργού της Αγγλίας. Καλό σημάδι είπα μέσα μου. Εκεί ήταν δεμένο ένα πλοίο, σκούρο στο χρώμα και όχι πολύ καθαρό όπως μου φάνηκε. Μπο-

ρείς να κατέβης κύριε σημαιοφόρε, μου είπε ο Άγγλος Ανθυποπλοιάρχος LUPINO με τον οποίον αργότερα γνωριστήκαμε πολύ καλά. Αυτό είναι το πλοίο σου. Ανέβηκα το μαδέρι, χαιρέτησα τη Σημαία και ακολουθώντας τον υπαξιωματικό υπηρεσίας που συνάντησα στο κατάστρωμα, προχώρησα προς το εσω-

Κ/Β «ΚΡΙΕΖΗΣ» κατά την διαδικασία ρυμουλκήσεως πολεμικού πλοίου (Φωτογραφικό Αρχείο ΥΙΝ).

τερικό του πλοίου. Περνώντας από στενούς διαδρόμους, κατέβηκα μια απότομη σκάλα και έφθασα στο καρρέ. Ένας γκριζομάλλης, σαράντα περίπου χρόνων που φορούσε ένα μαύρο ναυτικό πουλόβερ, χωρίς κανένα διακριτικό βαθμού, σηκώθηκε μόλις με είδε και μου έδωσε το χέρι λέγοντας: Κιοσσές. Ήταν ο Κυβερνήτης. Παρουσιάστηκα κανονικά, και, αφού μου ευχήθηκε το καλώς ώρισε ο Κυβερνήτης μου είπε: Κάτσε κάτω και λέγε. Τι να πω κύριε Κυβερνήτα, απάντησα λίγο σαστισμένος από την κάπως ασυνήθιστη υποδοχή. Μα παιδάκι μου από την Μέση Ανατολή δεν έρχεσαι; Δεν καταλαβαίνεις ότι διψάμε για νεά; Με δυο λόγια ο Κυβερνήτης με έμπασε στην οικογένεια του Κριεζή. Στο μεταξύ συγκεντρώθηκαν και οι άλλοι αξιωματικοί. Υπαρχος ήταν ο Σημαιοφόρος Ζαχαρίας Κοτσιανάς, αυτός που είχε το άδειο κρεββάτι δίπλα στο δικό μου στο θάλαμο της Σχολής Δοκίμων. Πρώτος μηχανικός ο Ανθυποπλοίαρχος Γιώργος Βαζάκας, γνωστός από τη Σχολή Δοκίμων όπου με περνούσε τρεις τάξεις και άνθρωπος συμπαθητικός και πρόσχαρος.

Αξιωματικός Ναυτιλίας ήταν ο Σημαιοφόρος Κλεάνθης Ζερβός, ένα χρόνο παλαιότερος μου. Υπήρχαν ακόμη ο Έφεδρος Σημαιοφόρος Γιάννης Μαντζαβίνος και ο Επίκουρος Σημαιοφόρος Σταυρός Νιάρχος επιτελείο του καραβιού συμπλήρωνε ο Άγγλος σύνδεσμος επίκουρος Σημαιοφόρος DOREE. Δεν ήθελα και πολλά παρακάλια για να αρχίσω να μιλάω και δεν κατάλαβα για πότε πέρασαν οι ώρες μέχρι το μεσημέρι που φάγαμε.

Από τον τρόπο που γινόντουσαν οι συζητήσεις στο καρρέ του κατάλαβα ότι ήταν ένα πλοίο αλλιώς απ' ότι είχα γνωρίσει μέχρι τότε. Ούτε στον Ιέρακα, ούτε στον Κουντουριώτη ούτε και στην Όλγα δεν υπήρχε ο στενός σύνδεσμος Κυβερνήτου και Αξιωματικών που διεπίστωσα στο Κριεζή. Και που στο κάτω κάτω ο Πλωτάρχης Κυβερνήτης ήταν τουλάχιστον 15 χρόνια μεγαλύτερος από τον Σημαιοφόρο Υπαρχο. Και όμως χωρίς να υπάρχει καμιά χαλάρωση στη πειθαρχία και στο σεβασμό οι αξιωματικοί του Κριεζή ένοιωθαν ότι ανήκαν σε μιά οικογένεια με μεγαλύτερο αδελφό τον Κυβερνήτη. Δεν ήταν σπουδαία η

ενδιαίτηση στην Κορβέττα, η καμπίνα όμως που μοιραζόμουνα με το Σταύρο το Νιάρχο, μου φαινόταν σαν ανάκτορο, όταν την σύγκρινα με το καβατζέ των Σημαιοφόρων του Β. Όλγα. Και κάτι άλλο. Στο Κριεζή δεν ήμουν ο τελευταίος τροχός της αμάξης. Υπήρχαν δύο Σημαιοφόροι που ήταν τυπικά τουλάχιστον νεώτεροί μου. Γιατί μπορεί ο Γιάννης ο Μαντζαβίνος να πλησίαζε τα τριάντα, και ο Σταύρος ο Νιάρχος να ήταν τριανταπεντάρης, εγώ όμως σαν μόνιμος είχα το προβάδισμα. Αυτό το διεπίστωσα την άλλη μέρα, όταν πριν ξεκινήσουμε από το LIVERPOOL για την εκπαιδευτική βάση του TOBERMORY, ο Κυβερνήτης μας εξήγησε πώς θα γίνονται οι βάρδιες. Τη μια βάρδεια θα την είχε ο Υπαρχος με βοηθό τον Μαντζαβίνο, και την άλλη εγώ με βοηθό το Νιάρχο.

Με έλουσε κρύος ιδρώτας όταν το άκουσα αυτό. Γιατί μέχρι την στιγμή εκείνη η μόνη υπηρεσία που είχα κάνει ήταν του βοηθού και μάλιστα στα εύκολα νερά της Μεσογείου. Όχι στα Αγγλικά νερά με τις ομίχλες, τα ρεύματα και τα ναρκοπέδια.

Μόλις βγήκαμε από το λιμάνι ο Κυβερνήτης μου είπε ότι δεν νομίζει ότι είναι απαραίτητη ή παρουσία του στη γέφυρα και ότι μου παραδίδει το πλοίο. Και πρόσθεσε, θα τα καταφέρεις έτσι δεν είναι; Τι μπορούσα να πω; Και έτσι το απόγευμα εκείνο της τελευταίας ημέρας του Νοεμβρίου βρέθηκα να έχω την ευθύνη για την πορεία του πλοίου μέσα στη μουντή Ιρλανδική θάλασσα. Ο βοηθός μου Σταύρος Νιάρχος δεν νομίζω ότι είχε μεγαλύτερη πείρα από μένα. Εξ άλλου την ευθύνη την είχα εγώ. Θα μου μείνη αξέχαστη αυτή η πρώτη βάρδεια. Κάθε τέταρτο υπελόγιζα το στίγμα. Κάθε μισή ώρα έκανα υπολογισμό του ρεύματος. Βομβάρδιζα συνέχεια το Ραντάρ με ερωτήσεις. Δεν άφηνα σε ησυχία τους οπτήρες για να έχουν τα μάτια τους ανοιχτά. Και είχα επί πλέον και τον φωναγωγό απ' όπου ακουγόταν κάθε τόσο η φωνή του Κυβερνήτου που ρωτούσε πώς πάμε και που βρισκόμαστε. Ήταν τέτοια η υπερένταση που δεν κατάλαβα για πότε πέρασαν οι τέσσερις ώρες και κατέβηκα στην καμπίνα μου.

Κ/Β «ΚΡΙΕΖΗΣ» εν πλω σε θαλασσοταραχή (Φωτογραφικό Αρχείο YIN).

Εκεί με ρώτησε ο Νιάρχος γιατί ήμουν τόσο νευρικός. Εσύ πως θα ήσουν, του είπα, αν έκανες για πρώτη φορά στη ζωή σου υπεύθυνη βάρδεια; Με τον Νιάρχο βρεθήκαμε κοντοχωριανοί. Το χωριό του η Βαμβακού απέχει μόνον δέκα χιλιόμετρα από την Αράχωβα. Βρεθήκαμε να έχουμε πολλούς κοινούς γνωστούς, και σιγά σιγά άρχισε να δημιουργείται μεταξύ μας μια οικειότητα, πού άλλωστε ήταν απόλυτα εναρμονισμένη με το ωραίο δημοκρατικό πνεύμα που επικρατούσε στο Κριεζή.

Το TOBERMORY, στο οποίο κατευθυνόμαστε ήταν ένα νησάκι στις Δυτικές ακτές της Σκωτίας. Εκεί οι Άγγλοι είχαν δημιουργήσει μια εκπαιδευτική βάση στην οποία γινόταν η προετοιμασία των πλοίων που θα έπαιρναν μέρος στη Μάχη του Ατλαντικού.

Ο Κριεζής ήταν Κορβέττα του τύπου FLOWER, δηλαδή λουλούδι γιατί σ' όλα αυτά τα πλοία οι Άγγλοι είχαν δώσει ονόματα λουλουδιών. Το δικό μας πριν μετονομαστή σε Κριεζή λεγόταν COREOPSIS δηλαδή Κορέοψις που σημαίνει «φυτόν ποώδες διακοσμητικόν». Οι κορβέττες είχαν αρχίσει να

ναυπηγούνται στην αρχή του πολέμου ειδικά για τον Ατλαντικό και την αντιμετώπιση των υποβρυχίων, είχαν εκτόπισμα κάπου χιλίων τόννων, μήκος 80 μέτρα, μεγάλο βύθισμα, γερό ανθυποβρυχιακό οπλισμό και προ πάντως ήταν πολύ ανθεκτικά στη θάλασσα. Είχαν μια παλινδρομική μηχανή που τους έδινε ταχύτητα περίπου 16 μίλια, και ο οπλισμός τους περιελάμβανε ένα κανόνι 4 ιντσών του πρώτου πολέμου, δύο κανονάκια των 6 λιβρών, δύο OERLIKON των 20 χιλιοστών και ένα POM - POM των 40 χιλιοστών. Είχαν μεγάλη ακτίνα ενεργείας, άλλα δεν φημιζόντουσαν για την ωραία γραμμή τους. Ήταν πλοία της ανάγκης. Πολλές φορές νοιώθαμε ζήλεια όταν βλέπαμε να περνάνε δίπλα μας τα καλλίγραμμα και γρήγορα αντιτορπιλικά. Είχε όμως ο Κριεζάραρος, όπως τον λέγαμε, τις χάρες του, και σε λίγο, καιρόν όταν πιά είχαμε συνδεθή μαζί του, δεν τον αλλάζαμε με τίποτα.

Διοικητής στο TOBERMORY ήταν ο COM-MODORE STEVENSON. Ένας αεικίνητος γεροντάκος γύρω στα 70 με κάτι μπαρμπέτες που τον έκαναν να μοιάζει με

Αξιωματικοί του Κ/Β «ΚΡΙΕΖΗΣ» με ενδυμασία ισχυρού ψύχους. Απ' αριστερά Γ. Βαζάκας, Ζ. Κοτσιανός, Δ. Ματάλας, Σ. Νιάρκος (ο μετέπειτα μεγαλοεφοπλιστής). (Φωτογραφικό Αρχείο ΥΙΝ).

κουνέλι και που δεν άφηνε σε χλωρό κλαρί κανέναν. Ο STEVENSON ήταν συμμαθητής του περίφημου BEATTY της Ναυμαχίας της Γιουτλάνδης και είχε φθάσει στο βαθμό του Αντιναυάρχου. Όταν όμως η πατρίδα του είπε ότι δεν χρειάζεται αντιναυάρχους, πέταξε αμέσως τα δύο γαλλόνια και δέχθηκε με προθυμία το κόστο του TOBERMORY. Θα ήθελα να ξέρω αν θα υπήρχαν πολλοί δικοί μας που θα δεχόντουσαν με τόση ευκολία να απαρνηθούν τα γαλλόνια τους για να μπορέσουν να υπηρετήσουν την πατρίδα. Μόλις φθάσαμε στο BERMORY, που τον καιρό της ειρήνης ήταν ένα γνωστό τουριστικό θέρετρο, μας κοινοποιήθηκε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που μπήκε αμέσως σε εφαρμογή. Ατελείωτα γυμνάσια, μέρα και νύχτα. Ασκήσεις με υποβρύχια, εκπαίδευση στο πυροβολικό, αντιμετώπιση βλαβών, αντιαεροπορική άμυνα, εκπαίδευση στα αγήματα εμβολής, μας άφηναν πολύ λίγες ώρες ελεύθερες.

Το TOBERMORY δεν παρουσίαζε κανένα ενδιαφέρον από πλευράς ψυχαγωγίας. Αυτό το διαπιστώσαμε ύστερα από κανένα δύο αναγνωριστικές εξόδους που κάναμε και

έτσι περιοριστήκαμε στο καράβι μας όπου τα βράδια κουρασμένοι από τα γυμνάσια μαζευόμαστε στο καρρέ και περνούσαμε τις ώρες με κουβεντολίο. Μόνον ο Γιώργος ο Βαζάκας είχε βγάλει λαγό.

Ο τρομερός αυτός Ηπειρώτης, που και στον βόρειο πόλο να βρισκότανε, θα ξετρώπωνε ποδόγυρο, τα κατάφερε και βολεύτηκε από γυναικεία συντροφιά. Νομίζω ότι ήταν ο μόνος από τους αξιωματικούς των 15 πλοίων που ασκητεύανε στο TOBERMORY που τίμησε την Σημαία. Δεν ήταν όμως άσχημες οι βραδυές που περνούσαμε στο καράβι. Ο Κυβερνήτης ήταν μια ανεξάντλητη πηγή γνώσεων επάνω στην Ναυτική και την πολιτική Ιστορία.

Από τις διηγήσεις του έμαθα όλους τους χαρακτηριστικούς τύπους του ναυτικού μας. Ακόμη χάρη στην τρομερή μνήμη του και την αντικειμενική του κρίση, ενημερώθηκα για την σύγχρονη πολιτική Ιστορία του τόπου μας. Ήταν τόσο ανεπηρέαστες οι αφηγήσεις του Κυβερνήτη μας, που κατάφερε να με κάνει θαυμαστή του Βενιζέλου, παρ' όλο που ο ίδιος ήταν οπαδός του

Κ/Β «ΚΡΙΕΖΗΣ» κατά τις επιχειρήσεις στην Νορμανδία (Φωτογραφικό Αρχείο ΥΙΝ).

Λαϊκού κόμματος.

Οι πολιτικές συζητήσεις στο καρρέ του Κριεζή μου έμαθαν ένα σπουδαίο πράγμα. Ότι το Ναυτικό μας είχε ξεπεράσει τις στενοκέφαλες μικροπολιτικές αντιθέσεις και ότι οι Αξιωματικοί δεν κρινόντουσαν από την πολιτική τους τοποθέτηση, αλλά από τον τρόπον που κάνανε το καθήκον τους.

Ο Κυβερνήτης ήθελε πάντοτε τον διάλογο. Μια μέρα συμφωνήσαμε όλοι οι Αξιωματικοί να μην φέρουμε καμιά αντίρρηση στις απόψεις που θα υπεστήριζε ο καπετάν Κιοσσές. Όταν όμως ο Κυβερνήτης είδε εμένα που ήμουν συνήθως ο πρώτος αντιρρησίας να συμφωνώ μαζί του, μυρίστηκε τη δουλειά και μας είπε. Δεν τα αφήνετε αυτά τα κόλπα. Γίνεται συζήτηση χωρίς διαφωνίες;

Για την εκπαίδευση των πλοίων, ο απαραίτητος χρόνος κυμαινόταν ανάμεσα στις τρεις μέχρι πέντε εβδομάδες. Το είχαμε πάρει σαν ζήτημα τιμής να τελειώσουμε όσο μπορούσαμε πιο γρήγορα. Την παραμονή των Χριστουγέννων 22 μόλις ημέρες από την έναρξη της εκπαιδευσεως περάσαμε

από την επιθεώρηση του COMMODORE STEVENSON και κριθήκαμε ικανοί για τον Ατλαντικό. Το ίδιο απόγευμα είμαστε μαζεμένοι στο καρρέ και πίναμε τα ποτηράκια μας, όταν ήρθε ένα σήμα που έλεγε: την άλλη μέρα το πρωί θα γινόντουσαν λεμβοδρομίες, στις οποίες μπορούσαν να πάρουν μέρος βάρκες από όλα τα πλοία που βρισκόντουσαν στο TOBERMORY.

Ζήτησα από τον Κυβερνήτη την άδεια να τρέξη και δικιά μας τετράκωπος. Πήρα την απάντηση, ότι δεν υπάρχει αντίρρηση, υπό τον όρο το πλήρωμα να είναι εθελοντικό. Γιατί πρόσθεσε ο Κυβερνήτης, δεν είναι σωστό να υποχρεώσω τους ναύτες να τραβάνε κουπί Χριστουγεννιάτικα. Πήγα στο υπόφραγμα του πληρώματος και ζήτησα εθελοντές χωρίς να πολυπιστεύω ότι θα βρισκόντουσαν ναύτες που θα είχαν την επιθυμία να τραβήξουν κουπί. Και όμως, διαφεύστηκα. Μόλις εξήγησα στο πλήρωμα περί τίνος επρόκειτο πετάχτηκε ο Γιαγιάς, ένας πανέξυπνος Χιώτης και μου είπε να μην ανησυχώ, ότι αναλαμβάνει αυτός να μαζέψει πλήρωμα και να ετοιμάσει τη

Η τετράκοπος του Κ/Β «ΚΡΙΕΖΗΣ» (Φωτογραφικό Αρχείο YIN).

βάρκα. Την άλλη μέρα το πρωί η τετράκοπος του Κριεζή με μία καθαρή σημαία στη πρύμνη βρισκόταν στην αφετηρία μαζί με καμμιά δεκαπενταριά βάρκες από τα άλλα Κυττάξετε μωρέ να τραβήξετε γερό κουπί μη γίνουμε ρεζίλι στους Εγγλέζους, είπα στο πλήρωμα. Μην ανησυχείς κύριε σημαιοφόρε, μου λέει ο Γιαγιάς, θα τους κερδίσουμε. Την αισιοδοξία του Γιαγιά συμμερίζοταν και ο Τσικουδής, ένας άλλος Χιώτης, που καθόταν δίπλα του. Κάποτε ξεκινήσαμε. Στην αρχή όλες οι βάρκες πήγαιναν μαζί. Σιγά σιγά όμως αρχίσαμε να πέρνουμε κεφάλι. Με φωνές προσπαθούσα να δώσω ρυθμό στους κωπηλάτες μας και συγχρόνως να τους ενθαρρύνω. Στα μισά της διαδρομής μια φαλαινίδα από ένα αντιτορπιλικό μας πλησίασε επικίνδυνα. Οι δικοί μας όμως με υπερένταση κράτησαν τη διαφορά και σε λίγο οι Άγγλοι απογοητεύτηκαν και έμειναν πίσω. Μερικά λεπτά αργότερα τερματίζαμε θριαμβευτικά πρώτοι με μεγάλη διαφορά. Το τέρμα της κούρσας ήταν ή πλώρη του παλαιού επιβατικού WESTERN ISLES που ήταν η έδρα του COMMODORE

STEVENSON. Με έκπληξη είδα ζωγραφισμένο στη δεξιά μάσκα του γέρικου πλοίου ένα κουνέλι με μπαρμπέτες και ναυτικό पहλίχιο να παριστάνει το γέρο COMMODORE. Ήταν βλέπετε Χριστούγεννα και επιτρεπόταν κάθε τρέλλα. Ακόμη και να σατιρίζεις τους ανωτέρους σου. Ανέβηκα τις σκάλες του WESTERN ISLES και παρέλαβα από τα χέρια του STEVENSON το έπαθλο της νίκης μας, που ήταν μία μεγάλη Χριστουγεννιάτικη πουτίγκα. Σιγά σιγά πήραμε το δρόμο της επιστροφής, ενώ μας συνόδευαν τιμητικά οι άλλες βάρκες. Η διαδρομή της επιστροφής θύμιζε ρωμαϊκό θρίαμβο καθώς οι Άγγλοι που δεν παίρνω όρκο ότι δεν ήταν μεθυσμένοι, ζητωκραύγαζαν συνέχεια δημιουργώντας πανδαμόνιο. Ο Κυβερνήτης μας ξύπνησε από τις φωνές και όπως ήταν από τον ύπνο με την φανέλλα και το μακρύ σώβρακο, βγήκε στο κατάστρωμα να δει τι γίνεται. Την εμφάνιση του οι Άγγλοι υποδέχτηκαν με νέους αλλαλαγμούς, ενώ ο Γιαγιάς όρθιος μέσα στη βάρκα βάσταγε ψηλά την πουτίγκα φωνάζοντας: Τους φάγαμε κύριε Κυβερνήτα.

Τουρκία

16 Απριλίου

Η τουρκική προσπάθεια αναζήτησης νέων τεχνολογιών με έμφαση στα μη επανδρωμένα οχήματα σε ξηρά, θάλασσα και αέρα, έφερε στην επιφάνεια και ορισμένες προτάσεις, οι οποίες με πολύ μεγάλη δυσκολία (λόγω εμφανών τεχνικών προβλημάτων) μπορούν να υλοποιηθούν. Ωστόσο ακόμη και τέτοιου είδους σχεδιασμοί εργαλαιοποιούνται και χρησιμοποιούνται στο πεδίο των ΨΕΠ και των κατασκευασμένων ψευδών ειδήσεων (fake news). Μια εξ αυτών απασχόλησε πολύ τον ελληνικό ειδικό και μη Τύπο, καθώς και τα κοινωνικά δίκτυα και αφορούσε ένα υπό ανάπτυξη μη επανδρωμένο υποβρύχιο όχημα (Unmanned Underwater Vehicle) με επιχειρησιακά χαρακτηριστικά φονικού (killer) drone. Πρόκειται για το ρομποτικό UUV Wattozz προϊόν της εταιρείας Albayrak Savunma σε συνεργασία με το Πολυτεχνείο της Μαύρης Θάλασσας, με την ανάπτυξη του οποίου ασχολήθηκε – εξ ου και το μεγάλο ενδιαφέρον ως είδηση – η γνωστή αμερικανική ιστοσελίδα αμυντικών ειδήσεων Defense News. Μάλιστα το παρουσίασαν ως επαναστατικό οπλικό σύστημα game changer, το οποίο θα μετέβαλλε αποφασιστικά τα δεδομένα στο Αιγαίο κλείνοντας την πλάστιγγα υπέρ του Τουρκικού Ναυτικού. Οι Τούρκοι σχεδιαστές δημιούργησαν και σχετικό video όπου το Wattozz έχει την μορφή σαλαχιού και μπορεί να ξεγελά ακόμη και θαλάσσιους θηρευτές με την παραπλα-

ντική εμφάνισή του. Σχεδιασμένο να επιχειρεί σε σμήνη (ομάδες των 12 ή και περισσότερων) το σύστημα είναι κατευθυνόμενο και ενεδρεύει στον βυθό για αρκετές ώρες σε επιλεγμένες θέσεις από τις οποίες αναμένεται ότι θα διέλθουν πλοία επιφανείας (στόχοι ευκαιρίας ή τακτική αποστολή). Στη συνέχεια μόλις εντοπισθεί το σκάφος ενεργοποιείται το σμήνος και τα ψευδοσαλάκια, τα οποία φέρουν εκρηκτικά αναδύονται με ταχύτητα και επικολούνται στα ύφαλα του σκάφους, όπου και εκρήγνυνται. Η όλη ιδέα είναι πράγματι εντυπωσιακή καθώς ένας αριθμός υποβρύχιων τηλεχειριζόμενων ναρκών με σχήμα σαλαχιού θα μπορούσε να αποτελέσει σοβαρό κίνδυνο για το Πολεμικό Ναυτικό και όχι μόνο στο θέατρο επιχειρήσεων Αιγαίου-Ανατολικής Μεσογείου και να απειλήσει ακόμη και τους ενεργειακούς σχεδιασμούς, προσβάλλοντας υποθαλάσσιους αγωγούς ή και εξέδρες αντήσεως ενεργειακών αγαθών. Η όλη ιδέα όμως προσκρούσει σε πραγματικές δυσκολίες αρχής γενομένης από την ανάπτυξη και λειτουργία της – όπως εμφανίζεται στο video – κυματοειδούς επιφάνειας, γεγονός που απαιτεί την χρήση έξυπνων υλικών και μηχανισμούς πλεύσης ιδιαίτερης πολυπλοκότητας. Το σχέδιο θυμίζει το αμερικανικό πειραματικό UUV Manta Ray, το οποίο όμως αναπτύσσεται με την βοήθεια κορυφαίων επιστημόνων του χώρου και ενσωματώνει τεχνολογίες αιχμής στις οποίες εκτιμάται ότι δεν έχει πρόσβαση η Τουρκία (πχ. Κρυπτογραφημένα ακουστικά σήματα μεγάλης εμβέλειας, ταχύτητα

Ειδήσεις από το Περισκόπιο

Σύνταξη ειδήσεων: Ιωάννης Σ. Θεοδωράτος

Ψηφιακή απεικόνιση σμήνους UUV Killer drone Wattozz.

πλεύσης, ικανότητα μεταφοράς ποσότητας εκρηκτικών ικανών να διατρήσουν το κύτος πολεμικών πλοίων). Όμως οφείλουμε να παρατηρήσουμε τα εξής: α) Σχεδίαση όπως το Wattozz μπορεί να είναι πολύ πιο απλοποιημένη και θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την προσβολή και διάτρηση σκαφών, τα οποία επιχειρούν κοντά στις ακτές της Μικράς Ασίας, η αντιστρόφως στον ελληνικό νησιωτικό χώρο του Ανατολικού Αιγαίου, β) η κατασκευή UUV δεν αποτελεί καινοφανές στοιχείο για την τουρκική αμυντική βιομηχανία και τα αντίστοιχα ερευνητικά ιδρύματα, γ) Η χρήση κραμάτων

αλουμινίου/τιτανίου συν επίστρωση σιλικόνης σε συνδυασμό με ηλεκτροκινητήρες ικανούς να επιτυγχάνουν ταχύτητες της τάξης των 5,5 κόμβων δεν αποτελούν σήμερα απαγορευτική ή υπερυψηλή τεχνολογία. Η δυσκολία επικεντρώνεται στην μέγιστη δυνατή απόσταση αποστολής ακουστικών σημάτων εκτός και αν το σύστημα μεταβάλλει την επιχειρησιακή του αποστολή λειτουργώντας ως μια εν υπνώσει νάρκη, η οποία θα ενεργοποιείται με το ακουστικό ερέθισμα, ταυτοποιώντας την ακουστική υπογραφή με στοιχεία από τη βιβλιοθήκη απειλών, επιτρέποντας την επίθεση. Σύμφωνα

να με το δημοσίευμα η επίσημη παρουσίαση του Wattozz θα πραγματοποιηθεί τον προσεχή Ιούλιο, οπότε και θα επανέλθουμε με νεότερα στοιχεία.

23 Απριλίου

Εντός του τρέχοντος έτους αναμένεται η καθέλκυση του πρώτου υποβρυχίου Type 214TN κλάσεως «P. Reis», το οποίο στη συνέχεια αναμένεται να ξεκινήσει κύκλο δοκιμών εν πλω και εν όρμω έως την πλήρη ένταξή του στο TDK το 2021. Η ναυπήγησή του ξεκίνησε στις 10 Οκτωβρίου 2015, έξι έτη μετά από την υπογραφή της σύμβασης. Το πρόγραμμα ναυπήγησης των έξι νέων υποβρυχίων σημειώνει ήδη σημαντική καθυστέρηση, παρέχοντας ωστόσο την ευκαιρία στην τουρκική αμυντική βιομηχανία να ενσωματώσει ορισμένα εντυπωσιακά στοιχεία όπως για παράδειγμα το ειδικό υλικό RAM, που ανέπτυξε η εταιρεία STM. Πρόκειται για ένα ειδικό υλικό επικάλυψης του σκάφους, το οποίο μειώνει την ηλεκτρομαγνητική υπογραφή του. Το πρωτοποριακό όσο και καινοτόμο υλικό χρησιμοποιήθηκε σε ένα από τα σκάφη Type 209/1400 (κλάσεως «Gür») με αξιοσημείωτη επιτυχία. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στο πλαίσιο της ναυτοϊκής άσκησης το τουρκικό υποβρύχιο προσέγγισε ένα ιταλικό Type 212 σε απόσταση 500 περίπου μέτρων χωρίς να γίνει αντιληπτό. Η επιτυχία αυτή αποδόθηκε στο υλικό RAM, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί σε όλα τα υποβρύχια του TDK καθώς και στα νέα Type 214TN. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι προδιαγραφές τόσο των Type 212 όσο και των Type 214 τα καθιστούν πολύ πιο αθόρυβα (x5 φορές) από τα παλαιά Type 209, γεγονός που αποκαλύπτει την τεχνολογική πρόοδο που έχουν επιτύχει οι τεχνικοί της STM στον συγκεκριμένο τομέα. Τα νέα υποβρύχια θα φέρουν ως επί το πλείστον τουρκικής σχεδίασης και ανάπτυξης κύρια συστήματα και βοηθητικά, καθώς και τις γνωστές γερμανικές τορπίλες DM2A4 Seehecht, τις αμερικανικές Mk48 Mod 6AT, τις νέες τουρ-

κικές Akya, ενώ θα υπάρχει για πρώτη φορά η επιχειρησιακή δυνατότητα εκτόξευσης αντιαεροπορικών πυραύλων Idas από τορπίλες με εγκιβωτισμένα τέσσερα βλήματα. Στα ναυπηγεία Gölcük ναυπηγούνται ήδη τρία υποβρύχια, το Piri Reis, το Hizir Reis και το Murat Reis η τρώπιδα του οποίου τοποθετήθηκε στις 25 Φεβρουαρίου με την παρουσία του πρωθυπουργού Γιλντιρίμ. Τα επόμενα σκάφη θα ονομαστούν Aydin Reis, Kemal Reis και Selman Reis.

29 Απριλίου

Η τουρκική αμυντική βιομηχανία Roketsan σε συνεργασία με την Aselsan και τη Διοίκηση Κέντρου ερευνών του Ναυτικού ARMERKOM (σ.σ. Ανάλογο με το GETEN) έχουν προχωρήσει στην ανάπτυξη και στην αρχική φάση παραγωγής του νέου πυραύλου επιφανείας-επιφανείας Atmaca (Γεράκι), πραγματοποιώντας μάλιστα τον περυσινό Οκτώβριο την πρώτη επιτυχή δοκιμαστική βολή. Η δημοσιοποίηση περισσότερων στοιχείων για το πολύ σημαντικό αυτό εξοπλιστικό πρόγραμμα, η έναρξη του οποίου τοποθετείται το 2009, πραγματοποιήθηκε με σκοπό να καταδειχθεί ότι παρά τις καθυστερήσεις, η ανάπτυξη του Atmaca συνεχίζεται απρόσκοπτα. Σημειώνεται ότι το Τουρκικό Ναυτικό (Turk Deniz Kuvvetleri TDK) σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα θα παραλάμβανε την πρώτη μονάδα το 2017. Η πρώτη έκδοση κωδικοποιημένη ως Atmaca Block I θα έχει εμβέλεια της τάξης των 220 χιλιομέτρων, θα φέρει κεφαλή 200 κιλών και στην καθοδήγηση προς τον στόχο θα χρησιμοποιεί INS/GPS (αρχικό στάδιο) και αισθητήρα ραντάρ (στο τελικό), ενώ θα κινείται υποηχητικά (0,85 Mach) χάρη στον κινητήρα turbojet TR 40 της γαλλικής Safran. Κατά τη διάρκεια της εκτόξευσης-εξόδου από το κάνιστρο θα χρησιμοποιεί πυραυλωθητή, ο οποίος στη συνέχεια θα απορρίπτεται. Μελλοντικά η έκδοση Atmaca Block II θα φέρει τον τουρκικής σχεδίασης και παραγωγής

Τουρκικό υποβρύχιο Type 214TN κλάσης Reis.

Ο κινητήρας turbojet Kale-3500 που θα φέρουν οι πύραυλοι Atmaca Block II και τα βλήματα μακρού πλήγματος αέρος επιφανείας/εδάφους SOM.

κινητήρα turbojet Kale-3500 της εταιρείας Kale Kalip, χάρη στον οποίον θα αναπτύσσει ταχύτητα 0,95 Mach, καθώς και τουρκικής σχεδίασης αισθητήρα υπέρυθρης απεικόνισης IIR για μεγαλύτερη επιχειρησιακή ακρίβεια. Ο συγκεκριμένος κινητήρας θα εγκατασταθεί και σε όλες τις εκδόσεις του βλήματος αέρος επιφανείας/εδάφους μακράς εμβέλειας SOM που φέρουν τα τουρκικά μαχητικά F-16 και F-4. Στον Atmaca θα ολοκληρωθούν επίσης αισθητήρες που θα επιτρέπουν την λήψη στοιχείων από το νέο τουρκικής σχεδίασης διακλαδικό σύστημα ζεύξης δεδομένων KEMENT, βάσει του οποίου θα μεταδίδονται σε πραγματικό χρόνο επικαιροποιημένα στοιχεία από και προς πλοία, αεροσκάφη, ραντάρ, UAV και δορυφόρους ώστε να μπορεί να προσβάλλει και στόχους ευκαιρίας. Όπως γίνεται άμεσα αντιληπτό στόχος του προγράμματος Atmaca είναι η ανάπτυξη, κατασκευή και μαζική παραγωγή ενός νέου ναυτικού βλήματος κρούσης, φθηνότερου κόστους από τον Harpoon, καλύτερων επιχειρησιακών δυνατοτήτων, το οποίο επίσης θα μπορεί να προσβάλλει και

στόχους εδάφους. Στο στάδιο αρχικής παραγωγής εντός του 2018 θα κατασκευαστούν 64 βλήματα (32+32), με τα οποία θα εκτελεστούν βολές αποδοχής και σύμφωνα με τα επιχειρησιακά σενάρια του TDK. Ο Atmaca θα εγκατασταθεί στις κορβέτες τύπου Milgem (κλάση Ada), στις φρεγάτες O. H. Perry (κλάση Gabya), στις τύπου MEKO 200, στη νέα κλάση φρεγατών Istanbul καθώς και σε όλα τα ΤΠΚ. Σύμφωνα με πληροφορίες θα αναπτυχθεί υποβρυχίως εκτοξευόμενη έκδοση του Atmaca, η οποία θα εξοπλίσει τον υποβρυχίο στόλο (Type 209, Type 214TN), ενώ υπάρχει πρόβλεψη και για έκδοση αέρος-επιφανείας που θα φέρουν τα ΑΦΝΣ. Ο πύραυλος μετά από την ολοκλήρωση των δοκιμών και την ένταξη στο TDK θα προταθεί για εξαγωγή.

Το τρίμηνο που πέρασε, έγιναν οι ακόλουθες δωρεές αρχειακού υλικού στην Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού:

ΒΙΒΛΙΑ:

- «*Κως 1912-1948*», από την Κατοχή στην Ενσωμάτωση, Τόμος Α' & Β', εκδ. Δημοτικός Οργανισμός Πολιτισμού-Αθλητισμού Δήμου ΚΩ, 2011 από τον κ. Κωνσταντίνο Δ. Κογιόπουλο.
- «*Ο Πλανήτης μας στα όρια του*», Lester R. Brown, εκδ. Χρονικό, 2011 από τον κ. Χρυσόστομο Φουντούλη.
- Τέσσερα εκπαιδευτικά εγχειρίδια της «*Σχολής Ηλεκτρισμού ΝΣ*» από τον κ. Αριστείδη Οικονομίδη
- Τα ακόλουθα βιβλία από τον κ. Γενατά Δημήτριο:
 - «*Αι σημαίαι του κράτους και άλλα διακριτικά σήματα*», Υπουργείο Ναυτικών, Αθήνα, 1914
 - «*Το Ελληνικό Εμπορικό Ναυτικό κατά τον 18ο αιώνα*», Σ. Βορείου, εκδ. Φλάμμα, Αθήνα, 1940.
 - «*Το Πυροβολικόν κατά την Δύσιν της Μεσαιωνικής ημών Αυτοκρατορίας*», Αλέξανδρος Ε. Σακελλαρίου-Πιλάτου, εκδ. Ναυτική Επιθεώρηση, Αθήνα, 1928.
 - «*Πανόραμα του Ελληνοτουρκικού Πολέμου 1912-1913*», εκδ. Α. Κωνσταντινίδης, Αθήνα, 1913.
 - «*Η καταστροφή και οι τελευταίες μέρες της Σμύρνης*», Κ. Μισαπλίδης, Αθήνα, 1923.
- «*Ο ΑΣΤΙΓΞ και το έργο του εν Ελλάδι*», Κ. Ράδος, εκδ. Ναυτική Επιθεώρηση, Αθήνα, 1928 από τον κ. Γεώργιο Αθανασίου.

■ Τρία αντίτυπα εφημερίδων «Βραδυνή» με ημερομηνίες 28-10-1940, 30-10-1946, 4-12-1940 από τον κ. Γεώργιο Βακόνδιο.

- Τα ακόλουθα τρία βιβλία από το Ίδρυμα Αικατερίνη Λασκαρίδη
 - Μέγας Αλέξανδρος: αναδιφώντας όψεις του περιόπτου, Ίδρυμα Αικατερίνη Λασκαρίδη, Πειραιάς, 2011.
 - Πετρόκτιστοι Φάροι: Ταίναρο και Μαλέας, Ίδρυμα Αικατερίνη Λασκαρίδη, Πειραιάς, 2013.
 - Ναυάγια στον ελληνικό βυθό: κατάδυση στην ιστορία τους/ Κ. Θωκταρίδης, Α. Μπιλάλης, Ίδρυμα Αικατερίνη Λασκαρίδη, Πειραιάς, 2013.

■ Τεχνικό εγχειρίδιο "Σύστημα Προγραμματισμού Συντηρήσεων (Σ.Π.Σ)", Α/Τ «ΒΕΛΟΣ», από τον κ. Αλέξανδρο Κασίμη.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:

■ Ο κ. Αριστείδης Οικονομίδης, παραχώρησε δελτίο ταυτότητας του Ναυτοδιόπου Οικονομίδα Χαρίλαου.

■ Ο κ. Κωνσταντίνος Κωνσταντινίδης, παραχώρησε εκατό φωτογραφίες περιόδου 1940-1945, του πατέρα του Διόπου (ΑΣΥΡΜ) Ιωάννη Κωνσταντινίδη, από το Α/Τ «ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ» και Α/Τ «ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ».

■ Ο κ. Γεώργιος Τσουτσάνης, παραχώρησε φωτογραφικό αρχείο του πατέρα του Αθανασίου Κυριάκου, με κύριο θέμα τον Πόρο και την Σχολή Μονίμων Υπαξιωματικών Ναυτικού.

■ Ο κ. Αλέξανδρος Κασίμης, παραχώρησε φωτογραφικό αρχείο του πατέρα του με αρχείο παραλαβής Υ/Β στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και γενικό αρχείο.

Αυτοί που έφυγαν

Αποστρατείες

Εκδηλώσεις - Αποστολές

Συνδρομές

Δελτίο Ενημέρωσης

Αντιναύαρχος ε.α.

Σωκράτης Αντωνιάδης ΠΝ

Απεβίωσε την 28η Μαρτίου 2018. Γεννήθηκε το 1933 στο Ν. Αττικής. Το 1951 εισήλθε στη ΣΝΔ ως Ναυτικός Δόκιμος και το 1986 τέθηκε σε αποστρατεία.

Υποναύαρχος (Ο) ε.α.

Νικήτας Σέργης ΠΝ

Απεβίωσε την 6η Μαρτίου 2018. Γεννήθηκε το 1936 στο Ν. Αττικής. Το 1960 εισήλθε στο Οικονομικό Σώμα της ΣΝΔ και το 1992 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αρχιπλοίαρχος (Ο) ε.α.

Στυλιανός Μπραέσσας ΠΝ

Απεβίωσε την 19η Μαρτίου 2018. Γεννήθηκε το 1933 στο Ν. Πειραιά. Το 1957 εισήλθε στη Σχολή Δοκίμων Σημαιοφόρων οικονομικών και το 1985 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλοίαρχος (Ο) ε.α.

Θεμιστοκλής Κατρός ΠΝ

Απεβίωσε την 16η Απριλίου 2018. Γεννήθηκε το 1924 στο Ν. Τρικάλων. Το 1948 εισήλθε στη Σχολή Δοκίμων Σημαιοφόρων Οικονομικών και το 1974 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλοίαρχος (Ε) ε.ε.

Αθανάσιος Πρωτολάτης ΠΝ

Απεβίωσε την 25η Φεβρουαρίου 2018. Γεννήθηκε το 1965 στο Ν. Αττικής. Το 1982 εισήλθε στη ΣΜΥΝ ως Δόκιμος Υπαξιωματικός. Τον τελευταίο χρόνο υπηρετούσε στο ΓΕΝ/ΔΚΒ.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Ιωάννης Φουρικής ΠΝ

Απεβίωσε την 14η Απριλίου 2018. Γεννήθηκε το 1932 στο Ν. Αττικής. Το 1951 εισήλθε στο ΠΝ ως Δίοπος εθελοντής ΡαδιοΤεχνίτης και το 1986 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Δημήτριος Κριεζώτης ΠΝ

Απεβίωσε την 26η Φεβρουαρίου 2018. Γεννήθηκε το 1936 στον Πόρο Τροιζηνίας. Το 1958 εισήλθε στο ΠΝ ως Δίοπος και το 1992 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Κωνσταντίνος Παπακωνσταντίνου ΠΝ

Απεβίωσε την 4η Μαρτίου 2018. Γεννήθηκε το 1939 στο Ν. Ευβοίας. Το 1955 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναύτης μαθητής και το 1990 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Μαρίνος Μαρινάκης ΠΝ

Απεβίωσε την 29η Μαρτίου 2018. Γεννήθηκε το 1944 στο Ν. Χανίων ν. Κρήτης. Το 1959 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1990 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Δημήτριος Γκουζέλης ΠΝ

Απεβίωσε την 23η Μαρτίου 2018. Γεννήθηκε το 1945 στο Ν. Σερρών. Το 1958 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1994 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Θεόδωρος Κωστάκης ΠΝ

Απεβίωσε την 26η Φεβρουαρίου 2018. Γεννήθηκε το 1959 στο Ν. Πειραιώς. Το 1976 εισήλθε στη ΣΔΥΝ ως Δίοπος και το 2007 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Αθανάσιος Λεσιώτης ΠΝ

Απεβίωσε την 14η Φεβρουαρίου 2018. Γεννήθηκε το 1961 στο Ν. Πειραιώς. Το 1975 εισήλθε στη ΣΔΥΝ ως Ναυτόπαις και το 2008 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλωτάρχης (Ε) ε.α.**Σταύρος Τσερπές ΠΝ**

Απεβίωσε την 22α Απριλίου 2018. Γεννήθηκε το 1931 στο Ν. Μεσσηνίας. Το 1946 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1980 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλωτάρχης (Ε) ε.α.**Γεώργιος Λίλος ΠΝ**

Απεβίωσε την 14η Απριλίου 2018. Γεννήθηκε το 1936 στο Ν. Ηλείας. Το 1952 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1987 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλωτάρχης (Ε) ε.α.**Νικόλαος Ζέρβας ΠΝ**

Απεβίωσε την 22α Απριλίου 2018. Γεννήθηκε το 1938 στο Ν. Ευβοίας. Το 1953 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1988 τέθηκε σε αποστρατεία.

Υποπλοίαρχος (Ε) ε.α.**Νικόλαος Κοντζιάς ΠΝ**

Απεβίωσε την 27η Μαρτίου 2018. Γεννήθηκε το 1945 στο Ν. Αττικής. Το 1959 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1992 τέθηκε σε αποστρατεία.

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ε.α.**Ευριπίδης Αβραμίδης ΠΝ****Παλαίμαχος Β΄ ΠΠ**

Απεβίωσε την 20η Φεβρουαρίου 2018. Γεννήθηκε το 1920 στην Προύσα Μ. Ασίας. Το 1938 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναύτης πρότακτος και το 1965 τέθηκε σε αποστρατεία.

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ε.α.**Ιωάννης Αποστολόπουλος ΠΝ**

Απεβίωσε την 4η Μαρτίου 2018. Γεννήθηκε το 1944 στο Ν. Ευβοίας. Το 1957 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1984 τέθηκε σε αποστρατεία.

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ε.α.**Ιωάννης Ανδρείκος ΠΝ**

Απεβίωσε την 14η Μαρτίου 2018. Γεννήθηκε το 1950 στην Σαλαμίνα Ν. Αττικής. Το 1969 εισήλθε

στο ΠΝ ως Δίοπος και το 1995 τέθηκε σε αποστρατεία.

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ε.α.**Ευθύμιος Καπεντζώνης ΠΝ**

Απεβίωσε την 13η Μαρτίου 2018. Γεννήθηκε το 1955 στο Ν. Φωκίδος. Το 1972 εισήλθε στη ΣΔΥΤΕΝ ως Δόκιμος Υπαξιωματικός και το 1999 τέθηκε σε αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (Ε) ε.α.**Ιωάννης Μαρτίνος ΠΝ****Παλαίμαχος Β΄ ΠΠ**

Απεβίωσε την 3η Μαΐου 2018. Γεννήθηκε το 1924 στη ν. Κύθνο Ν. Κυκλάδων. Το 1939 κατετάγη στο ΠΝ ως λεβητοποιός και το 1974 τέθηκε σε αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (Ε) ε.α.**Παντελής Διαμαντάκης ΠΝ**

Απεβίωσε την 23η Απριλίου 2018. Γεννήθηκε το 1936 στο Ν. Ρεθύμνης ν. Κρήτης. Το 1952 κατετάγη στο ΚΕ ΠΟΡΟΣ ως Μαθητής και το 1978 τέθηκε σε αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (ΦΑΡ) ε.α.**Μιχαήλ Μπουραντάς ΠΝ**

Απεβίωσε την 4η Μαρτίου 2018. Γεννήθηκε το 1937 στη ν. Κέα Ν. Κυκλάδων. Το 1959 κατετάγη στη Φαρική Βάση ως Δίοπος Φάρων και το 1985 τέθηκε σε αποστρατεία.

Κελευστής (ΑΡΜ) ε.ε.**Ιωάννης Μπουκουβάλας**

Απεβίωσε την 13η Μαρτίου 2018. Γεννήθηκε το 1978 στο Ν. Λαρίσης. Το 2005 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναύτης ΕΠΟΠ. Τον τελευταίο χρόνο υπηρετούσε στο Α/Γ «ΧΙΟΣ»

**Εκ μέρους του Πολεμικού Ναυτικού εκφράζονται τα πιο ειλικρινή συλλυπητήρια προς τις οικογένειες και τους συγγενείς των εκλιπόντων.
Ευχόμεθα ο Πανάγαθος να τους προσφέρει παρηγορία και δύναμη ψυχής.**

ΑΠΟΣΤΡΑΤΕΙΕΣ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: ΓΕΝ/Β3

- Τέθηκαν σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ως ευδοκίμως τερματίσαντες τη σταδιοδρομία τους οι παρακάτω **Πλοίαρχοι (Ε)**: Παναγιώτης Γιαννακόπουλο, Κωνσταντίνος Τασούλας, Δημήτριος Χουλιάρας, Κωνσταντίνος Δάρας, Δημήτριος Βασιλείου, Δημήτριος Νικολιδάκης, Σπυρίδων Πιτσιάκος, Γεώργιος Τζαμάκος, Στυλιανός Δήμος, Γεώργιος Κονταξής, Γεώργιος Φασουλής, Βασίλειος Μυλωνάς, Ιωάννης Παγώνας, Δημήτριος Μανατάκης, Αναστάσιος Μποτωνάκης, Αθανάσιος Βορηάς Αντώνιος Σταυρουλάκης, Βρασίδης Κατσιφής, Νεκτάριος Πασιάκης, Προκόπιος Αβραάμ, Νικόλαος Κοττάκης, Στέφανος Αναγνωστόπουλος, Άνθιμος Αγαπίου, Ιωάννης Στάμος, Χρήστος Παπαλυμπέρης, Σταμάτιος Δραγομάνοβιτς, Αντώνιος Παπαδημητρίου, Χρήστος Πατσιαούρας, Παναγιώτης Βασιλάρος, Δημήτριος Χανιαλάκης, Χρήστος Μονάντερας, Θεμιστοκλής Τσαρνάς, Κωνσταντίνος Ασπρογέρακας, Παναγιώτης Κατσικίδης, Ιερόθεος Ανδριανός, Νικόλαος Παρασκευόπουλος, Άγγελος Παπαδάκης, Γεώργιος Φραγκίσκος, Γεώργιος Καθεκλάκης, Γεώργιος Παναγιωτόπουλος, Ευάγγελος Καρπουζάς, Αρτέμιος Σταμπεδάκης, Ιωάννης Μουσουλής, Γρηγόριος Βρακάς, Παύλος Φαρμάκης, Νικόλαος Τσεκούρας.
- Τέθηκαν σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ως ευδοκίμως τερματίσαντες τη σταδιοδρομία τους οι παρακάτω **Αντιπλοίαρχοι (Ε)**: Ηλίας Ηλιάδης, Δημήτριος Κουρεμάδας, Δημήτριος Κατσιλιέρης, Αντώνιος Δημητρακόπουλος.
- Τέθηκαν σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ως ευδοκίμως τερματίσαντες τη σταδιοδρομία τους οι παρακάτω **Πλωτάρχες (Ε)**: Διονυσία Γιατρά, Γεωργία Μπουτσικάρη, Αγγελική Μπαστουήνη, Κλεοπάτρα Αποστόλου.
- Τέθηκε σε αποστρατεία μετά από αίτησή του ο **Πλωτάρχης (Ε)** Ανδρέας Βαζαίος.
- Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία με το

βαθμό του **Πλωτάρχη ο Υποπλοίαρχος (Ε)** Ευάγγελος Χριστοδούλου, αποστρατεία λογιζομένη από 19 Ιανουαρίου 2018, ημερομηνία κατά την οποία απεβίωσε.

Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους με το βαθμό του **Πλωτάρχη** οι παρακάτω **Υποπλοίαρχοι (Ε)**: Ευπραξία Κατσιλιάνου, Παρασκευή Μάγκου, Στέλλα-Ρεγγίνα Περασάνη, Βικτώρια Ξένου, Μοσχούλα Παπούλα, Μαρία Φωτεινάκη, Παναγιώτα Μάλλιερη, Κωνσταντίνα Ασημακοπούλου, Γεωργία Γεωργίου-Έπειρα.

- Τέθηκε σε αποστρατεία μετά από αίτησή του ο **Ανθυπασπιστής (ΑΡΜ)** Βασίλειος Τσιάρας.
- Τέθηκε σε αποστρατεία μετά από αίτησή του με το βαθμό του **Ανθυπασπιστή** ο **Αρχικελευστής (ΗΝ/ΔΒ)** Θωμάς Χαβάκης.
- Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ο **Ανθυπασπιστής (ΔΙΑΧ)** Κωνσταντίνος Βαλαώρας, αποστρατεία λογιζομένη από 20 Ιανουαρίου 2018, ημερομηνία κατά την οποία απεβίωσε.
- Τέθηκε σε αποστρατεία μετά από αίτησή της η **Ανθυπασπιστής ΕΜΘ (ΤΗΛ)** Σοφία Καρακάλου.
- Τέθηκε σε αποστρατεία μετά από αίτησή του με το βαθμό του **Ανθυπασπιστή** ο **Αρχικελευστής ΕΜΘ (ΜΗΧ)** Κωνσταντίνος Πλάκας.
- Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους με το βαθμό **Αρχικελευστή** οι παρακάτω **Επικελευστές ΕΜΘ**: Γεώργιος Κωνσταντόπουλος (Ρ/Ε), Δημήτριος Τσουκαλάς (ΗΝ/ΔΒ), Παναγιώτης Κόκορης (ΜΗΧ).
- Τέθηκε σε αποστρατεία μετά από αίτησή του ο **Επικελευστής ΕΠ.ΟΠ.** (ΕΦ/ΜΕΚ) Αντώνιος Τζιάνης.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ - ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: ΓΕΝ/ΚΕΠΙΧ

1. Συμμαχικές - Διακρατικές Ασκήσεις

■ Την 21 Φεβρουαρίου 2018, η Φ/Γ «ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ» συμμετείχε σε συνεργασία (PASSEX) στη περιοχή Κεντρικού Αιγαίου Πελάγους, με τις Φ/Γ HMS DUNCAN (Ηνωμένο Βασίλειο) και TCG GAZIANTEP (Τουρκία), οι οποίες ανήκουν στη Μόνιμη Δύναμη του NATO SNMG-2.

■ Από 02 έως 16 Μαρτίου 2018, διεξήχθη η συμμαχική άσκηση "DYNAMIC MANTA", στη θαλάσσια περιοχή Κεντρικής Μεσογείου (Σικελία), με συμμετοχή από Ελληνικής πλευράς των Φ/Γ ΕΛΛΗ και Υ/Β «ΜΑΤΡΩΖΟΣ».

■ Από 09 έως 16 Μαρτίου 2018, διεξήχθη η συμμαχική άσκηση "ΑΡΙΑΔΝΗ 18", στη θαλάσσια περιοχή Πατραϊκού κόλπου, Ιονίου πελάγους και βορειοδυτικών ακτών Πελοποννήσου, με συμμετοχή της Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ» (Δ/ΔΝΑΡ), των Ν/ΘΗ «ΚΑΛΛΙΣΤΩ» και «ΕΥΡΩΠΗ», ενός (1) Ε/Π, μίας (1) ομάδας ΟΕΝ/ΔΥΚ μετά του Τ/Χ «ΑΕΤΟΣ» (επί Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ»), του Υ/Γ - Ω/Κ «HMS ENTERPRISE» (Ηνωμένο Βασίλειο), του Ν/ΘΗ TCG AKCAY (Τουρκία), των Ν/ΘΗ ESPS SEGURA και ESPS TAJO (Ισπανία), του Ν/ΘΗ ITS ALGHERO (Ιταλία), του Ν/ΘΗ ROS LT DIMITRIE NICOLESCU (Ρουμανία) και του Ν/ΘΗ BGS PROBOY (Βουλγαρία).

■ Από 14 έως 29 Μαρτίου 2018, διεξήχθη η Διακρατική άσκηση "NOBLE DINA", στη θαλάσσια περιοχή νοτίως ν. Κρήτης και ανατολικής Μεσογείου, με συμμετοχή της Φ/Γ «ΨΑΡΑ» (με Ο/Γ Ε/Π), του ΤΠΚ «ΡΙΤΣΟΣ», των Υ/Β «ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ» και «ΠΟΣΕΙΔΩΝ», της κορβέτας INS HANIT (Ισραήλ), των ΤΠΚ INS KESHET και ROMACH (Ισραήλ), ενός 1 Υ/Β (Ισραήλ), δύο (2) F-16 (Ισραήλ), τεσσάρων (4) Ε/Π CH-53 (Ισραήλ), ενός (1) C-130 (Ισραήλ), του αντιτορπιλικού USS DONALD COOK (Ηνωμένες Πολιτείες) και ενός Α/Φ Ρ8Α (Ηνωμένες Πολιτείες).

■ Από 16 έως 20 Μαρτίου 2018, το Ν/ΘΗ «ΚΑΛΛΙΣΤΩ» εκτέλεσε PASSEX με την Νατοϊκή Αντιναρκική δύναμη SNMCMG-2, η οποία αποτελούταν από το HMS ENTERPRISE (Ηνωμένο Βασίλειο), το ESPS SEGURA (Ισπανία) και το ITS ALGHERO (Ιταλία), στη θαλάσσια περιοχή Ιονίου πελάγους και νήσου Κέρκυρας.

■ Από 22 έως 23 Μαρτίου 2018, εκτελέστηκε PASSEX μεταξύ του Υ/Β «ΚΑΤΣΩΝΗΣ» και του Υ/Β HMCS WINDSOR (Καναδάς), στη θαλάσσια περιοχή δυτικά νήσου Κρήτης.

■ Από 26 έως 28 Μαρτίου 2018, διεξήχθη η συμμαχική άσκηση «RAMSTEIN GUARD 18», στη θαλάσσια περιοχή του Μυρτώου πελάγους, με συμμετοχή των Φ/Γ «ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ», Φ/Γ «ΣΠΕΤΣΑΙ», ΤΠΚ «ΡΟΥΣΣΕΝ» και Κ/Φ «ΜΑΧΗΤΗΣ».

■ Από 30 Απριλίου έως 01 Μαΐου 2018, πραγματοποιήθηκε PASSEX μεταξύ της Φ/Γ «ΑΔΡΙΑΣ», της Κ/Φ «ΑΡΜΑΤΩΛΟΣ» και του ΤΠΚ «ΜΥΚΟΝΙΟΣ» και των μονάδων της SNMG-2, η οποία αποτελούνταν από τα Π.Π HMS DUNCAN (Ηνωμένο Βασίλειο), ESPS VICTORIA (Ισπανία), TCG GEMLIK (Τουρκία), FGS BAYERN (Γερμανία), στη θαλάσσια περιοχή κεντρικού και βόρειου Αιγαίου πελάγους.

■ Από 30 Απριλίου έως 11 Μαΐου 2018, διεξήχθη η συμμαχική άσκηση "SPANISH MINEX 18", στη θαλάσσια περιοχή της δυτικής Μεσογείου. Στην άσκηση συμμετείχε από Ελληνικής πλευράς, το Ν/ΘΗ «ΕΥΡΩΠΗ».

■ Από 29 Απριλίου έως 11 Μαΐου 2018 διεξήχθη η συμμαχική άσκηση "PHOENIX EXPRESS", στη θαλάσσια περιοχή Κρητικού και Λιβυκού πελάγους, με συμμετοχή των Φ/Γ «ΣΑΛΑΜΙΣ» (εν όρμω φάση άσκησης), Φ/Γ «ΨΑΡΑ» (εν πλω

φάση άσκησης), του Ε/Π ΠΝ-57, της ΟΑΠ 4, του περιπολικού ATALAYA (Ισπανία), του βοηθητικού ΚΗΑΙΡΕΔΙΝΕ (Τυνησία), του ΤΠΚ CARTHAGE (Τυνησία), της Κ/Β RAIS HASSAN BARBIER (Αλγερία) και της Φ/Γ MOHAMMED V (Μαρόκο).

2. Επισκέψεις Ξένων Αντιπροσωπειών

■ Την 12 Απριλίου 2018, η Πρέσβης της Δημοκρατίας της Αυστρίας πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη στο ΓΕΝ. Στο πλαίσιο της επίσκεψης, η Πρέσβης συναντήθηκε με τον Αρχηγό ΓΕΝ, όπου και συζητήθηκαν θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος.

■ Από 02 έως 03 Μαΐου 2018, ο Αρχηγός του ΠΝ του Ισραήλ πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη στην Ελλάδα. Κατά την διάρκεια της επίσκεψης του, ο Ισραηλινός ΑΓΕΝ συναντήθηκε με τον Έλληνα ομόλογο του, ενώ επισκέφθη, εκτός του ΓΕΝ, το Ν.Ο Σκαρραμαγκά και το Ναύσταθμο Σαλαμίνας.

■ Την 10 Μαΐου 2018 η Α.Β.Υ Πρίγκιπας της Ουαλίας και διάδοχος του Βρετανικού βασιλικού θρόνου, συνοδευόμενος από τον ΥΠΕΘΑ και τους αρχηγούς ΓΕΕΘΑ και ΓΕΝ, επισκέφθηκε τα ΘΚ ΑΒΕΡΩΦ και Τρίτηρη Ολυμπιάς, στο Άλσος Ναυτικής παράδοσης Φλοίσβου Παλαιού Φαλήρου.

3. Συμμαχικές - Πολυεθνικές Επιχειρήσεις

α. Επιχείρηση UNIFIL MAROPS

Συμμετοχή του ΠΝ στην επιχείρηση, με ένα πλοίο στη θαλάσσια περιοχή ανατολικής Μεσογείου, ως ακολούθως:

■ Από 12 Ιανουαρίου έως 18 Φεβρουαρίου 2018, με την Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ».

■ Από 18 Φεβρουαρίου έως 28 Μαρτίου 2018, με την Φ/Γ «ΑΔΡΙΑΣ».

■ Από 28 Μαρτίου έως 06 Μαΐου 2018, με την Φ/Γ «ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ».

■ Από 06 Μαΐου 2018, με την Φ/Γ ΕΛΛΗ.

β. Επιχείρηση SEA GUARDIAN

Το ΠΝ συμμετέχει στην επιχείρηση "SEA GUARDIAN" με 1 ΤΠΚ ή Κ/Φ, καθ' όλο το έτος (με έδρα το ΝΣ υπό 8ωρη ετοιμότητα) και με 1 Υ/Β εν πλω ανά δίμηνο και για 15 ημέρες. Συμμετέχουσες μονάδες:

• Από 09 Φεβρουαρίου, η ΤΠΚ «ΣΙΜΙΤΖΟ-ΠΟΥΛΟΣ».

• Από 17 έως 18 Φεβρουαρίου 2018 η Φ/Γ «ΑΔΡΙΑΣ», και από 18 έως 19 Φεβρουαρίου 2018 η Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ», στα πλαίσια της επιχείρησης "UNIFIL MAROPS", κατά τους πλόες προς και από την Κύπρο αντίστοιχα, συμμετείχαν στην επιχείρηση σε ρόλο "Associated Support".

• Από 14 έως 28 Φεβρουαρίου, το Υ/Β «ΠΙΠΙ-ΝΟΣ», συμμετείχε παράλληλα στις επιχειρήσεις "UNAVFORMED" και "SEA GUARDIAN", στη θαλάσσια περιοχή Κεντρικής Μεσογείου, σε ρόλο "Associated Support".

• Από 05 έως 06 Μαρτίου, από 18 έως 22 Μαρτίου, από 19 έως 22 Μαρτίου, και από 30 Μαρτίου 2018 το Υ/Β «ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ», συμμετείχε στην επιχείρηση σε ρόλο "Associated Support".

• Από 16 έως 18 Μαρτίου 2018, η Φ/Γ «ΕΛΛΗ», συμμετείχε στην επιχείρηση σε ρόλο "Associated Support".

• Από 17 έως 20 Μαρτίου 2018, το Υ/Β «ΜΑΤΡΩΖΟΣ», συμμετείχε στην επιχείρηση σε ρόλο "Associated Support".

• Τις 29 και 30 Μαρτίου 2018, οι Φ/Γ «ΨΑΡΑ» και ΤΠΚ «ΡΙΤΣΟΣ» συμμετείχαν στην επιχείρηση, σε ρόλο "Associated Support".

• Από 24 έως 27 Απριλίου 2018, το ΝΘΗ «ΕΥΡΩΠΗ», σε ρόλο "Associated Support", στη θαλάσσια περιοχή της Κεντρικής και Δυτικής Μεσογείου.

- Από 28 Απριλίου 2018, το Υ/Β «ΠΟΣΕΙΔΩΝ», σε ρόλο "Direct Support", στη θαλάσσια περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

γ. Συμμετοχή σε Μόνιμες Ναυτικές Δυνάμεις NATO

SNMG-2:

Από 17 Φεβρουαρίου 2016, η Δύναμη SNMG-2 διεξάγει περιπολίες στη θαλάσσια περιοχή του Αιγαίου, στο πλαίσιο της Νατοϊκής δραστηριότητας "NATO'S SUPPORT TO ASSIST WITH THE REFUGEE AND MIGRANT CRISIS IN THE AEGEAN SEA". Στα πλαίσια της δραστηριότητας, το ΠΝ συμμετέχει με:

- Το ΤΠΚ «ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ», από 27 Ιανουαρίου έως 27 Φεβρουαρίου 2018.
- Την Κ/Φ «ΚΑΣΟΣ», από 16 Ιανουαρίου έως 23 Φεβρουαρίου 2018.
- Το ΝΘΗ «ΕΥΡΩΠΗ», από 17 Ιανουαρίου έως 18 Φεβρουαρίου 2018.
- Την Κ/Φ ΑΡΜΑΤΩΛΟΣ, από 23 Φεβρουαρίου έως 30 Μαρτίου 2018.
- Την Κ/Φ «ΜΑΧΗΤΗΣ», από 18 Φεβρουαρίου έως 16 Μαρτίου 2018.
- Το Ν/ΘΗ «ΚΑΛΥΨΩ», από 16 Μαρτίου έως 16 Απριλίου 2018.
- Την Κ/Φ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΣ, από 30 Μαρτίου έως 25 Απριλίου 2018.
- Την Κ/Φ «ΚΑΣΟΣ», από 16 Απριλίου 2018.
- Την Κ/Φ «ΑΡΜΑΤΩΛΟΣ», από 25 Απριλίου 2018.
- Το ΤΠΚ «ΔΑΝΙΟΛΟΣ», από 27 Φεβρουαρίου έως 01 Απριλίου 2018.
- Την ΤΠΚ «ΚΡΥΣΤΑΛΙΔΗΣ», από 01 Απριλίου 2018.

SNMCMG-2:

Ουδέν.

δ. Συμμετοχή σε Αποστολές Ευρωπαϊκής Ενώσεως

Από 14 έως 28 Φεβρουαρίου 2018, το Υ/Β «ΠΙΠΙΝΟΣ» συμμετείχε στην επιχείρηση "EUNAV-FORMED OP. SOPHIA", στη θαλάσσια περιοχή κεντρικής Μεσογείου.

4. Κοινωνική προσφορά των Ενόπλων Δυνάμεων

α. Αποστολές Εσωτερικού – Εξωτερικού:

- Από 05 έως 12 Μαρτίου 2018, διεξήχθη το Πρόγραμμα Προληπτικής Ιατρικής Αναβαθμισμένης Δυνατότητας σε νήσους του Αιγαίου (νήσοι Θύμαινα, Λειψοί, Σύμη, Κουφονήσια και Φολέγανδρος). Για την ανωτέρω δράση διατέθηκε το ΠΓΥ «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ» καθώς και διακλαδική υγειονομική ομάδα.
- Από 10 έως 21 Μαρτίου 2018 διατέθηκε το Υ/Φ «ΠΡΕΣΠΑ» για την υδροδότηση με πόσιμο νερό, στη νήσο Μεγίστη.
- Στο πλαίσιο διεξαγωγής Προγράμματος Προληπτικής Ιατρικής με την σύμπραξη του σωματείου "Ανοιχτή αγκαλιά", διατέθηκε το ΤΠΚ «ΒΟΤΣΗΣ» τις 13, 16 και 18 Απριλίου 2018 για την μεταφορά ιατρών και συνοδών του σωματείου από νήσο Ρόδο στη νήσο Τήλο, από τη νήσο Τήλο στη νήσο Χάλκη, και από τη νήσο Χάλκη στη νήσο Σύμη αντίστοιχα.
- Την 08 Μαΐου 2018, διατέθηκε η Κ/Φ «ΑΗΤΤΗΤΟΣ», για την μεταφορά προσωπικού του σωματείου "ΑΝΟΙΧΤΗ ΑΓΚΑΛΙΑ", από τη ν. ΨΑΡΑ στη ν. Άγιος Ευστράτιος.
- Την 11 Μαΐου 2018, διατέθηκε η Κ/Φ «ΚΑΣΟΣ», για την μεταφορά προσωπικού του σωματείου "ΑΝΟΙΧΤΗ ΑΓΚΑΛΙΑ", από τη ν. Άγιος Ευστράτιος στη ν. ΛΗΜΝΟ.

β. Κατάβλεψη πυρκαγιών - Περιπολίες - Επιτήρηση

Ουδέν.

γ. Έρευνα - Διάσωση

■ Την 19 Φεβρουαρίου 2018, το Ε/Π ΠΝ-51 συμμετείχε σε επιχείρηση Ε-Δ, στη θαλάσσια περιοχή Νοτίου Ευβοϊκού Κόλπου.

■ Την 07 Μαρτίου 2018, το Ε/Π ΠΝ-57, διατέθηκε για τον εντοπισμό αγνοούμενου ερασιτέχνη αλιέα, στη θαλάσσια περιοχή Σεληνίων ν. Σαλαμίνας.

■ Τις 17 και 18 Μαρτίου 2018, η Κ/Φ «ΑΗΤ-ΤΗΤΟΣ» και το Ε/Π ΠΝ-52, συμμετείχαν σε επιχείρηση Ε-Δ λέμβου με εικοσιδύο (22) ΠΕΠ, στη θαλάσσια περιοχή νήσων Σάμου, Φούρνων και Αγαθονησίου.

■ Την 04 Απριλίου 2018, το Ε/Π ΠΝ-53, διατέθηκε για τον εντοπισμό αγνοούμενου ερασιτέχνη αλιέα, στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ των νήσων Κέας και Κύθνου.

■ Την 12 Απριλίου 2018, τα Ε/Π ΠΝ-53 και ΠΝ-51 (Ο/Γ Ε/Π Φ/Γ φυλακής σκοπούς), συμμετείχαν στην επιχείρηση εντοπισμού Α/Φους της ΠΑ, που κατέπεσε στη θαλάσσια περιοχή νήσου Σκύρου.

■ Την 08 Μαΐου 2018 διατέθηκε Ε/Π ΠΝ- 61 στην επιχείρηση Ε-Δ αγνοούμενου αιωροπτεριστή, στην περιοχή της νήσου Λευκάδας.

5. Εκδηλώσεις – Επισκέψεις

■ Την 25 Φεβρουαρίου 2018, το ΠΠ «ΚΥΚΝΟΣ» κατέπλευσε στο λιμένα Καρλοβασίου ν. Σάμου, στο πλαίσιο συμμετοχής στις εκδηλώσεις μνήμης και τιμής για τους ήρωες των Ιμίων, με συμμετοχή Κυβερνήτου και αντιπροσωπείας πληρώματος του πλοίου. Μεσημβρινές ώρες, η Α.Ε Μητροπολίτης Σάμου, καθώς και φορείς των τοπικών πολιτικών και στρατιωτικών αρχών, πραγματοποίησαν ολιγόωρη επίσκεψη επί του πλοίου.

■ Την 28 Φεβρουαρίου 2018, αντιπροσωπεία του πληρώματος της Φ/Γ «ΑΔΡΙΑΣ» συμμετείχε στην τελετή παράδοσης-παραλαβής Διοικητικού Δύναμης UNIFIL (CTF 448), η οποία έλαβε χώρα στον λιμένα της Βηρυττού.

■ Την 07 Μαρτίου 2018, πραγματοποιήθηκαν εκδηλώσεις για την ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα, με συμμετοχή των ακόλουθων μονάδων:

- ΠΓΥ «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ» στις ν. Λειψούς.
- Κ/Φ «ΑΗΤΗΤΟΣ» στη ν. Λέρο
- Κ/Φ «ΟΡΜΗ» στη ν. Νίσυρο.
- ΤΠΚ «ΤΡΟΥΠΑΚΗΣ» στη ν. Ρόδο.
- ΤΠΚ «ΜΥΚΟΝΙΟΣ» στη ν. Μεγίστη.

■ Από 23 έως 24 Μαρτίου 2018, πραγματοποιήθηκαν εορταστικές εκδηλώσεις προς τιμή της Παναγίας Θεοσκέπαστης στη νήσο Άνδρο, με συμμετοχή των Φ/Γ «ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ» και ΤΠΚ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΔΗΣ». Στις εκδηλώσεις παραβρέθηκε η Α.Ε Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

■ Στο πλαίσιο εορτασμού της Εθνικής Εορτής της 25ης Μαρτίου, πραγματοποιήθηκαν τα εξής:

• Από 23 έως 25 Μαρτίου 2018, τα Π.Π Φ/Γ «ΣΠΕΤΣΑΙ», ΤΠΚ «ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ» και Υ/Β «ΩΚΕΑΝΟΣ» παρέβαλαν στο λιμένα Πειραιά. Και τις τρεις (3) ημέρες της παραμονής των πλοίων πραγματοποιήθηκε επισκεπτήριο κοινού, με σύνολο επισκεπτών δέκα χιλιάδες εξακόσια (10.600) άτομα.

• Παραμονή ΤΠΚ «ΔΑΝΙΟΛΟΣ» σε λιμένα Μύρινας νήσου Λήμνου, από 23 έως 26 Μαρτίου 2018.

• Κατάπλους, την 25ή Μαρτίου 2018, της Φ/Γ «ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ» στη νήσο Ψαρά, όπου και πραγματοποιήθηκε επίσκεψη του Πρωθυπουργού της Ελληνικής Δημοκρατία, συνοδευόμενου από τον Αρχηγό ΓΕΝ. Πραγματοποιήθηκε ξενάγηση

σε χώρους του πλοίου και ενημέρωση για τις δυνατότητες του. Τέλος, ο Κοσ Πρωθυπουργός παρέθεσε μια ολιγόλεπτη ομιλία προς το πλήρωμα του πλοίου.

- Λοιπές συμμετοχές πλοίων σε εορταστικές εκδηλώσεις στους λιμένες κατάπλου, στα πλαίσια των αποστολών τους, ως ακολούθως:

- ΠΠ «ΚΥΚΝΟΣ, στο λιμένα Φούρνων
- ΤΠΚ «ΤΡΟΥΠΑΚΗΣ», στο λιμένα Μεγίστης
- Υ/Γ «ΝΑΥΤΙΛΟΣ», στο λιμένα Πύργου
- Φ/Γ «ΑΔΡΙΑΣ», στο λιμένα Λεμεσού, όπου και πραγματοποιήθηκε επισκεπτήριο επί του πλοίου.

- Φ/Γ «ΨΑΡΑ», στο λιμένα Χάιφα (Ισραήλ), όπου και πραγματοποιήθηκε δεξίωση επί του πλοίου.

- Την 28 Μαρτίου 2018 η Α.Ε Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, συνοδευόμενος από τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας και τους Αρχηγούς ΓΕΕΘΑ και ΓΕΝ, επισκέφθηκε τον Ναύσταθμο Σαλαμίνας. Κατά τη διάρκεια της παραμονής του ο Κοσ Πρόεδρος ξεναγήθηκε σε διάφορες υπηρεσίες του Ναυστάθμου καθώς και ελλιμενισμένα πλοία, ενώ παρέθεσε μια ολιγόλεπτη ομιλία σε μέλη του υπηρετούντος προσωπικού.

- Την Μ. Τετάρτη 04 Απριλίου 2018 ο κ. ΑΝΥΕΘΑ, συνοδευόμενος από τον Αρχηγό ΓΕΕΘΑ, επισκέφτηκε την Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ», στην θαλάσσια περιοχή ν. Σκύρου, στο πλαίσιο ανταλλαγής ευχών για την εορτή του Πάσχα.

- Την Μ. Τετάρτη 04 Απριλίου 2018 ο Α/ΓΕΝ, επισκέφτηκε την Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ» και το ναυτικό παρατηρητήριο 21Ν της νήσου Χίου, στο πλαίσιο ανταλλαγής ευχών για την εορτή του Πάσχα.

6. Διάφορα Θέματα – Εθνικές Ασκήσεις

- Από 07 έως 22 Μαρτίου 2018, διατέθηκε το Υ/Β «ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ» για την συνοδεία / προστασία μονάδων του πολεμικού Ναυτικού των ΗΠΑ, στην

θαλάσσια περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

- Από 09 έως 14 Μαρτίου 2018, διατέθηκαν τα Α/Γ «ΙΚΑΡΙΑ» και «ΡΟΔΟΣ» για τον χειμερινό εκπαιδευτικό πλου της ΣΜΥΝ, στη θαλάσσια περιοχή του νοτιοδυτικού Αιγαίου. Παράλληλα με την ανωτέρω αποστολή, τα πλοία συμμετείχαν την 12 και 13 Μαρτίου 2018, στις ασκήσεις "ΗΝΙΟΧΟΣ 18" και "ΦΟΡΩΝΕΥΣ 1/18".

- Από 19 έως 21 Μαρτίου 2018, εκτελέστηκε η εθνική άσκηση "ΑΣΤΡΑΠΗ 3/18" σε συνδυασμό με την εθνική άσκηση "ΟΡΜΗ 2/18", στη θαλάσσια περιοχή Σαρωνικού κόλπου και Μυρτώου πελάγους, με συμμετοχή των Φ/Γ «ΣΠΕΤΣΑΙ» (Δ/ΔΦΓ), «ΣΑΛΑΜΙΣ», «ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ», «ΝΑΒΑΡΙΝΟΝ», Ο/Γ Ε/Π, του ΠΓΥ «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ», ΑΦΠΑ, ενός (1) ΠΛΣ, του Υ/Β «ΠΟΝΤΟΣ» και των ΤΠΚ «ΜΥΚΟΝΙΟΣ» (Δ/ΔΤΣ), «ΚΑΒΑΛΟΥΔΗΣ» (ΔΜΤΠΚ 2), «ΜΠΛΕΣΣΑΣ», «ΡΟΥΣΣΕΝ», «ΣΙΜΙΤΖΟΠΟΥΛΟΣ», «ΣΤΑΡΑΚΗΣ», «ΞΕΝΟΣ», «ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΔΗΣ».

- Από 20 έως 22 Μαρτίου 2018 διεξήχθη, στο Northwood της Αγγλίας, το 3ο Συνέδριο «Maritime Operational Commanders Conference 2018 - MOCC 18», το οποίο διοργάνωσε ο MARCOM. Στο εν λόγω Συνέδριο συμμετείχε, κατόπιν προσκλήσεως, ο Αρχηγός Στόλου, συνοδευόμενος από τον Διευθυντή Α1/ΓΕΝ και τον Υπασιιστή του. Στο πλαίσιο του Συνεδρίου ο Αρχηγός Στόλου παρουσίασε ομιλία με θέμα «Support for Operation Sea Guardian in the Eastern Mediterranean».

- Από 07 έως 09, και από 25 Μαρτίου 2018, διατέθηκαν τα Α/Γ «ΛΕΣΒΟΣ» και «ΙΚΑΡΙΑ» αντίστοιχα, για μεταφορά υλικών/οχημάτων του Στρατού Ήφρας, από/προς λιμένες Αλεξανδρούπολης, Θεσσαλονίκης, Ωρωπού, Βόλου και νήσου Κύπρου.

- Από 26 έως 28 Μαρτίου 2018, διεξήχθη στο Δυρράχιο της Αλβανίας, η 15η Σύνοδος της Αδριατικής - Ιόνιας Πρωτοβουλίας (Adriatic Ionian Initiative - ADRION), κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η συνάντηση των μελών της

Δι-ευθύνουσας Επιτροπής (Steering Group – SG) της Πρωτοβουλίας. Το κύριο θέμα της Συνόδου είναι «National View on the implementation of Minutes of 2nd ADRION CHONs Meeting (Initiative TOR, OCMF, Common Procedures Hand Book, MSA, R&D WG) and Way Ahead of Initiative», στο οποίο οι αντι-πρόσωποι των κ-μ, που συγκροτούν το SG, καλούνται να παρουσιάσουν τις εθνικές τους θέσεις/ προτάσεις για τον τρόπο υλοποίησης της κοινής διακήρυξης των Α/ΓΕΝ των κ-μ της ADRION, καθώς και της προοπτικές της Πρωτοβουλίας για το μέλλον. Από πλευράς ΓΕΝ, στην Διευθύνουσα Επιτροπή (Steering Group – SG) της Πρωτοβουλίας συμμετείχε ο Διευθυντής Α1.

■ Από 23 έως 27 Απριλίου 2018, πραγματοποιήθηκε η εθνική άσκηση «ΑΙΓΙΑΛΟΣ 2/18», στη θαλάσσια περιοχή Σαρωνικού - Παγασστικού κόλπου και κεντρικού Αιγαίου πελάγους, με συμμετοχή των Α/Γ «ΙΚΑΡΙΑ» - «ΡΟΔΟΣ» - «ΛΕΣΒΟΣ» - ΣΑΠ - ΟΑΕ ΔΥΚ και του Ρ/Κ «ΤΙΤΑΝ».

■ Από 24 έως 26 Απριλίου 2018, πραγματοποιήθηκε η εθνική άσκηση "ΑΣΤΡΑΠΗ 4/18", στη θαλάσσια περιοχή Σαρωνικού κόλπου - Αιγαίου πελάγους και Κυκλάδων, με συμμετοχή των Φ/Γ «ΨΑΡΑ», «ΣΑΛΑΜΙΣ», «ΝΑΒΑΡΙΝΟΝ», «ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ», «ΑΔΡΙΑΣ», του ΠΓΥ «ΑΛΙΑΚΜΩΝ», των Υ/Β «ΩΚΕΑΝΟΣ» και «ΚΑΤΣΩΝΗΣ», του Ρ/Κ

«ΤΙΤΑΝ» και ενός ΠΛΣ.

■ Από 22 έως 25 Απριλίου 2018, ανώτατος Αξιωματικός του ΠΝ συμμετείχε, ως εκπρόσωπος του Αρχηγού ΓΕΝ, στο 6th Indian Ocean Naval Symposium (IONS), που διεξήχθη στην Τεχεράνη (Ιράν).

■ Από 25 έως 26 Απριλίου 2018, ο Ναυτικός Ακόλουθος Βερολίνου συμμετείχε, ως εκπρόσωπος του Αρχηγού ΓΕΝ, στο Συνέδριο «Information Conference on the State of Play DEU MARFOR and Baltic Maritime Component Command», που αφορά την ενημέρωση των εκπροσώπων των κ-μ της Συμμαχίας, για την τρέχουσα κατάσταση του υπό ίδρυση επιχειρησιακού στρατηγείου (HQ) της Ναυτικής Διοίκησης της Βαλτικής (Baltic Maritime Component Command), στο πλαίσιο εφαρμογής του NATO Framework Nations Concept, στο Ροστόκ της Γερμανίας.

■ Από 25 έως 27 Απριλίου 2018, επιτελής από τον Α΄ Κλάδο του ΓΕΝ συμμετείχε σε "Steering Group" (SG) πρωτοβουλίας "European Carrier Group Interoperability Initiative - ECGII" στο Παρίσι (Γαλλία). Από 23 έως 27 Απριλίου 2018, ο Αρχηγός ΓΕΝ πραγματοποίησε επίσκεψη στη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, ύστερα από πρόσκληση του Κινέζου ομολόγου του.

ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗ ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΩΝ ΑΠΟ ΟΜΑΔΕΣ ΥΠΟΒΡΥΧΙΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

α.α	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ
1	21-02-2018	Στη θαλάσσια περιοχή όρμου Παρθενίου ν. Λέρου.
2	22-02-2018	Στη θαλάσσια περιοχή όρμου Δρυμών λιμένα ν. Ίου.
3	09-02-2018	Στη θαλάσσια περιοχή όρμου Πλατύ, Αγίου Όρους.
4	28-03-2018	Στις θαλάσσιες περιοχές Μπούκας Ευήνου Μεσολογίου και Ελευθερών Καβάλας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΣΤΗΡ

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΑΜΕΙΟΥ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΣΤΟΛΟΥ ΕΤΟΥΣ 2017

Α/Α	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ	ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
1.	Υπόλοιπο μεταφερόμενο από έτος 2016	19.183,28	
2.	Εισπράξεις έτους 2017 από κρατήσεις επί των κερδών Ειδικών Εκμεταλλεύσεων συγκροτήματος Αρχηγείου Στόλου	5.636,97	
3.	Πληρωμές για οικονομική ενίσχυση προσωπικού συγκροτήματος Αρχηγείου Στόλου κατά το έτος 2017		500,00
4.	Πληρωμή για συνεισφορά σε χρηματοδότηση βραβείων αριστούχων μαθητών σχολικού έτους 2015-2016 κατά το έτος 2017.		2.000,00
	Άθροιση	24.820,25	2.500,00
	Υπόλοιπο στις 31-12-17		22.320,25
	Εξίσωση	24.820,25	24.820,25

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

- Επί Α/Α 3 του παρόντος πίνακα γνωρίζεται ότι, ύστερα από συνεδρίαση της επιτροπής ΤΜΣ την 28η Δεκ 16, αποφασίστηκε η καταβολή ποσού 500,00€ ως οικονομική ενίσχυση για προσωπικό του Συγκροτήματος Αρχηγείου Στόλου (Ν/Δ (ΔΙΟΙΚ) Χ. Σ. του Α/Γ ΛΕΣΒΟΣ. Το ποσό καταβλήθηκε στον τραπεζικό λογαριασμό του δικαιούχου την 04 Ιαν 17, σύμφωνα με το σήμα ΤΑΥ 041035 Ζ ΙΑΝ 17 / ΒΥ.
- Επί Α/Α 4 του παρόντος πίνακα γνωρίζεται ότι, σε εκτέλεση του σήματος ΝΑΑ 250613 Ζ ΑΠΡ 17 / ΓΕΝ αποφασίστηκε η συνεισφορά του Ταμείου Μείριμνας Στόλου στην χρηματοδότηση των βραβείων αριστούχων μαθητών σχολικού έτους 2015-2016 ύψους 3.000,00€ τα οποία πρέπει να καταβάλλονται - μέσω του υφιστάμενου τραπεζικού λογαριασμού- σε διμηνιαίες ισόποσες δόσεις των 500,00€. Κατά το έτος 2017 καταβλήθηκαν οι πρώτες τέσσερις (4) δόσεις και εκκρεμεί η καταβολή της 5ης και της 6ης (τελευταίας), οι οποίες πρόκειται να αποδοθούν τους μήνες Ιανουάριο και Μάρτιο 2018, αντίστοιχα.

ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΝΑΥΤΙΚΟ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΜΕΡΙΜΝΗΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΑΜΕΙΟΥ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΔΔΜΝ ΕΤΟΥΣ 2017

Α/Α	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ	ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
1.	Υπόλοιπο μεταφερόμενο από έτος 2016	10.351,82	
2.	Εισπράξεις έτους 2017, από κρατήσεις επί των κερδών Πρατηρίων Πληρώματος ΔΔΜΝ, ΝΚ, ΝΣ, ΚΕΦΝ, ΚΣΑΝ, ΥΝΤΕΛ, ΠΝΒ ΣΥΡΟΥ, ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΓΑΘΗ	5.765,79	
3.	Πληρωμές για οικονομική ενίσχυση προσωπικού συγκροτήματος ΔΔΜΝ, κατά το έτος 2017		6.266,00
	Άθροιση	16.117,61	6.266,00
	Υπόλοιπο την 31-12-17		9.851,61
	ΕΞΙΣΩΣΗ	16.117,61	16.117,61

ΔΔΜΝ/Ε3

Υποπλοίαρχος (Ο) Γ. Σπανός ΠΝ

Ο ΑΝΕΠ

Πλωτάρχης (Ο) Χ. Αλεξόπουλος ΠΝ

Αντιναύαρχος (Μ) Ν. Καφέτσης ΠΝ

Διοικητής

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ετήσια Συνδρομή Εσωτερικού

- Στρατιωτικό προσωπικό ε.ε., ε.α. και πολιτικό προσωπικό Πολεμικού Ναυτικού 10€
- Ιδιώτες & νομικά πρόσωπα 12€
- Ετήσια Συνδρομή Εξωτερικού 40 Δολ. ΗΠΑ

Η εγγραφή των νέων στελεχών του Π.Ν. διενεργείται σύμφωνα με το έγγραφο ΓΕΝ/ΔΕΔΗΣ Φ.800/05/05 από 6 Σεπτεμβρίου 2005. Η εγγραφή ιδιωτών, νομικών προσώπων και πολιτικού προσωπικού Π.Ν. υλοποιείται ως ακολούθως: Οι ενδιαφερόμενοι καταθέτουν την ετήσια συνδρομή τους στον λογαριασμό 437.00.2001.000022 Alpha Τράπεζας (χωρίς χρέωση εξόδων κατάθεσης) IBAN GR 061404370437002001000022, δηλώνοντας στην κατάθεση αυτή τα στοιχεία τους και αποστέλλουν την παρακάτω αίτηση επισυνάπτοντας την απόδειξη της κατάθεσης συνδρομής τους, στην ακόλουθη διεύθυνση, ΦΑΞ και e-mail της ΥΙΝ.

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

«ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ»
ΜΑΡΚΟΝΙ 20 – ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ
104 47 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ: 210-3484 243 ΦΑΞ: 210-3484 234
e-mail: yin_syndromes@navy.mil.gr

ΑΙΤΗΣΗ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗ

ΕΠΩΝΥΜΙΑ:

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΙΔΙΟΤΗΤΑ:

ΟΔΟΣ: ΑΡΙΘΜΟΣ: Τ.Κ.:

ΠΟΛΗ:

ΤΗΛ.:

E-MAIL:

ΑΡ. ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ:

Βυζαντινός αεροκλιματ. 6^η Ιουνίου 1944 Ημέρα *Γύρα*

ΠΙΝΑΣ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ		ΠΙΝΑΣ ΜΙΚΡΑΝΗΣ	
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	ΠΙΝΑΣ	Αριθμός	Σημειώσεις

0000 - 1200

Ορατότητα άριστη, ηλιοφάνεια άριστη. Προστασία
 1300 άριστη, άνεμος άριστη G.
 0725 άριστη, άνεμος 7 μίλια, θερμότητα άριστη
 άριστη. Άριστη ή άριστη in άριστη B. Γαλαξίας
 in άριστη άριστη.
 1200 άριστη άριστη.

Μπαρτ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
 Ε.Π.Α.Ν